

ТМФВ

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ **07 (69)/2010**

Виходить 12 разів на рік. Заснований у 2000 році

Свідectво про державну реєстрацію
серія KB № 6255 від 21.06.2002 р.
Засновник і видавець — ТОВ «ОБС»
Передплатний індекс 74667
ISSN 1993—7989

Головний редактор

Худолій О.М., кандидат педагогічних наук, доцент

Редакційна колегія:

Бізін В.П., д-р пед. наук, професор
Єрмаков С.С., д-р пед. наук, професор
Камаєв О.І., д-р пед. наук, професор
Шиян Б.М., д-р пед. наук, професор
Куц О.С., д-р пед. наук, професор
Золотухіна С.Т., д-р пед. наук, професор
Дмитренко Т.О., д-р пед. наук, професор
Микитюк О.М., д-р пед. наук, професор
Мірошніченко В.І., канд. пед. наук, доцент

Іващенко О.В., канд. пед. наук, доцент
(відповідальний секретар)
Коректор Бланк Є.Б.

Адреса редакції:
Україна, 61174 Харків, а/с 8692.
Тел.: (057) 756-73-38
e-mail: tmfv@tmfv.com.ua
http://www.tmfv.com.ua

Статті, опубліковані в журналі,
зараховуються як фахові відповідно
до постанови президії ВАК України від
14 листопада 2001 р. № 3-05/9.

Бюлетень ВАК України. —
№ 6. — 2001. — С. 16.

Підписано до друку 25.07.2010.
Формат 60×84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура
Таймс. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 6,989.
Обл.-вид. арк. 7,25. Вид. № 07-2010.
Зам. № 85. Тираж 300 прим. Ціна договірна.
ТОВ «ОБС» Україна, 61003 Харків,
пл. Конституції, 18, к. 11.
Свідectво Держкомінформу України
Серія ДК № 331 від 08.02.2001 р.
Друкарня ТзОВ «Цифра прінт».
61166, м. Харків, вул. Культури, 20-В

© «ОБС» ТОВ, оформлення, 2010
© «Теорія та методика фізичного виховання»,
2010

Зміст

ІСТОРІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ 3

Пристинський В.М. Інтеграція організаційно-технологічних, професійно-педагогічних, теоретико-методологічних, духовно-культурних ресурсів суспільства — концепція розвитку факультету фізичного виховання Слов'янського державного педагогічного університету (з нагоди 25-річчя заснування) 3

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА 9

Драгнєв Ю.В. Проблеми професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору: акмеологічний підхід 9

Кравчук Т.М., Гусляєва О.Ю. Особливості оцінювання результатів навчальної діяльності студентів з фізичного виховання за кредитно-модульною системою 13

ОСНОВИ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ 17

Козіна Ж., Демура І. Результати застосування методів математичного моделювання для визначення індивідуальних тактичних манер ведення сутички у дзюдоїстів високого класу 17

«ВЧИТЕЛЬ» — ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ 19

Худолей О.Н., Касьян А.В. Закономерности развитие двигательной функции у детей дошкольного возраста 19

ОСНОВИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФІЗИЧНИМ ВПРАВАМ 39

Бондаренко Т.В. Вплив методики диференційованого навчання на показники фізичного розвитку студенток-гімнасток 39

ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА 44

Ковальчук А.М., Антошків Ю.М., Сорохан Ю.Р. Порівняльний аналіз рівня фізичної підготовленості абітурієнтів Львівського державного університету безпеки життєдіяльності МНС України за різними напрямками підготовки 44

Забора А.В. Спортивний стиль життя — основа професійної підготовленості майбутніх працівників органів внутрішніх справ 47

НАША ДОВІДКА 51

Інформаційне повідомлення про VI Всеукраїнську наукову конференцію (25 листопада 2010 року) «Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту» 51

Contents

HISTORY OF PHYSICAL CULTURE	3
<i>Prystynskiy Volodymyr</i> The integration of organizational, technological, professional, pedagogical, scientific, methodological, spiritual and cultural resources of the society is a key concept in the development of the Physical Education Department at Slavyansk State Pedagogical University (in the connection with the 25th anniversary of its foundation).....	3
PHYSICAL EDUCATION	9
<i>Dragnev Y.V.</i> Problems of professional development of future teacher of physical culture in the conditions of informative educational space: akmeologicheskij approach.....	9
<i>Kravchuk T.N., Guslyayeva E.Y.</i> The Particularities estimation result to scholastic activity student on physical education on credit-module system	13
BASES OF THE SPORTING TRAINING.....	17
<i>Kozina Zh., Demura I.</i> Rezul'taty applications of methods of mathematical design for determination of individual tactical manners of conduct of duel for skilled judoists.....	17
«TEACHER» — MAGAZINE IN MAGAZINE	19
<i>Khudolii O.N., Kasyan A.V.</i> Conformity to the law development of motive function at the children of preschool age.....	19
BASES OF METHOD OF STUDIES TO PHYSICAL EXERCISES	39
<i>Bondarenko T.V.</i> Influence of differentiated studies method on the students-gymnasts physical development indexes.....	39
PROFESSIONALLY-APPLIED PHYSICAL CULTURE	44
<i>Kovalchuk A.M., Antoshkiv Y.M., Sorohan Y.R.</i> Compare analyses of level physical potency abiturients of the Lwiw State University of Vital Activity Safety.....	44
<i>Zabora A.V.</i> Sports lifestyle — the basis of professional training of future police officers	47
OUR REFERENCE	49
<i>Information message</i> about the fifth electronic Allukrainian scientific conference (on April, 22, in 2010) the «Actual problems of athletic education»	50
<i>Information message</i> about the VI Allukrainian scientific conference (on November, 25, in 2010) the «Actual problems of physical education and sport»	51

ІСТОРІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

ІНТЕГРАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ, ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ, ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ, ДУХОВНО-КУЛЬТУРНИХ РЕСУРСІВ СУСПІЛЬСТВА — КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СЛОВ'ЯНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (З НАГОДИ 25-РІЧЧЯ ЗАСНУВАННЯ)

Пристинський В.М.

Слов'янський державний педагогічний університет

Анотація. У статті викладені результати синергетичного аналізу історичного, соціального, наукового, спортивно-педагогічного розвитку факультету фізичного виховання Слов'янського державного педагогічного університету в аспекті концепції ресурсної інтеграції чинників розробки системи професійної підготовки вчителя фізичної культури. Обґрунтовано організаційно-педагогічні умови розвитку управлінських, навчально-виховних, наукових, культурологічних, духовних, спортивно-педагогічних параметрів діяльності факультету фізичного виховання в структурі педагогічного університету.

Ключові слова: розвиток, студенти, викладачі, результат, система, чинники, умови, особистість, досвід, ресурси, організація, духовність, виховання, цінність, технологія, інтеграція, концепція.

Вступ. Шлях України до європейської та світової інтеграції зумовлює необхідність інтенсивних змін в освітньому просторі сучасного суспільства, що відповідає цілям розвитку людства, прийнятих на саміті «1000-ліття ООН» [8, 9, 12]. Ці зміни обумовлені багатьма чинниками, серед яких важливе місце посідають трансформаційні процеси в соціальній, науковій, культурологічній, духовній сферах, а також необхідністю формування нових цілей в освіті [6, 8, 9]. У викладеному аспекті особливої значущості набуває вивчення організаційно-педагогічного, соціального, управлінського, професійного, наукового, культурологічного, духовного досвіду діяльності вищої педагогічної школи України. Аналіз й узагальнення цього досвіду, за твердженнями І.Беха, В.Григоренка, Г.Шевченко, дозволить виокремити закономірності, умови, чинники, напрями подальшого розвитку вищої педагогічної школи на засадах інноваційної спрямованості, а також унеможливить прояв негативних факторів щодо її модернізації [2, 3, 6, 15].

В умовах сьогодення України шкільна здоров'язберігаюча освіта, а в зв'язку з цим, і проблема якості підготовки вчителя фізичної культури, перетворюються на стратегічну сферу існування демократичної країни, реалізація якої має бути в центрі уваги державних і громадських кіл суспільства, пріоритетним напрямом його соціального, наукового, культурного, економічного розвитку.

Рівень здоров'я і культури здорового способу життя людини повинні стати основними критеріями ефективності реалізації цих процесів [1, 4, 5, 7].

Визначення стратегічних цілей розвитку освітньо-виховної й фізкультурно-оздоровчої галузі України передбачає дослідження соціально-педагогічних умов діяльності факультетів фізичного виховання педагогічних університетів [8, 10, 11]. Учені наголошують на тому, що етапний аналіз діяльності педагогічних структур (у тому числі факультетів фізичного виховання, інститутів фізичної культури), а також вивчення й узагальнення новітнього досвіду та його впровадження в освітньо-виховний простір є підґрунтям для оптимального управління ними [12, 13, 14].

Стаття підготовлена відповідно плану НДР кафедри теоретичних, методичних основ фізичного виховання і реабілітації Слов'янського державного педагогічного університету (СДПУ) з проблеми «Теоретико-методологічні основи проективної розробки інтерактивних педагогічних технологій фахової підготовки учителя фізичної культури» (керівник теми д.пед.н., проф. Григоренко В.Г.).

Мета роботи полягає в здійсненні дослідження історичних, соціальних, наукових, спортивно-педагогічних, культурологічних аспектів 25-літнього періоду розвитку факультету фізичного виховання СДПУ, на основі яких передбачається виокремити, узагальнити, обґрунтувати та забезпечити ампліфікацію організаційно-педагогічних чинників його подальшого розвитку.

Завдання дослідження:

- вивчити соціально-педагогічні умови розбудови факультету фізичного виховання;
- систематизувати чинники, що визначають зміст концепції розвитку факультету фізичного виховання;
- виокремити, узагальнити, обґрунтувати і забезпечити ампліфікацію організаційно-педагогічних умов подальшого розвитку факультету.

Методи дослідження — аналіз науково-методичної літератури, а також нормативних документів, що регламентують діяльність факультету (успішність науково-дослідної роботи викладачів і студентів; ступінь спортивних досягнень і результати моніторингу фахової підготовленості студентів; запити суспільства на випускників факультету відповідно до кваліфікаційного рівня бакалавра, спеціаліста, магістра; результати акредитаційних комплексних контрольних робіт).

Методологічною основою дослідження виступили положення «Теорії мотивованого впливу диференційно-інтегральних оптимумів педагогічних чинників етапного формування в студентів професійних здібностей учителя фізичної культури» (В.Григоренко, 1998) [6], а також «Концепції духовно-культурних цінностей освіти та виховання учнівської молоді» (Г.Шевченко, 2008) [15].

Виклад основного матеріалу. У середині 1980-х рр. в Україні склалися такі суспільно-соціальні й освітньо-виховні умови, у яких збереження здоров'я дітей і підлітків впродовж навчання в загальноосвітній школі стало стратегічною проблемою для держави. Її розв'язання об'єктивно обумовило необхідність підвищення якості професійно-педагогічної підготовки фахівців фізичної культури і спорту, а також фізичної й соціальної реабілітації.

Зважаючи на певний дефіцит учительських кадрів з фізичної культури, Міністерство народної освіти України (Постановою № 57 від 6 лютого 1985 р.) у структурі фізико-математичного факультету Слов'янського державного педагогічного інституту відкриває відділення, яке в 1987 р. набуло статус факультету фізичного виховання.

Відкриття факультету стало значною віхою загального розвитку навчального закладу та фізкультурно-оздоровчого й спортивного руху в Донецькій області. У витоків становлення факультету були провідні фахівці управління освітою, а також спеціалісти фізичного виховання і спорту регіону — Роберт Михайлович Михайлів, Юрій Васильович Васильєв, Борис Антонович Мирончук, Валерій Григорович Григоренко. Багато зусиль для розвитку факультету, забезпечення його матеріально-технічної бази, формування кадрової політики приклали ректор інституту Хворостянов Олексій Пилипович, проректор з навчально-виховної роботи Ковальчук

Владислав Миколайович, декан фізико-математичного факультету Прун Анатолій Федорович, головний лікар санаторію «Шахтобудівник» Самойлович Віктор Анатолійович.

Прогресивні науково-педагогічні погляди цих фахівців дозволили в якості концепції організації та розвитку факультету використати інтеграцію професійних, наукових, духовно-культурологічних, організаційно-управлінських, спортивно-педагогічних ресурсів Донецької області й України. Такий концептуальний і організаційно-управлінський підхід до структурування факультету, навіть на початковому етапі його розвитку, забезпечив оптимальні умови професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Їх реалізація передбачала модульну організацію навчально-виховного процесу, спрямованого на мотивований особистісно орієнтований підхід до підготовки студентів з використанням інтерактивних педагогічних технологій, а також систему моніторингу якості професійних досягнень майбутнього фахівця фізичної культури.

Виконання навчального плану підготовки вчителів фізичної культури забезпечували викладачі кафедри методики викладання спортивно-педагогічних дисциплін (завідувач — к.пед.н., доцент Мирончук Б.А., а згодом к.н. з фіз. виховання і спорту Щелкунов А.О.) та теоретичних і медико-біологічних основ фізичного виховання (завідувач — д.пед.н., проф. Григоренко В.Г.). Згодом останній підрозділ трансформувався в кафедру теоретичних, методичних основ фізичного виховання і реабілітації й кафедру валеології та корекційної медицини (завідувач — д.мед.н., проф. Самойлович В.А.). Першим деканом факультету (1987—1993 рр.) був к.пед.н., доцент Кудінов Анатолій Олександрович, а згодом — к.пед.н., доцент Мирончук Б.А. та к.пед.н., доцент Віцько С.М.

Зародження та розвиток наукової роботи на факультеті пов'язано з іменем Валерія Григоровича Григоренка — випускника Ворошиловградського державного педагогічного інституту (нині Луганський національний педагогічний університет ім. Т.Шевченка), який він з відзнакою закінчив у 1976 р., майстра спорту СРСР, а з 1977 р. почав працювати викладачем на факультеті фізичного виховання; у 1983 р. — здобув науковий ступінь кандидата педагогічних наук; з 1985 р. — викладає в Слов'янському державному педагогічному університеті. У 1991 р. Григоренко В.Г. здобуває науковий ступінь доктора педагогічних наук, захистивши дисертацію в НДІ дефектології Російської академії освіти (м. Москва), у якій обґрунтував основні положення «Теорії мотивованого впливу диференційно-інтегральних оптимумів педагогічних факторів на психомоторний розвиток людини (фізичне виховання, спортивна

підготовка, професійно-прикладне фізичне виховання, фізична й соціальна реабілітація)» [6].

Професор Григоренко В.Г. у 1993 р. організовує кафедру теоретичних і медико-біологічних основ фізичного виховання, на базі якої почала життя його наукова школа «Соціально-педагогічної та корекційно-реабілітаційної кінезіології». Результатом її плідної діяльності стало відкриття в 1993 р. аспірантури за спеціальністю «корекційна (спеціальна) педагогіка» та підготовка 15 кандидатів і 3 докторів наук, видання понад 470 наукових праць із проблем фізичної й соціальної реабілітації дітей і підлітків із вадами психомоторного розвитку, а також професійно-педагогічної освіти [7]. Особливого успіху в діяльності цієї школи досягли його талановиті учні — кандидати педагогічних наук О.П. Глоба, В.М. Пристинський, Ю.Ю. Любезнов, С.М. Віцько, Т.А. Євтухова, Т.Л. Лактюшина, Л.П. Іванченко, О.М. Зіновієв, кожен з яких мають свій достатньо успішний науковий і професійно-педагогічний шлях.

Реалізацію означеного концептуального підходу забезпечував стабільний професорсько-викладацький склад кафедр факультету, що слід вважати однією з організаційно-управлінських умов його ефективного функціонування в системі вищої педагогічної освіти України. При цьому слід наголосити на тому, що на різних етапах розвитку факультету важливе значення мало співробітництво його організаторів, керівників, науковців, викладачів із такими відомими в галузі педагогічної освіти вченими, як д.пед.н., проф. Сермеев Б.В., дійсн. чл. АПН України, д.пед.н., проф. Богуш А.М., к.пед.н., проф. Шеремет Б.Г. (м. Одеса); д.мед.н., проф. Тондій Л.Д., к.пед.н., проф. Балбенко С.Ю. (м. Харків); дійсн. чл. АПН України, д.пед.н., проф. Синьов В.М. (м. Київ); дійсн. чл. АПН України, д.пед.н., проф. Шевченко Г.П., д.пед.н., проф. Горашук В.П., к.пед.н., проф. Васін Ю.Г. (м. Луганськ); д.пед.н., проф. Байкіна Н.Г. (м. Запоріжжя); д.пед.н., професори з Росії Філін В.П., Макаров О.М., Лубовський В.І., Іполітова М.В., Гозова О.П., Солнцева Л.І. (м. Москва); Малаєв Д.М. (м. Махачкала); Абзалов Р.А. (м. Казань).

Таке творче співробітництво забезпечило ампліфікацію науково-методичної підготовки студентів на основі інноваційних інформаційних і діалогово-комунікативних педагогічних технологій, а також обумовлювало формування у викладачів і студентів широкого кола науково-дослідницьких ідей, поглядів й інтересів. Втілення їх в освітньо-виховний простір плідно здійснюється й нині під керівництвом д.пед.н., проф. Григоренка В.Г., а також д.пед.н., проф. Омельченко С.О., яка в 2008 р. очолила випускню кафедру теоретичних, методичних основ фізичного виховання і реабілітації. Під їх керівництвом викладачі факультету розробля-

ють та впроваджують у практику фахової освіти студентів інтерактивні педагогічні технології, інноваційні дидактичні системи, що забезпечує якісну підготовку бакалаврів, спеціалістів і магістрів, а також інтеграцію університету в Болонський процес.

Дослідження організаційно-педагогічних умов розвитку факультету дає змогу зазначити, що одним з ефективних чинників його успішної діяльності є концептуальне положення щодо духовно-культурологічних цінностей освіти та виховання в процесі фахової підготовки студентів і науково-педагогічної діяльності викладачів. У зв'язку з цим вони плідно співпрацюють з НДІ «Духовного розвитку людини» Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля, м. Луганськ (директор — чл.-кор. АПН України, д.пед.н., проф. Шевченко Галина Павлівна). Результатом цієї співпраці стало відкриття в структурі факультету науково-дослідної лабораторії «Духовного й фізичного виховання учнівської молоді та студентів» (завідувач лабораторією — к.пед.н., доцент Пристинський В.М.; наук. конс. — д.пед.н., проф. Григоренко В.Г.). Перспективними, на наш погляд, напрямками такого співробітництва є розробка інтерактивних педагогічних технологій фахової підготовки вчителя фізичної культури, а також фізкультурно-оздоровчої діяльності учнівської молоді; теоретичних і методологічних положень принципу духовної домінантності у формуванні професійно-педагогічної мотивації студентів у процесі їх фахової підготовки тощо.

Конструктивний аналіз діяльності викладачів факультету, як об'єкту духовного і мотиваційно-системного дослідження, реалізація особистісно орієнтованого підходу до студентів у складних соціально-економічних умовах сьогодення, дають змогу забезпечувати подальший розвиток й удосконалення процесу професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, формування його активної життєвої позиції.

Концепція розвитку факультету, його ціннісні орієнтації передбачали науково-педагогічну підготовку викладачів із метою комплектування стабільного і якісного складу кафедр. Із самого початку створення факультету, і по нині, на різних кафедрах плідно реалізують свій науково-педагогічний потенціал доценти, кандидати наук Пристинський В.М., Іванченко Л.П., Віцько С.М., Борщов С.М., Зіновієв О.М., Євтухова Т.А., Щелкунов А.О., а також старші викладачі Іванченко С.Г., Чернобай С.О., Холодний О.І., Нотченко В.Д.

У різні роки значний внесок у підготовку кваліфікованих фахівців на факультеті здійснювали д.пед.н., проф. Кудінов А.О., д.біол.н., проф. Трушкін А.Г., д.пед.н., проф. Сермеев Б.В., д.пед.н., проф. Сергієнко Л.П.; к.пед.н., доценти Глоба О.П., Любезнов Ю.Ю., Янова Т.Т., Дробний П.Д.; к.біол.н.,

доценти Зальцман А.Б., Черніков Ю.Т., Чехов А.А., Трададюк А.А., Барашкін М.В., а також викладачі Пристинська Т.М., Паламарчук С.Р., засл. тренер України Анушкевич І.К., що сформувались як учені, педагоги, особистості в умовах професійних традицій факультету.

Результатом науково-дослідної й навчально-методичної роботи факультету та його наукової школи є видання понад 1000 наукових і методичних праць (підручники, наукові монографії, навчально-методичні посібники, розробки педагогічних технологій і методичні рекомендації, наукові статті у фахових виданнях ВАК України), що в повній мірі відображає наукові погляди, фахові позиції, ціннісні орієнтації, духовні й громадянські ідеали педагогів факультету.

Системна реалізація основних положень концепції розвитку факультету обумовила стабільне зростання освітньо-виховних і навчальних результатів студентів, про що свідчать стабільні показники успішного виконання акредитаційних комплексних контрольних робіт, а також спортивні досягнення.

Так неодноразовими учасниками, переможцями і призерами Всеукраїнських олімпіад, конкурсів студентських наукових робіт у різні роки були Горгола Ю., Вахрушин А., Головенко І., Ермоленко С., Казначеев А., Бутов О., Рипунов М., Гребенюк Є., Новомлинський Є. та ін.

Випускники факультету, яких за роки його існування підготовлено понад 3500 осіб, плідно працюють у різних ланках системи освіти України: учителями міських і сільських загальноосвітніх шкіл; викладачами кафедр фізичного виховання ВНЗ і професійно-технічних навчальних закладів; тренерами ДЮСШ, шкіл вищої спортивної майстерності й олімпійського резерву, а також фахівцями фізичної й соціальної реабілітації осіб з особливими психофізичними потребами. Свого часу випускниками факультету були викладачі університету (декан дефектологічного факультету к.пед.н., доцент Луценко В.С., а згодом к.пед.н., доцент Дичко В.В.; доцент кафедри педагогіки, к.пед.н. Євтухова Т.А.; доцент кафедри валеології та корекційної медицини, к.хім.н. Аверічева І.Р.; доцент кафедри корекційної педагогіки, к.пед.н. Лактюшина Т.Л.).

Концепція інтеграції організаційно-технологічних, професійно-педагогічних, наукових, теоретико-методологічних, духовно-культурних ресурсів розвитку факультету забезпечила умови щодо можливості використання студентами потенціалу висококваліфікованих фахівців (тренерів-викладачів, лікарів, психологів), а також найкращої учбової й спортивної бази міста, де вони навчаються, і підвищують рівень спортивної майстерності в різних видах спорту. Існуючі на факультеті духовно-культу-

рологічні традиції виховної роботи забезпечують підґрунтя для формування гармонійно розвиненої та професійно мотивованої особистості студента — активного пропагандиста здорового способу життя, культури здоров'я. Студенти факультету мають достатньо високий рівень духовної сформованості, соціальної, фахової й творчої активності, організованості, загальної й професійно-педагогічної культури, а також здатності до самовиховання й самовдосконалювання, самоосвіти, фахової самоактуалізації, соціально-педагогічної самореалізації.

Інтеграція професійних, наукових, спортивних, духовно-культурологічних ресурсів факультету, університету, міста, Донецької обл. і України дозволила отримати значні результати в спортивно-педагогічній підготовленості студентів, як базового чинника їх фахової компетентності та професійної самореалізації в різних ланках національної системи освіти.

Випускниками факультету різних років були спортсмени, які мають високі результати у спорті вищих досягнень, а саме:

- велосипедний спорт (засл.м.с., чемпіони світу в командній гонці 1989 р. Загребельний Євген і Марковниченко Олександр);
- плавання й водні види спорту (м.с.міжн.кл., призери Олімпійських ігор 1988 р. Лозик Валерій і Бориславський Олексій; м.с.міжн.кл. зі стрибків у воду, володарка Кубка Нобеля 1997 р. Барньова Олена; засл.м.с., повний кавалер орденів України «За заслуги», триразовий чемпіон Паралімпійських ігор, дворазовий чемпіон і рекордсмен світу, п'ятнадцятиразовий чемпіон і рекордсмен Європи Мащенко Олександр; дворазовий чемпіон XII Паралімпійських ігор, кавалер ордена «За мужність» Кліперт Сергій; чемпіон Паралімпійських ігор 2004 і 2008 рр. Калина Андрій; призерка чемпіонатів світу та Європи Волкова Юлія);
- волейбол (засл.м.с., члени збірних команд України та СРСР Шадчин Олександр, Коров'янський Олександр; м.с., члени збірної команди України 1992 р. Остапеч Олег, Загоренко Олександр);
- спортивне орієнтування (м.с.міжн.кл., член збірної команди України, переможець міжнародних змагань, учасник чемпіонату світу 2003 р. Штанько Сергій; м.с.міжн.кл., неодноразовий переможець змагань «Київська весна», член збірної команди України Гомзик Андрій; м.с., дворазова переможниця змагань «Київська весна», член збірної команди України Резенко Світлана);
- види спортивної боротьби і єдиноборств (м.с.міжн.кл., срібний призер Кубка світу з джиуджитсу, член збірної команди України із дзюдо і самбо Ахременко Олексій; м.с.міжн.кл., дворазова переможниця чемпіонату світу із самбо 1996 р. Гарагуля Лариса; м.с., чемпіон молодіжної першості

світу із самбо 1996 р. Хілобок Юрій; м.с.міжн.кл., бронзовий призер чемпіонату Європи із самбо, неодноразовий призер чемпіонатів України із дзюдо Баранник Максим; м.с.міжн.кл., призер чемпіонату Європи, бронзовий призер Кубка світу із самбо 1990 р. Старов Володимир; м.с.міжн.кл., чемпіон світу із карате-до 2005 р. Анашкін Андрій);

- пауерліфтинг (м.с.міжн.кл., срібний призер чемпіонату Європи 2005 р. Логоша Максим; м.с., срібний призер Кубка світу серед студентів 2003 р. Гриценко Тетяна; м.с., чемпіон України 2007 і 2008 рр. Григоренко Григорій; м.с.міжн.кл., багаторазові чемпіони України, призери чемпіонатів Європи Постовалов Артем, Рожанський Володимир);

- легка атлетика (засл.м.с., учасник Олімпійських ігор в Атланті Жуков Олександр; м.с.міжн.кл., чемпіонка Всесвітньої універсиади 2003 р. у метанні диску, учасниця Олімпійських ігор 2004 р. в Афінах Фокіна Наталя; м.с.міжн.кл., рекордсмен України в бігу на 400 м, учасник Всесвітньої універсиади 1999 р. в Японії Кульбацький Валентин; м.с.міжн.кл., чемпіонка Всесвітньої універсиади, учасниця чемпіонатів світу та Європи Штангеева Ірина; м.с.міжн.кл., призер чемпіонату Європи 1996 р. з марафонського бігу Наумов Андрій; засл.м.с., чемпіон Паралімпійських ігор 2000 р. у метанні диску й штовханні ядра, чемпіон Паралімпійських ігор 2004 р. в Афінах у штовханні ядра Ясиновий Олександр).

Випускники факультету фізичного виховання успішно реалізують свій фаховий рівень на тренерській роботі. Так отримали звання заслуженого тренера України Костянтин Степанцов, Олександр і Сергій Симахіни, Ігор Котляров, Володимир Платовець, Андрій і Світлана Казначееви.

Згідно з основними положеннями концепції розвитку факультету визначальною навчально-виховною умовою ефективної діяльності викладачів є використання спортивних, професійно-педагогічних, наукових досягнень студентів у процесі викладання таких фахово зорієнтованих дисциплін, як «Історія фізичної культури», «Теорія і методика фізичного виховання і спортивної підготовки», циклу «Спортивно-педагогічних дисциплін», «Педагогічні основи фізичної і соціальної реабілітації учнів», циклу «Психолого-педагогічних дисциплін». Такий організаційно-педагогічний підхід, навчально-виховна традиція факультету формує в студентів мотивацію успішної діяльності, почуття патріотизму, духовності, загальну й педагогічну культуру особистості майбутнього вчителя фізичної культури, тренера-викладача.

Отже, викладені результати впливу основних положень концепції розвитку факультету фізичного виховання свідчать про те, що вони обумовлені системною й ефективною реалізацією освітньо-виховної політики його розбудови. Її реалізація базувалась на засадах інтеграції організаційно-

технологічних, професійно-педагогічних, теоретико-методологічних, духовно-культурологічних ресурсів суспільства як концепції розвитку сучасного вищого педагогічного закладу освіти.

Висновки

Таким чином, системний аналіз діохронного розвитку факультету фізичного виховання СДПУ дозволяє сформулювати низку організаційно-педагогічних висновків.

1. Теоретико-методологічне дослідження проблеми розвитку вищої педагогічної школи дозволяє стверджувати, що оптимізація професійно-педагогічної підготовки вчителя фізичної культури повинна базуватися на засадах об'єктивного визначення впливу дії комплексу умов, фахових досягнень студентів, а також науково-методологічного забезпечення, матеріально-технічного й кадрового ресурсу щодо перспектив подальшого розвитку кафедр факультету. Такий концептуальний підхід до аналізу ефективності діяльності структурного підрозділу університету слід вважати науковим підґрунтям іманентного позиціонування в його розвитку інноваційних досягнень, авторських педагогічних технологій, наукових шкіл, духовно-культурних традицій, ціннісних орієнтацій щодо формування особистості майбутнього вчителя фізичної культури.

2. Організаційно-педагогічна концепція інтеграції названих складових ресурсів суспільства, а також його соціальних і фізкультурно-оздоровчих інституцій є теоретичним і практичним підґрунтям подальшого розвитку вищої педагогічної школи, її структурних форм (кафедр, факультетів, профільних інститутів, педагогічних університетів).

Основні положення цієї концепції практично підтверджені позитивними результатами діохронного розвитку факультету фізичного виховання СДПУ, який забезпечив утворення ефективного освітньо-виховного середовища фахової підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. Освітньо-виховне середовище факультету, як наслідок інтеграції визначених чинників його розвитку, забезпечило оптимальність впливу педагогічних факторів у формуванні особистості студентів на основі:

- «силового поля» професійно-педагогічної мотивації фахової підготовки студентів, якому притаманне зростання під впливом наукових, методичних, технологічних чинників, а також високого рівня професійно-педагогічної компетентності й культури викладачів, соціокультурних традицій університету, міста, регіону;

- міждисциплінарних, теоретичних, методологічних, духовно-культурологічних зв'язків у реалізації навчальних предметів із фахової підготовки,

що спрямовані на формування в студентів когнітивних, аксіологічних, праксіологічних, духовних, афективних, мотиваційно-потребнісних компонентів професійно-педагогічної майстерності майбутнього вчителя фізичної культури;

- взаємодії факультету із соціальними інститутами суспільства, що опікуються проблемами розвитку, збереження й корекції психосоматичного здоров'я дітей і підлітків, а також формування здорового способу життя й культури здоров'я особистості.

3. Перспективи подальшого розвитку факультету фізичного виховання знаходяться в теоретико-методологічній площині нової парадигми освіти, що передбачає особистісно орієнтоване формування в студентів професійно-педагогічних здібностей, ціннісних орієнтацій, духовності, гуманістичного фахового світогляду на основі стратегічних цілей розвитку, модернізації, реформування національної освіти. Такий підхід забезпечить формування особистості вчителя фізичної культури нової фахової формації, якому буде притаманна здібність виховувати в підростаючого покоління свідоме ставлення до свого здоров'я, а також до здоров'я інших людей як особистісно-суспільної цінності.

Список літератури

1. Баханов К.О. Організація особистісно орієнтованого навчання / К.О. Баханов. — Харків: «Основа», 2008. — 159 с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості [у 2-х кн.]. Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади / І.Д. Бех. — К.: Либідь, 2003. — 280 с.
3. Бех І.Д. Виховання особистості [у 2-х кн.]. Кн. 2. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади / І.Д. Бех. — К.: Либідь, 2003. — 344 с.
4. Вацеба О.М. Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні / О.М. Вацеба. — Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 1997. — 232 с.
5. Горащук В.П. Формирование культуры здоровья школьников (теория и практика) / В.П. Горащук. — Луганск: Альма-матер, 2003. — 388 с.
6. Григоренко В.Г. Теоретико-методологічні засади побудови концептуальної моделі формування професійних здібностей педагога / В.Г. Григоренко. — Одеса: вид. ПУДПУ ім. К.Д. Ушинського, 1998. — 165 с.
7. Енциклопедія сучасної України [у 20-ти т.]. — Т. 6. — К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — С. 426.
8. Модернізація освіти в Україні // Аналітичний огляд результатів Всеукраїнського опитування керівників загальноосвітніх навчальних закладів у 2004 р. — К.: «К.І.С.», 2004. — 32 с.
9. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / за заг. ред. О.І. Локшиної. — К.: «К.І.С.», 2004. — 128 с.
10. Пристинський В.М. Педагогічні основи управління професійною підготовкою вчителя фізичної культури: Навч. посібник / В.М. Пристинський, С.Ю. Балбенко, В.Г. Григоренко, Ю.Г. Васін. — Харків: ХДПІ ім. Г.С. Сковороди, 1992. — 160 с., іл.
11. Прокопенко І.Ф. Педагогічні технології: Навч. посібник / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. — Харків: Колегіум, 2005. — 224 с.
12. Стратегія реформування освіти в Україні // Рекомендації з освітньої політики. — К.: «К.І.С.», 2003. — 296 с.
13. Ткачова Н.О. Історія розвитку цінностей в освіті: монографія / Н.О. Ткачова. — Харків: ВЦ ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2004. — 223 с.
14. Худолій О.М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання: Навч. посібник / О.М. Худолій. — 2-е вид., випр. — Харків: «ОВС», 2008. — 408 с.
15. Шевченко Г.П. Духовно-нравственное воспитание учащейся молодежи / Г.П. Шевченко // Педагогика. — 2008. — № 9. — С. 11—25.

Надійшла до редакції 27.05.2010 р.

Пристинский Владимир. Интеграция организационно-технологических, профессионально-педагогических, теоретико-методологических, духовно-культурных ресурсов общества — концепция развития факультета физического воспитания Славянского государственного педагогического университета (в связи с 25-летием основания). Славянский государственный педагогический университет.

В статье представлены результаты синергетического анализа исторического, социального, научного, спортивно-педагогического развития факультета физического воспитания Славянского государственного педагогического университета в аспекте концепции ресурсной интеграции. Обоснованы организационно-педагогические условия развития управленческих, учебно-воспитательных, научных, культурологических, духовных, спортивно-педагогических параметров деятельности факультета физического воспитания в структуре педагогического университета.

Ключевые слова: развитие, результат, факторы, оптимизация, опыт, ресурсы, духовность, ценность, интеграция, концепция.

Prystynskiy Volodymyr. The integration of organizational, technological, professional, pedagogical, scientific, methodological, spiritual and cultural resources of the society is a key concept in the development of the Physical Education Department at Slavyansk State Pedagogical University (in the connection with the 25th anniversary of its foundation). The Slavyansk State Pedagogical University.

The article presents the results of synergetic analysis of historical, social, scientific, sporting and pedagogical development of the Physical Education Department of Slavyansk State Pedagogical University in terms of resource integration.

The article gives grounds for organizational, pedagogical conditions for the development of managerial, educational, scientific, cultural, spiritual, sporting and educational settings of the Faculty of Physical Education within the structure of the Pedagogical University.

Key words: development, result, factors, optimization, experience, facility, spiritual, value, integration, concept.

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

Драгнєв Ю.В.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті розглядаються проблеми професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору. Розкривається значення акмеологічного підходу в процесі професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури. Вказано, що на професійний розвиток впливають не тільки індивідуальні особливості майбутнього вчителя фізичної культури, але і особливості інноваційного середовища. Зараз потрібне системне усвідомлення професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору вищої школи.

Ключові слова: акмеологічний підхід, професійний розвиток, майбутні вчителі фізичної культури.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В даний час потрібне системне усвідомлення професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору в XXI столітті, щоб орієнтовано оцінити його місце в українському суспільстві, виявити ступінь його готовності і модернізації системи освіти. На професійний розвиток впливають не тільки індивідуальні особливості майбутнього вчителя фізичної культури, але і особливості інноваційного освітнього середовища у вищій школі.

Акмеологічний підхід до професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору майже не вивчено, і це надає нові можливості до розкриття окремих проблем у педагогічній теорії і практиці.

Н. Разіна вказує на те, що акмеологічний підхід в сучасній системі педагогічної освіти полягає в тому, щоб забезпечити посилення професійної мотивації, стимулювання творчого потенціалу, виявлення і плідне використання особистісних ресурсів для досягнення успіху в професійній діяльності педагога [10]. На нашу думку, посилення професійної мотивації та стимулювання творчого потенціалу майбутнього вчителя фізичної культури повинно відображатися у навчальному процесі, в якому широко застосовуються інформаційні, інноваційні (педагогічні), акмеологічні технології тощо.

Л. Рибалко наголошує на тому, що переведення резервного потенціалу зі стану потенційного до актуального, набуття особистісно-професійної

зрілості, формування професіоналізму, стимулювання досягнення акме є орієнтирами докорінних змін професійної підготовки майбутніх фахівців у сучасній вищій школі [11]. Ми погоджуємося з думкою Л. Рибалко про те, що саме стимулювання досягнення акме повинно бути орієнтиром ґрунтовних змін професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури у вищій школі за рахунок модернізації освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми фахівця з фізичного виховання і спорту.

А. Семено вважає, що «акмеологія констатує відносну самостійність технологій у всіх суспільних сферах, де вирішуються завдання оптимізації якого-небудь процесу: освіти, виховання, конструювання суспільних відносин тощо. При цьому від реалізації технології як діяльності відрізняють «техніку» самої діяльності, а усередині останньої — техніку індивідуальної (уміння, навички, майстерність, раціональні прийоми) і колективної (технічний розподіл праці, оптимальна його організація і управління) діяльності аж до творчої» [12].

Виявлення особливостей професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури повинно сприяти зростанню ефективності процесу професійного становлення його особистості, умінню вдало інтегруватися в різні професійні організації з перших же днів самостійної роботи і успішності подальшого професійного зростання в умовах інформаційно-освітнього простору української освіти.

Зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Стаття виконана в руслі досліджуваної в Інституті фізичного виховання і спорту Луганського національного університету імені Тараса Шевченка теми «Теорія і методика засто-

сування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури і основ здоров'я в умовах неперервної освіти» (Державний реєстраційний номер 0110U000756).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Розгляду акмеологічного підходу присвячено дослідження таких учених (С. Бегидова, А. Леонтьєв, С. Хазова, Н. Костихіна, Н. Разина, Л. Рибалко та ін.) [1; 5; 10; 11]. Розгляду професійного розвитку майбутніх учителів присвячено роботи таких учених (Н. Костихіна, Н. Разина, Л. Рибалко та ін.) [5; 10; 11]. Інформаційно-освітній простір та інформатизації освіти розглядаються в працях таких вчених (Л. Кундозерова, Г.Бойченко та ін.) [6].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета даної статті полягає в тому, щоб розглянути проблеми професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору через акмеологічний підхід.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Професійний розвиток в єдності з розвитком інформаційно-професійної компетентності залишається ключовим напрямом підготовки майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору. Індивідуалізація професійного розвитку, на нашу думку, не повинна обмежуватися лише рамками навчальної діяльності. Позанавчальна діяльність містить в собі великий спектр можливостей для індивідуалізації професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури з позиції акмеологічного підходу.

М. Бендюков вказує на те, що вітчизняна традиція розглядає онтогенетичний і професійний розвиток особистості як процес, що складається з певних стадій. Спираючись на праці Б. Ломова, який писав, що все наявні концепції співпадають в одному пункті: розвиток завжди включає певні стадії, які іменуються по-різному: «стадія», «фаза», «період», «ступінь», «епоха», вчений розглядає проблему криз розвитку особистості [2]. Безумовно, однією з головних проблем професіоналізму майбутнього вчителя фізичної культури є розгляд його професійного розвитку як процесу, який складається з певних стадій. Кожна стадія може характеризуватися окремим етапом професійного становлення у конкретному середовищі ВНЗ, а саме: інформаційному, освітньому, комунікаційному тощо.

Г. Ікрін говорить, що підготовка фахівців, їх професійна і соціальна діяльність багато в чому залежать від знань, умінь і навичок, які студенти придбали під час навчання у ВНЗ, проте тільки їх

формуванням ця підготовка не повинна обмежуватися. Навчальний процес повинен прямувати і цілями розвитку особистості і раніше всього формування мотивів, оскільки мотиви є внутрішньою психологічною умовою, що визначає ефективність будь-якої діяльності людини, у тому числі і навчальної, основою суб'єктивної активності, розвитку особистості як суб'єкта діяльності [4]. Обмеження професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури лише специфічною діяльністю (фізичні вправи, методика викладання уроку фізичної культури в школі тощо) може негативно впливати на професійний розвиток без урахування сучасної модернізації вищої школи, де майже на першому місці постає використання інформаційних технологій у навчальному процесі. Тому акмеологічний підхід в професійній підготовці майбутнього вчителя фізичної культури повинен відігравати певне місце і акцентувати увагу на професійному зростанні в умовах інформаційно-освітнього простору.

С. Бегидова, А. Леонтьєв С. Хазова наголошують, що сукупність психолого-педагогічних умов реалізації акмеологічного підходу в професійно-педагогічній освіті визначається, по-перше, суттю самого акмеологічного підходу (його основними положеннями, базовими принципами тощо), по-друге, змістом акмеологічної спрямованості особистості як цілі реалізації акмеологічного підходу і, по-третє, специфікою середовища, організаційних умов і суб'єктів діяльності установ, в яких здійснюється реалізація акмеологічного підходу (ВНЗ) [1]. Таке бачення акмеологічного підходу, який С. Бегидова, А. Леонтьєв С. Хазова розглядають через сукупність психолого-педагогічних умов, додає актуальності щодо його застосування інформаційних, інноваційних (педагогічних), акмеологічних технологій у професійному розвитку майбутнього вчителя фізичної культури.

В. Петрухін подає структуру акмеологічних технологій таким чином: мета і завдання технології; методологічна основа; принципи розробки; умови технологічного процесу; аналіз конкретної ситуації; характеристики суб'єкта і об'єкту технології, особливості їх взаємодії; етапи, прийоми (стратегічні, тактичні) досягнення мети; способи прогнозування результатів; впровадження [8].

Основною метою професійного розвитку особистості майбутнього вчителя фізичної культури виступає досягнення вершини професійної діяльності та адаптація до виробничих умов конкретного навчального закладу.

Н. Костихіна наголошує, що «акмеологія проводить порівняльні дослідження професійної діяльності, розглядає процес діяльності як вирішення (інтуїтивне, свідоме, надсвідоме) незліченного ряду

репродуктивних і творчих завдань. Акмеологія вводить поняття: «рівень діяльності», «вершини діяльності», «умови», «чинники і стимули продуктивної діяльності» [5]. Перелічені поняття, якими оперує акмеологія співпадають з усвідомленням професійного розвитку особистості М. Бендюкова («стадія», «фаза», «період», «ступінь», «епоха») тощо. Це вказує на те, що паралель між акмеологічним підходом та професійним розвитком майбутнього вчителя фізичної культури є, і повинна розглядатися більш детально та комплексно.

Н. Волянчук, спираючись на теоретичний доробок Л. Митіної, вказує на те, що порівнюючи особистісний і професійний розвиток вчителя, відбувається процес ломки стереотипів традиційних форм професіоналізації... взаємозв'язок професійного розвитку і особистісного, в основі яких лежить принцип саморозвитку, що детермінує здатність особистості перетворювати власну життєдіяльність на предмет практичного перетворення, що приводить до творчої самореалізації [3]. Розгляд вченим взаємозв'язку професійного розвитку і особистісного, на нашу думку, цілком виправданий. Це пов'язано з тим, що вони лежать в одній площині психолого-педагогічних досліджень.

М. Плугіна, розглядаючи процес становлення особистості, вказує на те, що «з позиції акмеологічного підходу сам процес становлення особистості розглядається як якісне перетворення необхідних для здійснення діяльності психічних і особистісних властивостей і використання їх як ресурсів і засобів відповідно до вимог і умов діяльності і критеріїв особистості. Становлення професіонала в акмеології розуміється як професіоналізація, що наближає людину до еталону фахівця. Цей підхід не тільки дає уявлення про професійне становлення як складний, динамічний, поетапний процес, але і забезпечує суб'єкту професійної діяльності можливість визначати напрям руху до максимальних досягнень на кожному його етапі, вектор і зміст життєвої стратегії відповідно до змісту і вимог соціальної ситуації професійного розвитку» [9]. М. Плугіна, вивчаючи становлення професіонала та його професіоналізацію з позиції акмеологічного підходу розглядає, по-перше, професійне становлення як складний, динамічний, поетапний процес. Слід вказати, що у нашому дослідженні професійне становлення ми розглядаємо як складову частину професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури. Це, у свою чергу, надає можливість розрізняти та більш конкретно розставити акценти в проблемі професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору.

Інформаційно-освітній простір, на нашу думку, покликаний виконувати різні функції в у процесі

професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури залежно від конкретного середовища у ВНЗ, в якому це відбувається.

Л. Кундозерова та Г. Бойченко «інформаційно-освітній простір педагогічного ВНЗ як сфера професійного становлення забезпечує формування у майбутнього вчителя синергетичної системи ключових, загальнопрофесійних, спеціалізованих і вузькоспеціалізованих компетенцій для ефективного здійснення педагогічної діяльності в інформаційному суспільстві на основі нових аксіологічних орієнтирів, що включають, перш за все, цінності єдності знання і компетенцій, цінності рефлексії і самопізнання, що відображає сучасні тенденції в світовій культурі і освіті» [6]. Розгляд Л. Кундозерової та Г. Бойченко того, що інформаційно-освітній простір педагогічного ВНЗ постає як сфера професійного становлення, на нашу думку, цілком відповідає логіці нашого дослідження. Ми погоджуємося, що такий простір, який спрямовано на здійснення педагогічної діяльності на основі нових аксіологічних орієнтирів, повинен відображати сучасні тенденції в світовій культурі і освіті, але хочемо додати, що на підставі акмеологічного підходу аксіологічні орієнтири поглиблюють проблему професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору України.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого їх розвитку. Розглянуті проблеми професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної культури в умовах інформаційно-освітнього простору через акмеологічний підхід дають можливість стверджувати, що на професійний розвиток впливають не тільки акмеологічні технології, які необхідно використовувати в навчальному процесі майбутнього вчителя фізичної культури, а й інформаційні, інноваційні (педагогічні) в умовах інноваційного освітнього середовища ВНЗ. У перспективі планується розглянути інформаційний та освітній простори у вищому навчальному закладі та їх вплив на професійний розвиток майбутнього вчителя фізичної культури.

Список літератури

1. Бегидова С.Н., Леонтьев А.М., Хазова С.А. Психолого-педагогические условия реализации акмеологического подхода в профессиональном образовании. — Режим доступу: <http://www.adygnet.ru/konfer/konfifk2007/soob/3/3BegidovaLH.htm>
2. Бендюков М. А. Кризисы профессионального развития личности, обусловленные негарантированностью трудовой занятости. — Режим доступу: http://www.ipras.ru/cntnt/rus/dop_dokume/mezhhdunarno/nauchnye_m/razdel_3_a/bendyukov_.html

3. Волянюк Н.Ю. Профессиональное развитие субъекта деятельности. — Режим доступа: <http://lib.sportedu.ru/books/xxpi/2003n2/p37-47.htm>
4. Икрин Г.В. Особенности учебной деятельности и профессиональное развитие личности студента: Дис.... канд. психол. наук: Икрин Григорий Валентинович: 19.00.01: Пермь, 1998. — 160 с.
5. Костицина Н.М. Акмеологические аспекты профессионально-педагогической подготовки специалиста по физической культуре и спорту. — Режим доступа: <http://lib.sportedu.ru/press/tpfk/2005N10/p12-16.htm>
6. Кундозерова Л. И., Бойченко Г. Н. Информационно-образовательное пространство педвуза как сфера профессионального становления будущего учителя. — Режим доступа: <http://www.ito.su/main.php?pid=26&fid=6225&PHPSESSID=8us8q33f408q3rne78lt020vt0>.
7. Митина Л.М. Личностное и профессиональное развитие человека в новых социально-экономических условиях // Вопросы психологии. 1997. — № 4. — С. 45—48.
8. Петрухин В.В. Акмеология как условие повышения качества образования. — Режим доступа: <http://festival.1september.ru/articles/532318/>
9. Плугина М. И. Профессиональное становление преподавателей высшей школы, как психолого-акмеологическая проблема. — Режим доступа: <http://science.ncstu.ru/search>
10. Разина Н. А. Акмеологический подход к развитию профессионализма современного педагога в инновационной образовательной среде средней школы. — Режим доступа: http://intellect-invest.org.ua/rus/school_akme_vestnik_akme_akme_3_2009_razina_akmeolog_podhod_k_razvit/
11. Рибалко Л. С. Акмеологічні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя: Дис... д-ра наук: Рибалко Людмила Сергіївна: 13.00.04. — 2008. — 634 с.
12. Семенов А.А. Акмеологические технологии образовательного процесса в подготовке студентов педагогического вуза / А.А. Семенов // Продуктивные технологии образовательного процесса в подготовке специалистов: сб. трудов межд. науч.-метод. конференции препод. вузов, ученых, специалистов. — Шуя: Изд-во ГОУ ВПО «Шуйский государственный педагогический университет», 2008. — С. 160 — 162 с.

Надійшла до редакції 20.06.2010 р.

Драгнев Ю.В. Проблемы профессионального развития будущего учителя физической культуры в условиях информационно-образовательного пространства: акмеологический подход.

В статье рассматриваются проблемы профессионального развития будущего учителя физической культуры в условиях информационно образовательного пространства. Раскрывается значение акмеологического подхода в процессе профессионального развития будущего учителя физической культуры. Указано, что на профессиональное развитие влияют не только индивидуальные особенности будущего учителя физической культуры, но и особенности инновационной среды. В настоящий момент нужно системное осознание профессионального развития будущего учителя физической культуры в условиях информационно образовательного пространства высшей школы.

Ключевые слова: акмеологический подход, профессиональное развитие, будущие учителя физической культуры.

Dragnev Y.V. Problems of professional development of future teacher of physical culture in the conditions of informative educational space: akmeologicheskij approach

In the article the problems of professional development of future teacher of physical culture are examined in the conditions of informative educational space. The value of akmeologicheskij approach opens up in the process of professional development of future teacher of physical culture. It is indicated that not only the individual features of future teacher of physical culture but also features of innovative environment influence on professional development. The system awareness of professional development of future teacher of physical culture is presently needed in the conditions of informative educational space of higher school.

Keywords: akmeologicheskij approach, professional development, future teachers of physical culture.

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ

Кравчук Т.М., Гусяєва О.Ю.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

У статті розкрито вимоги до оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фізична культура» відповідно до її мети і завдань. Визначено особливості оцінювання знань, умінь і навичок з фізичної культури студентів ВНЗ за кредитно-модульною системою навчання. Проаналізовано систему оцінювання знань, умінь і навичок з фізичного виховання студентів природничого факультету ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Ключові слова: студенти, фізична культура, кредитно-модульна система навчання, оцінювання навчальної діяльності.

Актуальність. Сьогодення, що характеризується стрімким розвитком усіх сфер діяльності людини, погіршенням екології та збільшенням як фізичного так і психічного навантаження, вимагає від особистості не лише великого запасу знань, умінь і навичок, а й міцного здоров'я. На жаль, малорухливий спосіб життя особливо молодого покоління, негативне відношення до фізичної культури в середніх та вищих навчальних закладах не сприяють зміцненню здоров'я та фізичному розвитку молоді. Наслідком цього є збільшення хронічних захворювань та їх омолодження, погіршення загального самопочуття й низька працездатність школярської і студентської молоді. Протистояти цим негативним наслідкам має ефективна організація фізичного виховання у навчальних закладах та залучення молоді до занять спортом й іншими видами фізичної активності. А одним із факторів підвищення цієї ефективності є удосконалення системи оцінювання навчальних досягнень з фізичного виховання.

Як показує аналіз наукової та спеціально-методичної літератури питання оцінювання навчальної діяльності з фізичної культури частково розглядали в своїх працях І.Р. Боднар (2000) [1], С.П. Козіброцький (2002) [4], А.В. Магльований з співавторами (2005) [5] та інші. Але досліджень, присвячених визначенню особливостей оцінювання навчальної діяльності студентів ВНЗ з фізичного виховання ще не було, що і визначило актуальність теми дослідження.

Мета дослідження — на основі аналізу літератури та власного практичного досвіду здійснити аналіз системи оцінювання навчальної діяльності студентів з фізичного виховання за кредитно-модульною системою.

Завдання дослідження:

- розкрити вимоги до оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фізична культура» відповідно до її мети і завдань;
- визначити особливості оцінювання знань, умінь і навичок з фізичної культури студентів ВНЗ за кредитно-модульною системою навчання;
- проаналізувати систему оцінювання знань, умінь і навичок з фізичного виховання студентів природничого факультету ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Для вирішення поставлених завдань було використано наступні **методи**: вивчення наукової і навчально-методичної літератури, порівняльний аналіз, опитування та анкетування.

Результати дослідження. Як показує аналіз різних джерел [1; 3; 5], організація фізичного виховання студентів ВНЗ здійснюється на основі «Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах», затвердженого у 2006 р., яке регламентує обсяг необхідних знань, умінь і навичок студентів з фізичної культури і спорту, форми проведення фізкультурної роботи у ВНЗ та вимоги до організації процесу фізичного виховання студентської молоді.

Нормативною базою навчальних програм з фізичного виховання в Україні також є Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України, які визначають рівень фізичної підготовки, необхідний для досягнення студентами за роки навчання. Ці ж тести до недавнього і були основними критеріями оцінки навчальних досягнень студентів у галузі фізичної культури.

З 2005 року більшість вищих навчальних закладів України перейшли на кредитно-модульну систему організації навчального процесу (КМСОНП) [5]. Метою впровадження КМСОНП є реалізація положень Болонської декларації, інтенсифікація нав-

чального процесу, підвищення мотивації учасників навчально-виховної системи, підвищення якості підготовки фахівців і забезпечення на цій основі конкурентоспроможності випускників вищих навчальних закладів як на вітчизняному, так і на європейському ринках праці.

Згідно КМСОНП всі навчальні дисципліни у ВНЗ були поділені на модулі — завершені частини освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації тощо), що реалізуються відповідними видами навчальної діяльності студента (лекції, практичні, лабораторні, семінарські та індивідуальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи). Було уведено нові форми контролю за знаннями, вміннями й навичками здобутими студентами в процесі вивчення дисциплін, зокрема модульний контроль, який проводиться, як правило, під час лекцій, практичних, семінарських чи лабораторних занять або в позааудиторний час. Студент може отримати в межах залікового кредиту 100 балів. Кількість балів на кожний модуль, на відповідні види та форми діяльності студентів, на певні контрольні заходи розподіляється викладачем [2; 3].

Подібні вимоги були висунуті й до дисципліни фізична культура. Але, враховуючи мету та завдання викладання цієї дисципліни у ВНЗ, які на перше місце ставлять гармонійний фізичний розвиток, функціональне удосконалення організму, навчання основним життєво важливим руховим навичкам, вмінням і зв'язаним із ними знаннями для успішної наступної професійної діяльності, стандартний підхід до оцінювання здобутків студентів, на нашу думку не є доцільним.

Так, як фізична підготовка особистості ефективно здійснюється лише при регулярних заняттях фізичними вправами, то якість відвідування занять фізичною культурою виходить на одне з перших місць при визначенні оцінки студентів. Тому практика, коли за присутність на занятті студент не отримує жодного балу не може бути використана при викладанні фізичної культури. Звичайно за умови, що студент під час заняття виконує завдання викладача.

Поряд з цим навчальними планами ВНЗ на фізичну культуру виділяються, головним чином, тільки практичні заняття, тому необхідні теоретичні знання студент отримує не завжди повному обсязі, що викликає необхідність самостійно виконувати теоретичні завдання викладача. Ми пропонуємо для засвоєння основного теоретичного матеріалу залучати студентів до виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань за відповідними темами.

Багато питань виникає навколо організації підсумкового контролю з дисципліни фізична культура, чи є в ньому необхідність і в якому вигляді його проводити? Більшість викладачів для здійснення

підсумкового контролю використовують тести на визначення фізичної підготовленості. Дійсно, вони є індикатором фізичного розвитку та удосконалення студентів, але скільки балів виділяти на цей вид контролю і коли його проводити? В практиці фізичного виховання тестування фізичної підготовленості проводиться на початку та наприкінці навчального року, що дає змогу бачити динаміку розвитку фізичних якостей. Скільки ж має отримати студент балів при першому тестуванні і чи доцільно ставити ці бали ще не розпочавши навчальний процес з фізичної культури?

На нашу думку, традиційна оцінка фізичної підготовленості студентів може і повинна використовуватися у ВНЗ, але бали слід зараховувати лише при позитивній динаміці зростання показників тестування фізичної підготовленості студентів отриманих наприкінці проходження всіх змістових модулів. Саме це й може визначати активність і сумлінність при виконанні основних навчальних завдань з фізичної культури. Скільки балів виділити на оцінку динаміки зростання кожного з результатів має визначити викладач.

Так, як серед завдань фізичного виховання студентів є оволодіння новими руховими вміннями й навичками, то під час підсумкового контролю, поряд з тестуванням слід оцінити й ці здобутки студентської молоді.

Окремими балами слід заохотити студентів, що брали активну участь в спортивних змаганнях різного рівня. Бали ми пропонуємо виставляти відповідно масштабу змагань та зайнятим місцям. Як бачимо, все це унеможливорює складання студентами заліку без відвідування більшої кількості занять за рахунок підготовки індивідуальних завдань чи виконання тестових завдань.

Таким чином, оцінка навчальних досягнень студентів з дисципліни «Фізична культура» може викликати деякі труднощі та потребує творчого вдумливого підходу викладача. Але значно важче розподілити навчальний матеріал з цієї дисципліни за змістовими модулями. Можна взяти за зразок шкільний варіант, коли кожному модулю будуть відповідати окремі розділи (види спорту), але сьогодні більшість ВНЗ перейшла на секційну організацію фізичної культури, коли студенти обирають один вид спорту й спеціалізуються з нього до кінця навчання. У такому випадку досить важко виділити в навчальному матеріалі відносно самостійний, логічно завершений модуль. Як же бути в цьому випадку і як оцінити знання, уміння і навички отримані студентами?

У ході практичної діяльності в сфері організації фізичного виховання у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди, нами було розроблено власну систему оцінювання

Таблиця 1.

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Модуль 1 (поточне тестування)				Модуль 2 (поточне тестування)										Модуль 3 (ІНДЗ)	Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль I				Змістовий модуль II				Змістовий модуль III			Змістовий модуль IV					
17				19				19			20					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14			
4	4	4	5	4	4	4	7	6	6	7	6	6	8	15	10	100

студентів згідно вимог кредитно-модульної системи навчання. Як і у більшості ВНЗ відповідно до наказу Міністерства освіти на викладання дисципліни «Фізична культура» відводиться 4 години на тиждень, а всього на рік в залежності від факультету відводиться 110—140 годин практичних занять.

Вважаємо за необхідне зупинитись на навчальній програмі з фізичної культури 1 курсу. У ХНПУ імені Г.С. Сковороди традиційно склалося, що на першому курсі на окремих факультетах фізична культура студентів організується засобами різних видів аеробіки та фітнесу. При розробці навчальної програми для цього курсу було враховано мету, й завдання фізичного виховання у ВНЗ, побажання студентів та умови проведення занять фізичною культурою.

Так, наприклад навчальна програма для природничого факультету складається з 4 змістових модулів. Перший модуль включає вивчення базової аеробіки (28 год. практичних занять), другий — танцювальної аеробіки (28 год. практичних занять), третій прикладної (24 год. практичних занять), а четвертий — черліденгу (34 год. практичних занять). Під час занять студенти здобувають теоретичні знання з історії розвитку аеробіки та фітнесу, загальної характеристики видів аеробіки й фітнесу та можливостей їх використання з метою зміцнення здоров'я та фізичного й спортивного удосконалення. Також ознайомлюються з правилами техніки безпеки при заняттях аеробікою, правил особистої гігієни та харчування при заняттях аеробікою й фітнесом.

У ході вивчення першого модуля «Базова аеробіка» студенти оволодівають вміннями та навичками з виконання основних базових кроків аеробіки (базік степу, степ-тачу, кросу, лози, ліфта, ланжа, джампін-джак та ін.), основних базових рухів руками, відпрацьовують комбінації з базових рухів аеробіки («Low impact» та «High Impact»), вчать поєднувати вправи аеробіки з музичним супроводом різного темпу, ритму і розміру.

До змісту другого модуля «Танцювальна аеробіка» входить вивчення елементів та навчальних комбінацій з різних видів танцювальної аеробіки (фанк-аеробіки, латина-аеробіки, ріверденс-ае-

Таблиця 2.

Додаткові бали за участь у спортивних змаганнях різного рівня

Місце	Рівень змагань			
	Університетські змагання	Обласні змагання	Всеукраїнські змагання	Міжнародні змагання
1	10	15	20	25
2	9	14	19	24
3	8	13	18	23
4	7	12	17	22
5	6	11	16	21
6	5	10	15	20
7	4	9	14	19
8	3	8	13	18
9	2	7	12	17
10	1	6	11	16

робіки, біліденс, рок-н-рол-аеробіки та ін.). Третій модуль «Прикладна аеробіка» передбачає оволодіння основними рухами прикладної аеробіки: бокс-аеробіки, йог-аеробіки, каратебіки тощо. Під час вивчення четвертого модуля студенти ознайомлюються з основними елементами черліденгу. Крім того при вивченні кожного з чотирьох змістових модулів студенти виконують спеціальні комплекси вправ для розвитку гнучкості, сили верхніх та нижніх кінцівок, черевного преса, спини; вправи на розтягування; вправи для розвитку витривалості, спритності, швидкості.

При оцінюванні якості знань, умінь і навичок студентів ми враховували кількість занять, на яких вони були присутніми. За присутність на занятті студент отримував 1 бал — всього 57 балів. Оцінювалась також якість виконання вивченої на заняттях контрольної комбінації з кожного виду аеробіки, що вивчалися — по 3-5 балів за кожну комбінацію в залежності від рівня складності.

Бали нараховувалися і за виконання індивідуальних навчальних завдань, у ході яких студенти

здобували та підкріплювали теоретичні знання (всього 15 балів). Також здійснювався підсумковий контроль у вигляді державних тестів, причому бали нараховувалися лише при позитивній динаміці зростання показників фізичної підготовленості студентів, що вимірювалися на початку і наприкінці навчального року (всього 10 балів) — табл. 1.

Враховувалися також додаткові бали за участь у змаганнях різного масштабу (див. табл. 2)

Висновки. Таким чином, для контролю за якістю засвоєння знань, умінь і навичок з фізичної культури ми пропонуємо обов'язково враховувати присутність студентів на заняттях, використовувати тестування теоретичних знань і практичних навичок виконання того або іншого комплексу вправ, оцінювати вміння студентів складати комплекси фізичних вправ за завданням та динаміку зростання результатів контрольних нормативів з фізичної підготовленості, додатковими балами заохочувати участь студентів у змаганнях різного рівня.

Перспективи дослідження. На нашу думку, на подальше дослідження заслуговує вивчення та удосконалення оцінювання за кредитно-модульною системою навчально-тренувальної діяльності студентів ВНЗ з різних видів спорту, що використовуються як засоби фізичного виховання.

Список літератури

1. Боднар, І.Р. Фізичне виховання студентів з низьким рівнем фізичної підготовленості [Текст]: автореф. дис.... канд. наук з фізичного виховання та спорту: 24.00.02 / І.Р. Боднар.; Луцький держ. технічний ун-т. — Луцьк, 2000. — 19с.
2. Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи [Текст] // Укл. В.П. Бех, Ю.Л. Маліновський: за ред. академіка В.П. Андрущенка. — К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. — 221 с.
3. Болонський процес: цикли, ступені, кредити [Текст] // Упорядники Клименко Б.В., Товажнянський Л.Л., Сокол Є.І. — Харків, 2004. — 142с.
4. Козіброцький, С.П. Програмно-нормативні основи фізичного виховання студентів (історико — методологічний аналіз): автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / Козіброцький Сергій Петрович; Луцький держ. технічний ун-т. — Луцьк, 2002. — 20 с.
5. Модульно-рейтингова оцінка фізичного та функціонального стану студентів [Текст] / Магльований А.В., Кунинець О.Б., Новицький О. О., Романюк О.Б., Пристуга О.Ю. // Актуальні проблеми організації фізичного виховання студентської та учнівської молоді Львівщини: зб. наук. пр. III регіон. наук.-практ. конф. — Львів, 2005. — С. 74—75.

Надійшла до редакції 22.06.2010 р.

Кравчук Т.Н., Гусляева Е.Ю. Особенности оценивания результатов учебной деятельности студентов по физическому воспитанию по кредитно-модульной системе.

В статье раскрыты требования к оцениванию учебных достижений студентов по дисциплине «Физическая культура» в соответствии с ее целью и задачами. Определены особенности оценивания знаний, умений и навыков по физической культуре студентов ВУЗов согласно кредитно-модульной системе обучения. Проанализировано систему оценивания знаний, умений и навыков по физическому воспитанию студентов естественного факультета ХНПУ имени Г.С. Сковороды.

Ключевые слова: студенты, физическая культура, кредитно-модульная система обучения, оценивание учебной деятельности.

Kravchuk T.N., Guslyayeva E.Y. The Particularities estimation result to scholastic activity student on physical education on credit-module system.

In article reveal; open requirements to estimation scholastic achievements student on discipline «Physical culture» in accordance with its purpose and problem. The Certain particularities of estimation knowledges, skills and skill on physical culture student High School according to credit-module system of the education. The analyzed system of estimation knowledges, skills and skill on physical education student natural faculty Kharkov national pedagogical university of the name G.S. Skovorody

The Keywords: students, physical culture, credit-module system of the education, estimation scholastic activity.

ОСНОВИ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ

РЕЗУЛЬТАТИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ТАКТИЧНИХ МАНЕР ВЕДЕННЯ СУТИЧКИ У ДЗЮДОЇСТІВ ВИСОКОГО КЛАСУ

Козіна Ж., Демура І.

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди

Результати застосування методів математичного моделювання для визначення індивідуальних тактичних манер ведення сутички у кваліфікованих дзюдоїстів. В роботі була визначена найбільш універсальна модель на основі якої можна визначати індивідуальні особливості спортсменів. За допомогою факторного аналізу було виділено 4 основних фактора комплексної підготовленості дзюдоїстів. Кластерний аналіз показників тестування дзюдоїстів показав, що всі випробовувані розподіляються на 3 групи (кластера). Згідно переважаючим факторам у спортсменів кожного кластера, групи дзюдоїстів, що утворилися, були охарактеризовані як «ігровики», «темповики», «силовики». В результаті застосування розробленої методики дзюдоїсти експериментальної групи достовірно підвищили свою змагальну ефективність, у той час як змагальна ефективність спортсменів контрольної групи залишилась практично без змін.

Ключові слова: дзюдо, стиль, сутичка, ігровики, темповики, силовики, математична модель, індивідуальна манера.

Вступ. В даний час все більшої актуальності набуває проблема індивідуального підходу до навчально-тренувального процесу спортсменів [1, 2, 3, 6, 7, 8]. Це пов'язано з умовами спортивної боротьби, що ускладнюються, а також із зменшенням кількості учнів в групах початкової підготовки, і, відповідно, з обмеженням можливостей спортивного відбору. Крім того, головна проблема спорту вищих досягнень — неможливість нескінченного підвищення об'єму і інтенсивності тренувальних навантажень — штовхає на пошук нових шляхів вдосконалення процесу підготовки спортсменів [1, 2, 3, 9]. Одним з таких шляхів є індивідуалізація процесу підготовки в спорті [2, 7, 8, 9].

У різних видах спорту автори розрізняють різні стилі ведення спортивної боротьби. У єдиноборствах, наприклад, розрізняють «силовиків», «темповиків» і «технарів» [1, 2].

Згідно даним провідних фахівців в теорії і практиці спорту [4, 5, 9], найбільш доцільними і універсальними є математичні моделі, які ґрунтуються на фундаментальних законах фізики, математики, тобто запозичені з фундаментальних наук. В зв'язку з цим є актуальним пошук універсальних математичних моделей для визначення індивідуальних особливостей спортсменів.

Дослідження проведене згідно Звідному плану науково-дослідної роботи Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту на 2006—2010 р. по

темі 2.4.1.4.3 п «Психологічні, педагогічні і медико-біологічні засоби відновлення працездатності в спортивних іграх».

Формулювання мети роботи. *Мета роботи* — виявити найбільш загальні математичні моделі для визначення індивідуальних особливостей спортсменів щодо розвитку рухових здібностей.

Методи дослідження: аналіз літературних даних, метод оцінки результатів змагальної діяльності і індивідуальної спортивної майстерності дзюдоїстів, методи визначення функціонального стану організму спортсменів, психофізіологічні методи дослідження, методи визначення фізичного розвитку та фізичної підготовленості, метод визначення вестибулярної стійкості, методи математичної статистики.

Показники варіаційної пульсометрії визначаються автоматизовано по електрокардіограмі, по якій велася математична обробка величин кардіоінтервалів. Для цих цілей застосовувався прилад *Кардіолаб*.

Показники серцевого ритму визначали за методикою Баєвського [2].

Тестування на тредбані. Для оцінки функціональних можливостей застосовували навантаження постійної потужності на тредбані тривалістю 3 хв при швидкості стрічки 8 км/год. Реєстрували ЧСС при роботі кожні 10 с і ЧСС відновлення до початкового рівня також кожні 10 с.

В якості психофізіологічних показників визначалися результати почуття часу, швидкості простію і складної реакції на світлові й звукові подразники.

Застосовувалися наступні тести:

1. Проста реакція на світловий подразник
2. Проста реакція на звуковий подразник.
3. Складна реакція розрізнення
4. Теппінг-тест.
5. Відтворення заданого інтервалу часу.

В якості показників фізичного розвитку визначали зріст, масу спортсмена, в якості показників фізичної підготовленості визначали силу кисті за допомогою кистьового динамометра, станову силу та висоту стрибка з місця за допомогою контактної платформи.

Вестібулярна стійкість визначалася за допомогою механічного крісла Барані. Обертання здійснювалося уручну протягом 20 с із швидкістю 2 об/с. Через кожні 2с реєструвалися показники ЧСС за допомогою фотоелементної установки. ЧСС реєструвалася також після завершення обертання протягом 10 с кожні 2с. У дослідженні взяли участь 42 спортсмена-дзюдоїста середніх вагових категорій 60—81 кг (14 майстрів спорту, 28 — кандидатів у майстри спорту), з них — 22 спортсмена експериментальної групи і 20 спортсменів контрольної групи.

Результати дослідження. В результаті проведеного аналізу можливостей прояву індивідуальних особливостей розвитку фізичних якостей була визначена найбільш універсальна модель взаємозв'язку прояву рухових здібностей, на основі якої можна визначати індивідуальні особливості спортсменів [8].

Згідно положенням класичної фізики [8], кількість зовнішньої роботи пропорційна кількості внутрішніх енергетичних ресурсів (рис. 1):

$$A = kE, \quad (1)$$

де A — кількість зовнішньої роботи

$k = \text{const}$

E — кількість внутрішніх енергетичних ресурсів.

Виходячи з цього можна укласти, що загальна кількість зовнішньої роботи, яку може зробити людина або машина залежить від кількості його внутрішніх енергетичних ресурсів (палива).

Як відомо, загальна кількість роботи прямо пропорційно силі, помноженій на відстань.

$$A = F \cdot S, \quad (2)$$

де A — робота,

F — сила,

S — відстань.

Оскільки відстань — це швидкість помножена на час, загальну кількість роботи і енергетичних ресурсів можна виразити таким чином:

$$A = F \cdot V \cdot t, \quad (3)$$

де A — робота,

F — сила,

V — швидкість,

t — час.

Крім того, відомо, що загальна кількість роботи прямо пропорційно потужності, помноженій на час роботи:

$$A = N \cdot t, \quad (4)$$

де A — кількість зовнішньої роботи, відповідна загальному енергетичному потенціалу людини;

N — потужність навантаження

t — загальний час роботи.

Потужність навантаження виражається як твір сили на швидкість:

$$N = F \cdot V, \quad (5)$$

де N — потужність навантаження

F — сила

V — швидкість.

Тоді загальну кількість енергетичних ресурсів можна виразити таким чином:

$$A = F \cdot V \cdot t \quad (6)$$

Ця формула співпадає з формулою (3), і в нашому дослідженні була застосована для пояснення індивідуальних особливостей спортсменів.

При однаковому значенні A , тобто однаковій можливості виконання зовнішньої роботи і загальної кількості енергетичних ресурсів, робота може виконуватися переважно за рахунок підвищення сили (F) при зменшенні швидкості (V) і загального часу роботи (t). В цьому випадку спортсмен тяжітиме до «силовиків», тобто буде схильний до виконання роботи силового характеру. Робота може також виконуватися за рахунок підвищення швидкості (V) при зменшенні інших параметрів. В цьому випадку спортсмен відрізнятиметься вираженими швидкісними якостями. Робота може бути також забезпечена переважним збільшенням сили і швидкості ($F \cdot V$), тобто потужності навантаження і зменшенням часом її виконання (t). В цьому випадку спортсмен відрізнятиметься вираженими швидкісно-силовими якостями.

Робота може бути також виконана за рахунок збільшення загального часу її виконання (t) при зменшенні її потужності ($F \cdot V$). В цьому випадку спортсмен відрізнятиметься переважним розвитком витривалості.

Крім того, робота може бути виконана за рахунок рівномірного прояву всіх показників і оптимальної регуляції прояву даних показників у необхідній кількості в необхідний момент часу. В цьому випадку спортсмен відрізнятиметься вираженими координаційними здібностями.

Природно, що при підвищенні рівня тренуваності відбувається загальне збільшення енергетичного потенціалу, і, відповідно, збільшення потенційно можливої кількості виконуваної зовнішньої

Продовження на 35 сторінці

ЗАКОНОМЕРНОСТИ РАЗВИТИЕ ДВИГАТЕЛЬНОЙ ФУНКЦИИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Худолей О.Н., Касьян А.В.

Аннотация. В статье рассматриваются закономерности развития двигательной функции у детей дошкольного возраста. На основе анализа научно-методической литературы выделены структурные элементы двигательной функции и пути их развития.

Ключевые слова: двигательная функция, дети дошкольного возраста, обучение, двигательные способности.

Актуальность. Развитию отдельных компонентов двигательной функции у детей дошкольного возраста посвящены многие работы, в которых отражены возрастные изменения двигательной подготовленности детей (Э.С. Вильчковский, 1983, 1989, 1992, 1993; Ю. Змановский, 1993; Л.Е. Любомирский, А.М. Шлемин, 1986; Л.А. Леонова, О.Н. Васильева, 1983). Особое внимание уделяется развитию точностных движений (Л.А. Леонова, О.Н. Васильева, 1983). Исследователи рассматривают возрастные изменения двигательной подготовленности детей дошкольного возраста в аспекте готовности к занятиям в школе. Достаточно много материала накоплено о закономерностях развития двигательной функции в возрастном аспекте, а также отмечается готовность 6-летних детей к занятиям в школе (Э.С. Вильчковский, 2000; Э.С. Вильчковский, А.И.Курок, 2004; С.Г. Гавришко, 2002, 2004; С.Р. Андреева, Т.В. Волосникова, А.А. Ганеев, 2003; А.А. Горелов, Я.К. Коблев, И.М. Козлов, М.А. Правдов, 2002; Е.В. Демидова, 2003). Анализ государственных программ дошкольного воспитания показал, что подготовка планируется так, чтобы к 6-летнему возрасту дети были в состоянии готовности к переходу к школьному образованию. Возраст 6-лет рассматривается как эталонный (А.Д. Глазырина, 1999, 2000, 2004; Е.С. Вильчковский, 1993).

Однако, при большом количестве экспериментальных данных единичные работы посвящены разработке шкал оценки двигательной функции детей дошкольного возраста (С.Г. Гавришко, 2004).

Это, очевидно, связано с тем, что компоненты двигательной функции коррелированы и плохо поддаются одномерному шкалированию. Поэтому наблюдается противоречие между оценкой отдельных компонентов и комплексным контролем за развитием двигательной функции.

Узловым моментом развития двигательной функции у детей дошкольного возраста есть отдельные характеристики управления движением: точность и скорость. С их развитием связано совершенствование большинства движений; в онтогенезе оно обеспечивается усложнением нервных регуляторных механизмов в связи с вовлечением в процессы регуляции все более высоких уровней центральной нервной системы (А.А. Маркосян, 1969; Л.Е. Любомирский, 1974; В.С. Фарфель, 1975; Л.А. Леонова, 1983; М.В. Антропова, 1983; В.К. Бальсевич, 1986, 2009; Е.П. Ильин, 2003).

В дошкольном физическом воспитании наблюдается недостаточная направленность на развитие точной координации мелких движений рук. Не определены оптимальные режимы выполнения физических упражнений на координацию (на точность и скорость выполнения).

Вишеизложенное обусловило актуальность исследования проблемы формирования двигательной функции у детей 4—6 лет в современных условиях.

Связь темы исследования с научными программами, планами, темами. Тема исследования является составной комплексной программы научно-исследовательской работы Харьковского государственного педагогического университета им. Г.С. Сковороды по проблеме «Методология и ме-

тодика преподавания физической культуры в дошкольных учебных заведениях» (1998—2010 гг).

Цель исследования — определить педагогические особенности формирования двигательной функции у детей дошкольного возраста.

Задачи исследования:

1. Определить структуру двигательной подготовленности детей дошкольного возраста.
2. Определить возрастные изменения двигательной подготовленности детей дошкольного возраста.

Методы исследования. Теоретический анализ и обобщение научно-методической литературы.

Цель, задачи и содержание занятий по физической культуре в дошкольных учреждениях

В работах ведущих ученых страны сформулированы цели и задачи занятий по физической культуре в дошкольных учреждениях [Э.С. Вильчковский, Т.Ю. Круцевич, 2003; Э.С. Вильчковский, 2004; Л.П. Сергиенко, 2007].

Физическое воспитание детей раннего и дошкольного возраста решает оздоровительные, образовательные и воспитательные задачи.

Оздоровительные задачи следующие:

1. Повышение противодействия организма неблагоприятным влияниям внешней среды путем закаливания. Это связано с тем, что в первые годы жизни у ребенка, в сравнение с взрослыми, тепловые потери тела значительно повышены. Закаливание содействует избежанию респираторных и инфекционных заболеваний.

2. Укрепление опорно-двигательного аппарата и формирование правильной осанки. Важным является укрепление мышц ступни и голени с целью предупреждения развития плоскостопия в связи с тем, что эти отклонения могут существенно снизить двигательную активность ребенка. Для гармоничного развития у ребенка основных мышечных групп необходимо давать упражнения на развитие как сгибателей, так и разгибателей; в обе стороны тела; на те мускульные группы, которые в повседневной жизни меньше принимают участие. Необходимо в раннем детстве формировать правильное представление у ребенка об осанке. При нарушении ее действенным средством могут быть физические упражнения.

3. Содействие повышению функциональных возможностей вегетативных органов. Активная двигательная деятельность ребенка содействует усовершенствованию деятельности сердечно-сосудистой и дыхательной систем, улучшению обменных процессов в организме.

4. Развитие двигательных способностей. В дошкольном возрасте в определенной мере происходит развитие всех двигательных способностей. Но первоочередное внимание уделяется развитию координационных способностей (точности, дифференциации пространственно-динамических параметров движений, ощущения равновесия и т.п.). Развитие скоростных способностей происходит в основном в двигательных играх.

Образовательные задачи следующие:

1. Формирование основных жизненно важных двигательных умений и навыков. В первую очередь это формирование актов ходьбы, бега, прыжков, метания, преодоления препятствий, плавания и т.п.

2. Формирование стойкого интереса к занятиям физической культурой.

3. В процессе занятий физическими упражнениями необходимо давать детям элементарные физкультурные знания, развивать их интеллектуальные способности.

Воспитательные задачи следующие:

1. Воспитание морально-волевых качеств личности (честности, решительности, смелости и т.п.).

2. Содействие моральному, умственному, эстетичному и трудовому воспитанию.

Физическое воспитание осуществляется в соответствии с возрастной периодизацией детей. В научно-методической литературе существует несколько подходов к возрастной периодизации детей [Э.С. Вильчковский, Т.Ю. Круцевич, 2003; Э.С. Вильчковский, 2004; Л.П. Сергиенко, 2007; Базова програма. 2008]. Каждый из подходов различается степенью детализации. Поскольку основным критерием структуризации материалов Программы выступил психологический возраст, наибольшими блоками в ней являются возрастные периоды развития — раннее (от рождения до 3 лет) и дошкольные детство (от 3 до 6/7 лет). Внутри каждого выделено: в раннем детстве — возраст младенца (от рождения до одного года) и ранний возраст (от года до трех); в дошкольном детстве — младший (3—5 лет) и старший дошкольный возраст (5—6/7 лет). Такая возрастная периодизация дает возможность увидеть индивидуальную перспективу развития каждого ребенка, проанализировать показатели ее развития в конце каждого векового периода, более длительного за время пребывания в группе дошкольного заведения [Базова програма. 2008].

Наиболее благоприятные условия для направленного использования физической культуры созданы в дошкольных учреждениях и регламентируются единой государственной программой. В Украине было принято три программы которые действовали с 1991 года по настоящее время.

Государственная программа «Малютко:Програма виховання дітей дошкільного віку» (1991)

определяла содержание занятий по физическому, умственному, нравственному, эстетическому и трудовому воспитанию детей, конкретные знания, умения и навыки, которые должны быть усвоены детьми на различных возрастных этапах, а также качества, которые необходимо воспитать. В программе указаны организационные формы физического воспитания: ежедневные занятия физической культурой, утренняя гигиеническая гимнастика, гигиеническая гимнастика после сна, прогулки, закалывающие мероприятия, физкультурные развлечения, физкультурные праздники и дни «здоровья» для дошкольников различных возрастных групп. Программа построена по возрастному принципу от 1 года до 7 лет. Для каждой возрастной группы четко сформулированы образовательные задачи, определен перечень общеразвивающих упражнений и основных видов движений. Для старших дошкольников в программе предусмотрены подвижные игры: футбол, баскетбол, хоккей, городки, бадминтон и настольный теннис. Значительное место в программе, в зависимости от возрастной группы, отводится упражнениям спортивного характера: ходьба на лыжах, катание на санках и коньках, езда на велосипеде и плавание. Программный материал по физическому воспитанию усложняется от одной возрастной группы к другой и дополняется новым материалом. В программе «Малышко» предусмотрены домашние задания, которые определяет воспитатель, руководствуясь требованиями создания оптимального двигательного режима для ребенка в домашних условиях. Программа по физической культуре в дошкольных учреждениях предусматривает преемственность с программой первого класса общеобразовательной школы.

Программа «Дитина. Програма виховання і навчання дітей дошкільного віку» [1993] создана с учетом основных принципов, которые обоснованы в концепции общественного дошкольного воспитания: создание в детском садике оптимального режима двигательной активности, воспитания детей в процессе активной деятельности с целью всестороннего и гармоничного развития. Содержание программы по физической культуре предусматривает комплексное решение оздоровительных, образовательных и воспитательных заданий. Для детей каждой возрастной группы рекомендуется определенный режим дня. Он предусматривает рациональное чередование разных видов деятельности и отдыха (занятие, прогулки, еда, сон и др.). Ориентированное распределение основных компонентов режима дня для детей в возрасте от одного до шести лет подано в программе.

В программе отмечены организационные формы физического воспитания: ежедневные занятия по физической культуре, утренняя гимнастика,

гигиеническая гимнастика после дневного сна и др. Определенная длительность каждой из этих форм соответственно конкретной возрастной группе. Программой предусмотрено также проведение эпизодических форм физической культуры: физкультурных развлечений, физкультурных праздников, дней Здоровья для дошкольников разных возрастных групп.

Программа построена по возрастному принципу — она охватывает возрастные периоды от 1 до 6 лет. Для каждой возрастной группы сформулированы четкие образовательные задания, а также определенные строевые и общеразвивающие упражнения (для мышц рук плечевого пояса, туловища и ног), основные движения (ходьба, бег, упражнения на равновесие, прыжки, метание, лазанье). Подан перечень подвижных игр, где отмечен вид движений, которые входят в ее содержание. В играх для старших дошкольников: футбол, баскетбол, хоккей, городки, бадминтон, настольный теннис — поданы элементы тех спортивных игр, какие дети должны усвоить. Значительное место в разных возрастных группах отводится упражнениям спортивного характера: ходьба на лыжах, катание на санках и коньках, езда на велосипеде, плавание.

Сложность программного материала по физической культуре постепенно растет от одной возрастной группы к другой. Для каждой из них подан лишь новый материал. Кроме этого, для совершенствования ранее выученных движений, повышения уровня развития двигательных качеств и улучшения работоспособности детей предусматривается систематическое повторение физических упражнений и подвижных игр во всех следующих возрастных группах на новом качественном уровне.

Средства физической культуры, приведенные в содержание программы, могут изменяться в зависимости от климатических условий разных регионов Украины, местных условий (базы, наличия физкультурного инвентаря). Например, в детских садах южных областей катание на коньках можно заменить катанием на роликах или велосипеде, а вместо ходьбы на лыжах проводить подвижные игры или игры с элементами спорта (футбол, хоккей на траве).

В программе предложенные домашние задания по физической культуре, их определяет воспитатель, руководствуясь требованием создания оптимального двигательного режима для ребенка дома. До этих заданий входят: утренняя гимнастика, особенно в выходные и праздничные дни; выполнение основных движений, упражнений спортивного характера под контролем родителей и вместе с ними во время прогулок. Воспитатель консультирует родителей по вопросам создания для детей необходимых условий для занятий физическими

упражнениями и игр, а также методики их проведения. Регулярное выполнение домашних заданий по физической культуре дает возможность сформировать у детей стойкую потребность в ежедневном выполнении физических упражнений.

Программа по физической культуре в дошкольных заведениях предусматривает преемственность с программой 1 класса общеобразовательной школы. Это отображено в заданиях, средствах, организационных формах, а также методах обучения и воспитания. В дошкольных заведениях закладываются основы здоровья, всестороннего физического развития и двигательной подготовленности детей, что обеспечивает им успешное обучение в школе.

С 2009 года в Украине введена в действие новая программа. Базовая программа «Я в Мире» — третья составляющая комплекта нормативных документов и научно-методических материалов, связанных с модернизацией содержания дошкольного образования в Украине и гуманизацией ее целей и заданий. Она разработана на выполнение Закона Украины «Про дошкільну освіту» согласно с Базовым компонентом дошкольного образования в Украине и утвержденная Министерством образования и науки Украины.

«Я в Мире» первая государственная программа нового типа, в которой отображены требования к обновленному содержанию образования ребенка от рождения до шести (семи) лет жизни, в частности к его инвариантной части, унифицированы требования к развитости, воспитанности и обученности ребенка раннего и дошкольного возраста. Базовая программа является программой развития ребенка-дошкольника и реализует личностно ориентированную модель дошкольного образования, заявленную Базовым компонентом [Базова програма. 2008].

В Программе заложен компетентностный подход. Термин «жизненная компетентность» сегодня становится все более употребимым.

Поскольку это понятие является сутью личностно ориентированной модели образования, оно проходит красной линией в Программе.

Компетентность — это осведомленность, умение, ориентировка в определенном кругу вопросов, то есть идет речь об осведомленности ребенка во всех сферах жизни. Программа именно и открывает ребенку мир в единстве четырех сфер — природы, культуры, людей, собственного Я. Показателем жизненной компетентности есть в первую очередь активность ребенка в игровой, предметно-практической деятельности, общение, сформированность у него базовых качеств личности. Жизненно компетентный ребенок адекватнее ведет себя в разнообразных ситуациях, является в них активным субъектом, проявляет собственно Я. Он знает, мо-

жет, хочет и адекватнее действует соответственно обстоятельствам.

Введение компетентностной парадигмы в дошкольное образование как приоритетной категории означает предоставление преимущества системному, целостному подходу к развитию, обучению и воспитанию дошкольника.

Быть компетентным, означает быть жизнеспособным, уметь адекватнее вести себя в разных жизненных ситуациях, выступать активным субъектом жизнедеятельности и уметь проявлять свое Я в разных сферах жизни. Это значительно сложнее и более многогранно, чем отдельно формировать систему знаний.

В новой Программе обучения и воспитания детей дошкольного возраста определено содержание и задание развивающей среды для детей в дошкольном заведении и семье. Развивающая среда рассматривается как единство социальных и предметных средств обогащения разнообразной деятельности ребенка.

Новой Программой предусмотрено физическое развитие дошкольника и его влияние на развитие личности ребенка.

Главная цель дошкольного образования на современном этапе — развитие ребенка как личности, что предусматривает заботу о ее здоровье, духовном и социальном благополучии.

Забота о физическом здоровье ребенка всегда была и остается одним из главных заданий педагогической работы. Сегодня подавляющее большинство дошкольников страдает через дефицит движения, недостаточную закаленность, низкую выносливость. Поэтому в Программе главное внимание уделено сохранению и развитию здорового образа жизни дошкольников, созданию условий, которые предотвращают действие вредных факторов. Поскольку физическое здоровье неразрывно связано с психическим, социальным и духовным, его сохранение и укрепление возможно лишь при условии сочетания медицинских средств, оптимальной системы педагогических влияний, координации действий медицинского персонала, воспитателей, родителей, психологической службы. Так, позитивным сдвигом является объединение усилий родителей и педагогов относительно организации таких форм работы, как родительский всеобуч, школа молодой семьи, сознательное отцовство и тому подобное.

Базовая программа ориентирует педагогов на переход от декларирования преимуществ личностной модели к ее реальному внедрению. Жизненная компетентность дошкольника предусматривает не только знание, но и умение положительно относиться, адекватнее действовать.

Программой предусмотрено формирование школьной зрелости:

- а) умственной зрелости, показателем которой является дифференцированное восприятие, произвольное внимание, элементарные формы аналитического мышления; знание о природе, культуре, людях, самого себя; способность выражать элементарные суждения, обобщать свои мысли;
- б) социальной зрелости, связанной с умением общаться с взрослыми и однолетками, инициировать контакты, налаживать общее взаимодействие, договариваться, согласовывать свои действия с партнерами, помогать другим людям, мобилизовываться на преодоление трудностей, выявлять ответственность, производить самооценочные суждения, уважать себя и других;
- в) эмоциональной зрелости, которая оказывается в определенной эмоциональной стабильности ребенка, ее способности адекватнее реагировать на ситуации и событие, ориентироваться в настроениях и состояниях людей, что вокруг, принимать их во внимание, контролировать и регулировать свое эмоциональное поведение, воздерживаться от импульсных проявлений.

Структура Базовой программы «Я в Мире» включает объяснительную записку, стратегическую и практическую части. Четкость построения содержания Программы, открытый характер этого документа даст возможность не только педагогическим работникам, но и родителям и другим лицам, которые занимаются воспитанием и обучением детей, ориентироваться в образовательных целях и задачах, приоритетах и мировых тенденциях.

Программа рассчитана не только на работу по ней в дошкольных учебных заведениях. Ее могут использовать и педагоги, которые работают с дошкольниками в условиях общеобразовательных учебных заведений, а также лица, приглашенные для работы в семейных мини-садиках и воспитания детей в семьях.

Отсутствие жесткой регламентации жизнедеятельности дошкольников, присущей традиционной системе организации педагогического процесса, дает возможность каждому педагогу творчески подходить к реализации заданий Программы, создавать атмосферу доброжелательности, сотрудничества, толерантности, творчества и свободного выбора детьми видов деятельности, проявлений ими познавательной, двигательной, поисковой и другой активности в природной среде.

В Российской Федерации разработаны и действуют множество альтернативных программ для дошкольных учреждений, содержащих материал по физической культуре [Г.Н. Бабаева и др., 2000; Л.Д. Гусарова, 1997; Т.И. Антонов и др., 1997; Н.А. Федосова, 1999; Л.Д. Глазырина, 2000; В.Г. Кудрявцев, Б.Б. Егоров, 2000; В.Г. Алямовская, 1993; Н.Л. Ефименко,

1999; Ю.Ф. Змановский, 1996; Е.А. Пимонова, 1990; А.Б. Лагутин, 1994].

Значительное внимание в программах отводится физическим упражнениям как средству физического воспитания. В содержании программ представлен перечень двигательных навыков для детей 3—7 лет, правила организации физических упражнений, особенности организации прогулок, организация и особенности проведения утренней гимнастики и гимнастики после сна.

Авторами предлагается примерный двигательный режим для детей каждого возраста: упражнения общеразвивающего воздействия, упражнения в основных движениях, подвижные игры и игровые упражнения, спортивные игры, танцевальные движения и упражнения для освоения движений в водной среде. Также даны рекомендации по использованию физкультурного оборудования, представлено описание специализированных площадок для спортивных игр и перечислены примерные занятия на тренажерах.

Для реализации оздоровительного направления авторами предусматривается специальная система мер, методов и приемов: широкое использование естественных факторов природы, массаж в игровой форме, купание в бассейне и пребывание детей в сауне, применение физических упражнений для формирования правильной осанки и развития органов дыхания, а также воспитание отдельных двигательных качеств.

В программах отражены основные приоритеты педагогической работы — развитие двигательной системы и оздоровление детей.

Формами организации оздоровительной работы определены: физкультурные занятия (фронтальные и индивидуальные), самостоятельная деятельность детей, подвижные игры, утренняя гимнастика (традиционная и нетрадиционная — дыхательная, звуковая), двигательно-оздоровительные физкультурминутки, физические упражнения после дневного сна и спортивные праздники.

Исследованиями Е.А. Пимоновой установлено, что занятия в объеме программы по физической культуре направлены главным образом на освоение определённого объема двигательных навыков и не способствуют эффективному воспитанию основных двигательных качеств у детей дошкольного возраста. По мнению А.Б. Лагутина, работа по единой, жестко регламентированной «Программе воспитания и обучения в детском саду» неизбежно приводит к единообразию форм и методов воспитания и обучения, ограничивает возможности педагогического творчества, ориентирована на унифицированный стандарт в воспитании ребенка, игнорируя индивидуальные особенности развития.

Таким образом, на основании изученных программ по физическому воспитанию в детских до-

школьных учреждениях Украины и России, можно констатировать эволюционное изменение парадигмы дошкольного воспитания от строго регламентированного подхода до компетентного.

Понятие «двигательная функция»

Двигательная функция — одна из сложных физиологических функций организма, которая проявляется через двигательную деятельность и тесно связана с запасом условнорефлекторных связей (А.М.Шлемин, 1968, 1973, 1989; Л.Е.Любомирский, 1986). Л.А.Леонова, О.Н.Васильева (1983) выделяют в двигательной функции отдельные характеристики двигательных реакций: точность и скорость. С развитием последних связано совершенствование большинства движений; в онтогенезе оно обеспечивается усложнением нервных регуляторных механизмов в связи с вовлечением в процессе регуляции все более высоких уровней центральной нервной системы.

По мнению А.Н. Лапутина (2001) двигательная функция — одна из важнейших функций организма. В процессе эволюции организм человека как открытая, но относительно обособленная биологическая система, приобрел способность к активным движениям благодаря наличию эффективных механизмов обмена энергией, веществом и информацией с окружающей средой. Характер и закономерность организации этих движений во многом определяют те проявления жизнедеятельности организма, которые приняты объединять общим понятием — двигательная функция человека. Состояние двигательной функции отражает способность конкретной биологической системы улавливать, накапливать и превращать разные виды энергии, вещества и информации.

Поскольку материя и движения как философские категории наиболее полно отображают целостные современные научные представления о вселенной, то с определенной мерой определенности можно утверждать, что материя и движение организма человека также представляют собой единственное и неразрывное целое. Практически это означает, что каждому уровню построения и организации материи организма отвечает вполне определенный уровень построения его движений. На атомно-молекулярном уровне — один уровень движений, на клеточном — второй, на тканевом — третий, органному и организменному — соответственно четвертый и пятый. Каждому уровню отвечает свой уровень взаимодействий, что определяет, в конце, закономерность выявления двигательной функции. Так называемые сильные (или ядерные) и электромагнитные взаимодействия детермини-

руют в основном закономерность движения материи организма человека на атомно-молекулярном уровне, а также на клеточном и тканевом уровнях построения материи. Гравитационные и, в какой-то степени, слабые взаимодействия определяют законы движения материи на органном и организменном уровнях.

Механизмы регуляции двигательной функции, как и материя — ее носитель, имеют многоуровневую структуру организации. Произвольное управление механическими движениями целостного организма человека происходит под влиянием в основном гравитационных взаимодействий. Схематически упрощенную организацию двигательной функции на уровне целостного организма можно представить состоящей из таких блоков:

- блок управления, центральной частью которого является нервная система;
- блок выполнения (эффекторный), что включает двигательный аппарат (скелетно-мышечная система) и железы;
- блоки обслуживающих систем (практически это все другие системы организма, среди которых выделяются эндокринная, сердечно-сосудистая, пищеварительная, дыхательная, выделительная и др.).

Взаимосвязь всех этих структурных блоков, взаимообусловленность их строения, расположение и функции в синтетическом единстве порождают специфическую интегративную двигательную функцию человека.

Структура двигательной функции

Двигательная функция, как известно, имеет сложную структуру и ее формирование обусловлено биологическим и педагогическим факторами. Биологический фактор связан с возрастными особенностями детей, его влияние существенно сказывается на их двигательной функции. Биологическое развитие обусловлено динамикой созревания в онтогенезе двигательной системы, возрастными особенностями развития коры больших полушарий, подкорковых образований, спинного мозга и нервно-мышечного аппарата. Уровень двигательной зрелости связан не только с возрастными особенностями детей на разных стадиях онтогенеза. Формирование двигательной функции тесно связано с влиянием окружающей среды и режимом двигательной деятельности, в котором воспитываются дети. Чем богаче и разнообразнее двигательный режим детей, тем успешнее формируется у них двигательная функция. Следовательно, формирование двигательной функции будет тем успешнее эффективнее будет педагогическое воз-

действие, которое направлено на реализацию компонентов педагогического фактора (А.М.Шлемин, 1968; Л.Е.Любомирский, А.М.Шлемин, 1986; А.М.Шлемин, 1989).

А.М.Шлемин (1968, 1986, 1988, 1989) выделяет три компонента педагогического фактора:

- первым компонентом педагогического фактора является обучение двигательным действиям;
- второй компонент — развитие двигательных способностей, чем выше уровень их развития, тем успешнее формируются двигательные навыки, а следовательно, и двигательная функция;
- третьим компонентом (наиболее важным) в формировании двигательной функции является обучение умению оценивать движения в пространстве, во времени и по степени мышечных усилий.

Биологический фактор формирования двигательной функции у детей дошкольного возраста

Биологическое развитие обусловлено динамикой созревания в онтогенезе двигательной системы, возрастными особенностями развития коры больших полушарий, подкорковых образований, спинного мозга и нервно-мышечного аппарата.

Накопленные к настоящему времени морфо-функциональные данные свидетельствуют о том, что у детей к 6 годам происходит перестройка функциональной организации мозговых структур, определяющей такие важные психологические функции как внимание и восприятие, расширяются возможности к обучению произвольным двигательным действиям. Достигают значительной зрелости и рецепторы, заложенные в мышцах, связках и суставах. В период с 4 до 7 лет значительно усиливаются морфо-функциональные связи двигательной области с другими областями с другими областями коры, а также с мозжечком и подкорковыми образованиями (Л.Е. Любомирский, А.М. Шлемин, 1986).

У шестилетнего ребенка поверхность мозга составляет 90% размера головного мозга взрослого человека. Бурно развиваются лобные доли мозга: дети этого возраста осознают последовательность событий, понимают сложные обобщения. В этом возрасте совершенствуются основные процессы: возбуждение и особенно торможение и несколько легче в данный период формируются все виды условного торможения (Л.И. Пензулаева, 1988). В 6 лет дети способны довольно быстро вырабатывать все виды условного торможения, но у них часты явления растормаживания. О трудности торможения

для нервной системы 6-летних детей говорит и тот факт, что развитие торможения сопровождается у них изменением дыхания, частоты сердцебиений и т.д. (М.В. Антропова, Н.В. Дубровинская, М.М. Кольцова, Л.К. Семенова, Д.А. Фарбер, 1983). В возрасте от 3 до 7 лет отмечается постепенное повышение уровня подвижности нервных процессов по показателям теппинг-теста, скорости двигательной реакции, которое особенно выражено в 5 лет (С. А. Ахмедова, 1985).

По мнению М.В. Антроповой, Н.В. Дубровинской, М.М. Кольцовой, Л.К.Семеновой, Д.А. Фарбер(1983), Л.Е. Любомирского, А.М. Шлемина (1986), Л.И. Пензулаевой (1988) в дошкольном возрасте относительная незрелость коры больших полушарий определяет специфику корково-подкорковых взаимодействий, выражающуюся в повышенной активности подкорковых структур, что находит свое отражение в характеристиках высших нервных функций и поведенческих реакций. Возраст 6—7 лет рассматривается как период, характеризующийся в сравнении с 3—4 годами значительно большей зрелостью высших отделов ЦНС. У детей 5—6 лет динамические стереотипы, составляющие биологическую основу навыков и привычек, формируются достаточно быстро, но престройка их затруднена, что свидетельствует о недостаточной подвижности нервных процессов. Высшая нервная деятельность во многом зависит от развития больших полушарий.

Проблемам изучения физического развития детей уделяется достаточно много внимания в научной литературе как отечественными, так и зарубежными учёными. Физическое развитие, наряду с рождаемостью и заболеваемостью, является одним из показателей уровня здоровья населения. Процессы физического и полового развития взаимосвязаны и отражают общие закономерности роста и развития, но в то же время существенно зависят от социальных, экономических, санитарно-гигиенических и других условий, влияние которых в значительной мере определяется возрастом человека.

В отдельные возрастные периоды процессы роста и развития протекают неравномерно. Функциональные системы организма и органы имеют свои специфические закономерности органогенеза, что наглядно подтверждают процессы роста и развития, особенно, в детском возрасте. Установлено, что увеличение органов не идёт пропорционально общему росту организма. Глубокая морфологическая перестройка происходит во всех органах и тканях организма детей. Дефинитивное (окончательное) формирование структуры органов заканчивается в различные возрастные периоды. При этом периоды быстрого роста органа сменяются периодами относительного замедления процессов, в течение

которых происходит совершенствование функциональных параметров. Рост и развитие отдельных органов и систем организма неразрывно связаны между собой. Так, совершенствование органов дыхания благоприятно влияет на функции сердца, и, наоборот, усиление деятельности органов кровообращения способствует развитию респираторного аппарата. Совершенствование же функций центральной нервной системы оказывает благотворное влияние на весь организм.

У детей-дошкольников основными показателями физического развития, с которыми коррелирует большая часть антропологических признаков организма, являются масса тела, рост, окружность грудной клетки. При этом, в математической оценке физического развития детей наиболее достоверны показатели окружности грудной клетки, плеча, бедра, голени, которые напрямую зависят от массы тела.

В дошкольном возрасте, в период развития ребёнка от 3 до 7 лет, происходит дальнейшее физическое развитие и совершенствование интеллектуальных способностей. Движения его становятся свободными, он хорошо разговаривает, мир его ощущений, переживаний и представлений богаче и разнообразнее.

Развитие опорно-двигательной системы ребенка к 5—6 годам не завершено. Каждая из 206 костей продолжает меняться по размеру, форме, строению, причем у разных костей фазы развития не одинаковы (Е.М. Вайнруб, А.С. Волощук, 1988).

Д.А. Фарбер, Л.К. Семенова, И.К. Корниенко, Т.И. Сирота (1985) отмечают, что одним из важных периодов ускоренного роста и развития является 6-летний возраст. В.Г. Ужви (1977), С.Ф. Цвек (1979), Ю.А. Янсон (1985) указывают, что на 6-м и 7-м году годовичные приросты длины тела составляют 8—10 см, а массы тела — 2,2—2,5 кг. По мнению В.Г. Ужви (1977), с нарастанием у детей длины и массы тела меняется пропорция отдельных его частей. Между 5—7 годами происходит первое изменение формы тела: существенно увеличивается длина рук и ног, соотношение головы к туловищу становится ближе к таковому у взрослых.

Важным моментом в развитии опорно-двигательного аппарата детей 6—8 лет является формирование позвоночного столба. А.М. Шлемин (1973), А.М. Шлемин, П.К. Петров (1977), Ю.А. Янсон (1985) указывают, что в этом возрасте завершается формирование кривизны позвоночника. Однако, по мнению М.В. Антроповой, Н.В. Дубровинской и др. (1983), Е.М. Вайнруб, А.С. Волощук (1988), позвоночный столб ребенка 5—7 лет весьма чувствителен к деформирующим воздействиям, что связано с относительно слабым развитием сухожилий, фасций, связок.

У детей к 6 годам отмечается изменения двигательных возможностей организма за счет морфо-

функциональной перестройки скелетных мышц, периферических и центральных звеньев нервной системы, обеспечивающих необходимый уровень координации движений (Д.А. Фарбер, Л.К. Семенова, И.К. Корниенко, Т.И. Сирота, 1985).

Мышечная система ребенка развивается довольно интенсивно, но не равномерно. К 7 годам мышцы составляют 27% массы тела (С.Ф. Цвек, 1979). К 6 годам хорошо развиты крупные мышцы туловища и конечностей, однако, мелкие мышцы спины, имеющие большое значение для удержания правильного положения позвоночного столба, развиты слабее (М.В. Антропова, Н.В. Дубровинская и др., 1983). Развитие мелких мышц верхних конечностей ускоряется в 6—7-летнем возрасте. Морфологическое развитие сгибателей опережает развитие разгибателей (Н.А. Фомин, В.П. Филин, 1986). Относительно слабо развиты и мелкие мышцы кисти. Поэтому дети 6—7 лет, хорошо осваивая основные виды естественных движений (бег, прыжки, метания), не обладают точной координацией мелких тонких движений пальцев (М.В. Антропова, Н.В. Дубровинская и др., 1983).

Таким образом, само развитие ребёнка дошкольного возраста предполагает важность воздействия на его организм методами физической культуры и ориентирует родителей и педагогов на становление у детей здорового образа жизни именно методами физического воспитания.

Педагогический фактор формирования двигательной функции у детей дошкольного возраста

Педагогический фактор включает в себя три компонента: 1) способность к обучению, двигательный опыт; 2) уровень развития двигательных способностей; 3) формирование умений управлять движениями.

Педагогическим условием формирования двигательной функции есть: развитие двигательных способностей, интегрированных в двигательном действии, результат решения нового двигательного задания наиболее рациональным способом или целесообразным использованием двигательных навыков (двигательный опыт) (О.Н. Худoley, 2008).

Закономерности процесса обучения двигательным действиям детей дошкольного возраста

Изучению закономерностей процесса обучения детей дошкольного возраста посвя-

щены работы А.В. Кенеман, Д.В. Хухлаевой (1978), Э.С. Вильчковского (1983, 1998), Э.С. Вильчковского, А.И. Курка (2004), Н.Н. Кожуховой, Л.А. Рыжковой, М.М. Борисовой (2003), О.В. Давиденко, В.П. Семененко, Л.О. Фандиковой (2003).

Наиболее активный период становления произвольной двигательной функции начинается с 2—3-летнего возраста в связи с интенсивным развитием второй сигнальной системы (А.В. Кенеман, Д.В. Хухлаева, 1978; Э.С. Вильчковский, 1983; Леонова Л.А., Васильева О.Н., 1983; Е.П. Ильин, 1973, 1986, 2003; Э.С. Вильчковский, А.И. Курок, 2004).

По мнению Э.С. Вильчковского [1983, 1998]; О. Бар-Ора, Т. Роуланда [2009]; Е.И. Ильина [2003] оптимальный двигательный режим, двигательная активность детей дошкольного возраста в значительной степени способствует укреплению здоровья, закаливанию, всестороннему физическому их развитию и обучению двигательным действиям.

На основе проведенных исследований Э.С. Вильчковским (1983) установлено:

1. Формирование навыков в основных движениях в значительной степени зависит от индивидуальных особенностей ребенка, его физического развития и уровня двигательной подготовленности, а также от сложности разучиваемого движения.

На необходимость учета индивидуальных особенностей дошкольников указывают исследования, проведенные А.А. Гореловым с соавт. [2002], С.Б. Шармановой, А.И. Федоровым [2004].

В среднем для формирования навыка у детей старшего дошкольного возраста в более сложных видах движений (прыжки, метания) требуется повторение их по 8—12 раз на 4—6 занятиях. В движениях меньшей сложности (упражнения в лазанье, подлезание, равновесии) двигательный навык формируется за 2—3 занятия.

2. На разных этапах формирования двигательного навыка изменяется соотношение методических приемов. Во всех возрастных группах в начале обучения целесообразно сочетать показ с объяснением. В дальнейшем объяснения занимают все большее место и по мере овладения движением приобретают характер указаний. При формировании двигательных навыков у детей 3—4 лет преобладает показ движений, у старших дошкольников ведущее место занимают объяснения и указания. Во всех возрастных группах соблюдение постепенности предъявляемых требований, использование конкретных заданий, применение подводящих упражнений способствуют более эффективному обучению основным движениям.

3. Эффективность формирования двигательных навыков у дошкольников в значительной степени зависит от их эмоционального состояния в процессе занятий. Поэтому применение заданий игрового

характера, музыкального сопровождения упражнений, имитационных движений во всех возрастных группах, а также широкое использование соревновательного метода в старших группах повышают интерес детей к изучаемым двигательным действиям и способствуют более быстрому овладению ими.

По данным А.В. Кенеман, Д.В. Хухлаевой [1978], С.Б. Шармановой, А.И. Федорова [2004], эмоциональная заинтересованность дошкольников важнейшее условие успешного обучения двигательным действиям.

Л. Н. Волошина [2003] указывает, что овладение изучаемым материалом происходит в процессе активной деятельности детей и при столь же активной направляющей работе взрослых. Таким образом достигается результат в формировании механизма мотивационно-потребностного компонента: ценностных ориентаций, мотивов и потребностей ребенка, его готовности использовать свои знания, умения и способности для решения двигательных задач.

4. Привлечение внимания детей старших групп к оценке выполнения движений сверстниками, а также к анализу своих двигательных действий воспитывает у ребенка сознательное отношение к выполнению физических упражнений и положительно отражается на формировании прочных двигательных навыков.

5. Основные движения рационально разучивать с дошкольниками на 2—4 занятиях подряд и одновременно совершенствовать их во время прогулок (в форме игровых заданий и в подвижных играх). Затем переходят к обучению новому движению, а ранее изученное целесообразно систематически повторять, несколько усложняя условия его выполнения в течение остального времени года.

6. В дошкольном возрасте, при соответствующем обучении, у детей могут быть сформированы правильные и прочные навыки в основных движениях: ходьбе, беге, прыжках в длину с места, в высоту и длину с разбега способом «согнув ноги», метании предметов в цель и на дальность способом «из-за спины через плечо», лазанье с поочередным захватом рук и попеременной постановкой ног и др.

7. Целенаправленные педагогические воздействия на повышение уровня физических качеств дошкольников должны обеспечить гармонию их развития в соответствии с морфологическими особенностями и функциональными возможностями детского организма. При этом необходим дифференцированный подход, учитывающий возраст, состояние здоровья, физическую подготовленность, а также особенности психики ребенка.

8. Оптимальный режим двигательной активности детей 3—7 лет (соотношение объема и интенсивности упражнений при рациональном чередовании средств физической культуры) является важнейшим фактором развития двигательной функции дошкольников.

Експериментально встановлено (Э.С. Вильчковский, 1983, 1998, 2004), что для детей дошкольного возраста необходимо создание соответствующих условий, способствующих полному удовлетворению их потребности в движениях. Этот путь к ликвидации ограничения двигательной активности имеет большое значение для нормального роста, развития структур и функций растущего организма ребенка.

По данным О. Бар-Ор и Т. Роуланда [2009], двигательная активность определяет состояние здоровья на протяжении всей жизни человека. Так режим двигательной активности не менее 30 мин. каждый день в сочетании быстрой ходьбы и силовой тренировки благоприятно влияет на состояние здоровья.

9. В основу рационального двигательного режима должен быть положен принцип оптимальности, предполагающий использование широкого арсенала средств физической культуры, обеспечивающих своевременное формирование и совершенствование основных движений дошкольников, а также комплексное развитие двигательных качеств.

Оптимальный двигательный режим предполагает проведение на высоком методическом уровне комплекса организационных форм физического воспитания дошкольников: ежедневной утренней гимнастики, занятий физкультурой с высокой моторной плотностью (во второй младшей и средней группах — в пределах 55—60%, в старшей и подготовительной группах — 65—75%); гимнастики после дневного сна, физкультурных минуток на занятиях по счету, рисованию, лепке и др.; занятий физическими упражнениями во время прогулок, не менее 3 подвижных игр в день и широкое использование упражнений спортивного характера (в соответствии с требованиями программы воспитания в детском саду).

10. Количественная сторона двигательной активности дошкольников в виде организованных форм физической культуры (занятий, утренней гимнастики, подвижных игр и др.) должна составлять 1,5—2 часа в день с учетом рационального распределения их в режиме детского сада.

Помимо этого детям также необходимо создавать условия для самостоятельной двигательной деятельности, проявляющейся в сюжетно-ролевых играх, упражнениях с мелким физкультурным инвентарем (мячами, скакалками) и с использованием стационарного оборудования (лазание по «лиане», ходьба по бревну, катание на карусели).

Закономерности развития
двигательных способностей
у детей дошкольного возраста

Эффективность процесса обучения
зависит от уровня развития двигательных способ-

ностей детей (А.В. Кенеман, Д.В. Хухлаева [1978], Э.С. Вильчковский [1983, 1998], Э.С. Вильчковский, А.И. Курок [2004]).

По данным Э.С. Вильковского [1983, 1998], наибольшие приросты всех показателей быстроты отмечаются у детей в возрасте от 4 до 5 лет. Аналогичные результаты в исследованиях уровня развития двигательных способностей у детей 4—6 лет получил С.Г. Гавришко [2002, 2003, 2004]. Е.В. Демидова [2003] отмечает, что скорость бега как у мальчиков так и у девочек в период от 3 до 9 лет увеличивается в 1,7 раза.

Как указывает Т.А. Перминова [2002] у детей от 4 до 6 лет отмечалось сокращение латентного периода зрительно-моторных реакций ($p < 0,05$). ВПДР правой и левой рукой у мальчиков и девочек в этом диапазоне не уменьшалось на 160 мс. Снижение ВПДР ногами происходило более медленно, укорачиваясь к концу дошкольного возраста в среднем на 83 мс правой и на 107 мс левой ногой ($p < 0,05$). Латентный период сложной двигательной реакции занимал больше времени, чем простой. Реакции руками отличались более коротким латентным периодом, чем ногами ($p < 0,05$). От 4 до 6 лет ВСДР руками сокращалось в 1,2 раза. Аналогичная закономерность просматривалась также во времени реакции ногами. У мальчиков в обоих случаях отмечалась тенденция к более быстрому реагированию по сравнению с девочками ($p > 0,05$). В ВСДР 6-летние дети демонстрировали меньший латентный период, чем 4-летние ($p < 0,05$). Тем не менее с возрастом количество ошибок относительно не изменялось ($p > 0,05$). Больше их число отмечалось у представителей мужского пола.

Для определения быстроты используются тесты: 1) скорость бега на дистанциях 10, 20 и 30 м; 2) латентное время двигательной реакции; 3) частота движений кистью (точка на бумаге карандашом за 5 с) [Э.С. Вильчковский, 1983; О.В. Давиденко, В.П. Семенов, Л.О. Фандикова, 2003].

Умение произвольно координировать свои движения совершенствуются на протяжении дошкольного возраста. Э.С. Вильчковский [1983] отмечает, что качество ловкости, как способность ребенка точно и четко выполнять разнообразные движения, в дошкольный период постепенно нарастает. Эти изменения обусловлены активным совершенствованием нервно-координационной деятельности их двигательного анализатора. Т.А. Банникова, В.П. Стрельцов [2003] указывают, что применения системы физкультурной тренировки дошкольников позволил получить выраженный прирост показателей координационных способностей. С. Гавришко [2002, 2003, 2004] также наблюдал постепенное нарастание показателей, характеризующих ловкость.

Е.В. Демидовой [2003] в ходе проведенных исследований выявлено, что развитие физических качеств — силы, быстроты, гибкости, ловкости коррелирует

с общим ростом и развитием организма, морфологическим и функциональным созреванием ЦНС, опорно-двигательного аппарата и вегетативных систем.

Для определения уровня развития ловкости рекомендуются следующие тесты [Э.С. Вильчковский, 1983; О.В. Давиденко, В.П. Семененко, Л.О. Фандикова, 2003; Е.В. Демидова 2003]: 1) прыжки с поворотом влево и вправо на прикрепленном к полу листе плотной бумаги с нанесенной соответствующей градуировкой (при оценке результата высчитывался в градусах угол, на который поворачивался исследуемый); 2) прыжки вверх с места толчком двумя ногами, руки на поясе, то же со взмахом рук; 3) прыжки с гимнастической скамейки с приземлением в обозначенное место (три ленты разного цвета лежали на полу параллельно скамейке на расстоянии 40, 60, 80 см); 4) метание теннисных мячей в вертикальную (щит) и горизонтальную (обруч на полу) цель; 5) челночный бег (3x10 м).

Развитие мышечной силы является необходимым компонентом развития детей дошкольного возраста. По мнению Е.Л. Мугиновой [1978] Э.С. Вильчковского [1983] увеличение силы связано с нарастанием мышечной массы и с увеличением ее активности, благодаря изменению структуры, химизма и совершенствованию нервной и гуморальной регуляции.

Как отмечает, Э.С. Вильчковский [1983], период от 3 до 5 лет характерен интенсивным приростом показателей силы у детей обоего пола (за исключением динамометрии кисти правой руки у мальчиков). После 5 лет происходит некоторое снижение темпов прироста большинства показателей силы. Особенно ярко оно проявляется у девочек в период от 6 до 7 лет. Подобные результаты получили в исследованиях Е.В. Демидова [2003], С. Гавришко [2002, 2003, 2004], Т.А. Банникова, В.П. Стрельцов [2003], Н. Пангелова [2002, 2003], А. А. Пивовар [2003, 2005].

Для определения уровня развития силы рекомендуются следующие тесты [Э.С. Вильчковский, 1983; О.В. Давиденко, В.П. Семененко, Л.О. Фандикова, 2003; Е.В. Демидова 2003]: 1) динамометрия кистей рук; 2) метание набивного мяча массой 1 кг двумя руками из-за головы (сидя на гимнастической скамейке); прыжок в длину с места толчком двух ног (руки на поясе).

По мнению, Э.С. Вильчковского [1983], в процессе физического воспитания дошкольников чаще всего приходится сталкиваться с общим утомлением детей, вызванным влиянием общеразвивающих упражнений, основных движений, подвижных игр.

Как отмечает, Н. Кожухова [77], проблема развития выносливости у детей — способности к длительному выполнению какой-либо деятельности, без снижения её интенсивности — представляется важной и актуальной.

По данным Е.Л. Мугиновой [1978], А.В. Кенеман, Д.В. Хухлаевой [1978], Э.С. Вильчковского [1983, 1998], Э.С. Вильчковского, А.И. Курка [2004] наиболее важной является выносливость к статическим усилиям. По мнению, А.А. Маркосяна [1978], это связано прежде всего с деятельностью центральной нервной системы. С возрастом у детей увеличивается способность нервной системы длительно поддерживать возбуждение нервных центров при статических напряжениях и отодвигается на более поздние сроки момент запредельного торможения.

Как отмечает, Э.С. Вильчковский [1983], абсолютная выносливость за период от 3 до 7 лет увеличивается у мальчиков — на 89,2 %, у девочек — на 100,1%. Показатели относительной выносливости увеличиваются у мальчиков на 38 %, у девочек на 31 % по отношению к исходным данным.

Для определения уровня развития выносливости рекомендуются следующие тесты [Э.С. Вильчковский, 1983]: вис на прямых руках на перекладине, высота которой изменяется в зависимости от роста ребенка, время удержания виса фиксируется секундомером с точностью до 0,1 с. Относительная выносливость определялась как отношение времени виса к массе тела ребенка.

Исследование гибкости позвоночного столба у детей 3—7 лет, проведенное Э.С. Вильчковским [1983], показало, что, в отличие от других двигательных качеств, этот показатель не имеет четкой тенденции к постепенному увеличению в связи с возрастом дошкольников.

По данным Е.В. Демидовой [2003] с возрастом гибкость повышалась, однако показатели при выполнении наклона вперед стоя достоверно отличались только у девочек 4 и 5 лет.

В период от 3 до 7 лет гибкость в тазобедренном суставе у дошкольников нарастает: при отведении правой ноги — на 18,4 % у мальчиков и на 24,2 % у девочек, при отведении левой ноги — соответственно на 14,9 % и 17,2 % [Э.С. Вильчковский, 1983].

Для оценки уровня развития гибкости у дошкольников используется наклон туловища вперед [Э.С. Вильчковский, 1983; О.В. Давиденко, В.П. Семененко, Л.О. Фандикова, 2003; Е.В. Демидова 2003].

В связи с вышеизложенным является актуальным совершенствование уже существующих и поиск новых форм, средств и методов развития двигательных способностей детей дошкольного возраста.

Закономерности формирования умений управлять движениями у детей дошкольного возраста

Произвольные двигательные акты не являются врожденными, а представляют собой

рефлекторные реакции, формирующиеся в течение жизни. Параметры произвольных движений определяются центральной программой, которая складывается в коре головного мозга на основе моторного опыта индивида или в процессе специальной тренировки. Непременным условием для осуществления произвольного движения является предшествование ему во времени возбуждения клеток моторной области коры, ответственных за сокращение мышц, участвующих в движении [Л.Е. Любомирский, 1974; Л.А. Леонова, О.Н. Васильева, 1983; Дж.Х. Уилмор, Д.Л. Костилл, 2001; Е.П. Ильин, 2003].

По мнению Н.А. Бернштейна [1991] высокий уровень координации произвольного движения обеспечивается совершенством механизмов коррекции в ходе осуществления движения. В основе коррекции лежит информация о состоянии на периферии и сличение ее с образом (программой) движения. Важнейшими структурами, обеспечивающими коррекцию двигательного акта, являются мышечные и сухожильные рецепторы (проприоцепторы), на роль которых в регуляции движений впервые указал И. М. Сеченов, и сенсомоторная кора, которая, как установил И. П. Павлов, является анализатором проприоцептивных импульсов. Информация о положении на периферии может быть получена ЦНС также и от рецепторов других модальностей — зрительного, вестибулярного, тактильного, слухового. Таким образом, программирующие кортикальные структуры, эфферентные пути и афферентные пути обратной связи — вот структурная основа механизма кольцевого регулирования произвольных движений.

Рядом авторов [В.А. Гатев, 1973; В.С. Фарфель [1975]; Л.А. Леонова, О.Н. Васильева, 1983; Е.П. Ильин, 2003] установлено, что дети 3 лет осуществляют регуляцию произвольных движений, как правило, на основе обратной зрительной афферентации. Лишь в 20% всех опытов движение не сопровождалось непрерывным прослеживанием рабочей точки. Длительная тренировка не увеличила процента реакций, осуществляемых на основе предварительной зрительной афферентации.

У детей 5 лет механизм предварительной зрительной афферентации используется уже хорошо. В начале обучения с его использованием осуществляется около 30% реакций, после длительной тренировки — до 50%.

Переход от обратной зрительной афферентации к предварительной рассматривается как отражение повышения роли в регуляции произвольного движения собственно проприоцептивной афферентации. За зрительной афферентацией остается ведущая роль в программировании движения, а текущий контроль за точностью движения переходит

к проприоцепции. Два способа регуляции движения — со зрительной и с проприорецептивной обратной связью — В. А. Гатев рассматривает как два этапа формирования двигательных реакций в процессе обучения и в ходе онтогенетического развития. В онтогенезе этот переход определяет уровень зрелости нервных центров. С определенного момента онтогенетического развития происходит повышение не только точности, но и скорости произвольных двигательных реакций.

По мнению Е.П. Ильина (1973, 1986, 2003) качественное улучшение регуляции движений в онтогенезе связано с изменением характера и объема обратных связей, участвующих в управлении движением.

В зависимости от характера и объема обратных связей Л. А. Леонова и О. Н. Васильева (1983) разделили возрастной диапазон от рождения ребенка до 11 лет на следующие периоды:

1—4 месяца — характеризуется неспособностью младенца к организации произвольных движений из-за несформированности зрительно-двигательной функциональной системы.

5 месяцев — 1 год — период формирования зрительно-двигательной функциональной системы и становления вертикальной позы, характеризуется слабой координацией произвольных движений.

1—2 года — характеризуется малой точностью произвольных движений из-за отсутствия баланса мышц-антагонистов; в регуляции сложнокоординированных актов типа ходьбы и бега — это период «иннервационного примитива».

3—4 года — программирование произвольных движений и текущий их контроль осуществляются зрительно-двигательной функциональной системой на базе зрительной обратной связи.

5—6 лет — происходит переход к текущему контролю за точностью движений с использованием проприорецептивной обратной связи; ведущим становится механизм кольцевого регулирования.

7—9 лет — хорошо развита способность к формированию пространственной программы движения; механизм кольцевого регулирования достигает значительного совершенства; в 9 лет начинается переход к использованию механизма центральных команд в регуляции произвольных движений.

10—11 лет — механизм центральных команд уже широко используется для организации произвольных движений, однако по уровню своего совершенства он еще уступает таковому у взрослых. Значительно повышается быстрота произвольных реакций за счет развития способности к предварительному программированию как пространственных, так и временных параметров движения.

По мнению ряда авторов (В.С. Фарфель [1975]; И.М. Семенов [1964]; А.В. Николаенко [1967]), с

возрастом улучшается способность к дифференцированию движений, к 12—14 годам она достигает наивысшего уровня. А.М. Шлемин [1968] указывает, что дети, регулярно занимающиеся гимнастикой с 10—11 лет, к 12—13 годам достигают известного совершенства в способности дифференцировать временные и пространственные параметры изучаемых двигательных действий. Дальнейшее развитие этих способностей в большей мере зависит от применения специальных упражнений. Т.Н. Макарова, Е.Н. Федоров [1968] подчеркивают, что юные гимнасты (10—18 лет), особенно при воспроизведении малой амплитуды движения, отличаются более тонким дифференцированием, чем школьники того же возраста. А.И. Кравчук [1968] отмечает, что в целом, точность оценки движений сгибания и разгибания тела с возрастом изменяется. Далее автор подчеркивает, что наиболее интенсивное развитие точности движений происходит в 12—14 лет. Отмечается высокая точность оценки 10-летними сгибания тела в вертикальном положении головой вниз.

Ю.М. Нидершарт, Б.М. Нидершарт [1975], Л.Н. Сагалаков [1976] указывают, что точность пространственной оценки движения с возрастом увеличивается скачкообразно: с 7—8 лет до 10 лет точность увеличивается, затем она держится на уровне до 12 лет, а с 13 лет снова увеличивается. Л.Е. Любомирский [1974, 1980] подчеркивает, что интенсивное развитие функций восприятия и усвоения сигналов разной модальности приходится на младший школьный возраст: 7—12 лет — на кинестетические и зрительные сигналы; 7—14 лет — на тактильные и слуховые сигналы. Следующая работа Л.Е. Любомирского [1978] показывает, что ряд регуляторных функций (коррекция, программирование начала движения) интенсивно совершенствуются от 7—8 до 11—12 лет. Далее автор подчеркивает, что динамика их развития резко снижается в подростковом возрасте и вновь убыстряется вплоть до 17 лет. Л.Н. Данилова [1968], О.Н. Худолей [2004, 2005, 2008] указывают, что занятия гимнастикой убыстряют развитие точности воспроизведения движения именно в тот возрастной период, когда наблюдается замедление в ее формировании у не занимающихся спортом школьников от 9 до 13 лет. Из результатов исследования, проведенных В.П. Киселевым [1968], видно, что двигательная чувствительность с возрастом изменяется, достигая наилучших показателей в 11 лет. Д.Я. Богданова [1962] считает, что повышение точности движений в 8—10 лет обусловлено увеличением моторной деятельности детей.

Таким образом, основным условием развития способности к управлению движениями является моторная деятельность занимающихся. Чем

выше двигательный уровень детей, тем выше способность дифференцировать пространственные и временные параметры движения. Анализ данных, имеющихся в литературе, позволил сделать заключение, что узловым моментом развития двигательной функции у детей дошкольного возраста есть отдельные характеристики двигательных реакций: точность и скорость. С их развитием связано совершенствование большинства движений; в онтогенезе оно обеспечивается усложнением нервных регуляторных механизмов в связи с вовлечением в процессы регуляции все более высоких уровней центральной нервной системы.

Выводы

1. На основании изученных программ по физическому воспитанию в детских дошкольных учреждениях Украины и России, можно констатировать эволюционное изменение парадигмы дошкольного воспитания от строго регламентированного подхода до компетентного, личностно-ориентированного.

2. В формировании двигательной функции выделяется три компонента педагогического фактора:

- обучение двигательным действиям;
- развитие двигательных способностей, чем выше уровень их развития, тем успешнее формируются двигательные навыки, а следовательно, и двигательная функция;
- обучение умению оценивать движения в пространстве, во времени и по степени мышечных усилий.

3. Эффективность формирования навыков в основных движениях в значительной степени зависит от индивидуальных особенностей ребенка, его физического развития и уровня двигательной подготовленности, а также от сложности разучиваемого движения. При формировании двигательных навыков у детей 3—4 лет преобладает показ движений, у старших дошкольников ведущее место занимают объяснения и указания.

В дошкольном возрасте, при соответствующем обучении, у детей могут быть сформированы правильные и прочные навыки в основных движениях: ходьбе, беге, прыжках в длину с места, в высоту и длину с разбега способом «согнув ноги», метании предметов в цель и на дальность способом «из-за спины через плечо», лазанье с поочередным пере хватом рук и попеременной постановкой ног и др.

4. Условием эффективного обучения двигательным действиям есть высокий уровень развития двигательных способностей. В период 3—7 лет поступательно развиваются все двигательные способности дошкольников.

5. Основным условием развития способности к управлению движениями является моторная деятельность занимающихся. Чем выше двигательный уровень детей, тем выше способность дифференцировать пространственные и временные параметры движения. Анализ данных, имеющихся в литературе, позволил сделать заключение, что узловым моментом развития двигательной функции у детей дошкольного возраста есть отдельные характеристики управления движением: точность и скорость. С их развитием связано совершенствование большинства движений; в онтогенезе оно обеспечивается усложнением нервных регуляторных механизмов в связи с вовлечением в процессы регуляции все более высоких уровней центральной нервной системы.

Список литературы

- Алтер Дж. Наука о гибкости. — К.: Олимпийская литература, 2001. — 424 с.
- Андреева С.Р. Эндоекология, физическая культура и состояние здоровья дошкольников / Андреева С.Р., Волосникова Т.В., Ганев А.А. [и др.] // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. — 2003. — № 3. — С. 49—51.
- Антропова М.В. Морфо-функциональное созревание основных физиологических систем организма детей дошкольного возраста / Антропова М.В., Дубровинская Н.В. и др.. — М.: Педагогика, 1983. — С. 6—14.
- Апанасенко Л.Г. Информативність різних методів, оцінки рівня здоров'я дітей і підлітків / Л.Г. Апанасенко, Ю.В. Бушуев, Л.М. Волина, М.В. Морозов. Стратегія формування здорового способу життя. Матеріали конф. — К., 2000. — С. 152—155.
- Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. ред. та упоряд. О.Л. Кононко. — 2-ге вид., випр. — К.:Світлич, 2008. — 430 с.
- Бальсевич В.К. Теоретико-методологическое обоснование концепции формирования физической культуры человека в дошкольном возрасте // Здоровый образ жизни: сущность, структура, формирование на пороге XXI века. — Томск, 1996. — С. 9—13.
- Бальсевич В.К. Развитие быстроты и координации движений у детей 4—6 лет / Бальсевич В.К., Королева М.Н., Майорова Л.Г. // Теория и практика физической культуры. — 1986. — № 10. — С. 21—25.
- Банникова Т.А. Технологические основания физкультурной тренировки старших дошкольников / Банникова Т.А., Стрельцов В.П. // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. — 2003. — № 4. — С. 20—23.
- Бар-Ор О. Здоровье детей и двигательная активность: от физиологических основ до практического применения / О. Бар-Ор, Т. Роуланд; пер. с англ. И. Андреев. — К.: Олимп. л-ра, 2009. — 528 с.
- Бернштейн Н.А. О ловкости и её развитии. — М.: Физкультура и спорт, 1991. — 228 с.
- Вильчковский Э.С. Развитие двигательной функции у детей. / Вильчковский Э.С. — Киев: Здоров'я, 1983. — 208 с.
- Вильчковский Э.С. Физическое воспитание детей. / Вильчковский Э.С. — Киев: Радянська школа., 1987. — 160 с.
- Вильчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. / Вильчковський Е.С. — Львів: ВНТЛ, 1998. — 336 с.
- Вильчковський Е.С. Методичні рекомендації до програми виховання дітей дошкільного віку «Малюк» / Вильчковський Е.С. — Київ: «Свенас», 1993. — С. 13—31.
- Вильчковский Э.С., Круцевич Т.Ю. Физическое воспитание детей дошкольного возраста / Вильчковский Э.С., Круцевич Т.Ю. // Теория и методика физического воспитания. В 2 томах. / под ред. Т.Ю. Круцевич. — Киев: Олимпийская литература, 2003. — С. 21—76.
- Вильчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. / Вильчковський Е.С., Курок О.І. — Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. — 428 с.
- Волошина Л.Н. Игровые программы и технологии физического воспитания детей 5—7 лет / Волошина Л.Н. // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. — 2003. — № 4. — С. 39—43.
- Воспитатель по физической культуре в дошкольных учреждениях: Учеб. пособие для студ. высш. и сред. учеб. заведений. / Н.Н. Кожухова; Л.А. Рыжкова; М.М. Самодурова; Под ред. С.А. Козловой. — М.: Издательский центр «Академия», 2002. — 320 с.
- Гавришко С. Г. Оцінка індивідуальних можливостей моторно обдарованих дітей 4—6 років: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту. / Гавришко С. Г. — Львів: ЛДІФК, 2004. — 19 с.
- Гавришко С.Г. Проблема відбору та орієнтації хлопчиків 4—6 років до певного виду рухової діяльності / Гавришко С.Г. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». — Ужгород, 2002. — №6. — С. 42—45.
- Гатев В.А. Развитие зрительно-двигательной координации в детском возрасте / Гатев В.А. — София, 1973. — 153 с.
- Глазырина Л.Д. Физическая культура — дошкольникам. Младший возраст: Пособие для педагогов дошкольных учреждений / Глазырина Л.Д. — М.: ВЛАДОС, 1999. — 272 с.
- Глазырина Л.Д. Физическая культура — дошкольникам. Старший возраст: Пособие для педагогов дошкольных учреждений. / Глазырина Л.Д. — М.: ВЛАДОС, 2000. — 264 с.
- Горелов А.А. Проблемы физического воспитания детей дошкольного возраста и подходы к их решению / Горелов А.А., Коблев Я.К., Козлов И.М., Правдов М.А. // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. — 2002. — № 4. — С. 50—53.
- Гуляницкая И. Е. Физическая культура в дошкольных образовательных учреждениях Санкт-Петербурга / Гуляницкая И. Е., Филиппова С. О. // Физическое воспитание детей Санкт-Петербурга: Материалы гор. Научн.-практ. конф. — СПб., 1998. — С. 10—13.
- Данилова Л.Н. Влияние занятий спортивной гимнастикой на точность воспроизведения движений школьниками / Данилова Л.Н. // Теория и практика физ. культуры. — 1968. — № 5. — С. 47—50.
- Демидова Е.В. Физическая подготовленность детей 3—9 лет в условиях прогимназии / Демидова Е.В. // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. — 2003. — № 4. — С. 24—26.
- Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України / За ред. М.Д. Зубалія. — Вид. 2-е, перероб. і доп. — К, 1997. — 36 с.
- Дитина. Програма виховання і навчання дітей дошкільного віку. — Київ: Освіта, 1993. — 272 с.
- Детство: Программа развития и воспитания детей в детском саду / Подред. Т.Н. Бабаевой, З.А. Михайловой, Л.М. Гурович. — СПб.: ДЕТСТВО-ПРЕСС, 2000. — 244 с.
- Ефименко Н. Л. Материалы к оригинальной авторской программе «Театр физического воспитания и оздоровле-

- ния детей дошкольного и младшегошкольного возраста». — М.: ЛИНКА-ПРЕСС, 1999. — 256 с.
32. Закон України про дошкільну освіту, №2628-III від 11 липня 2001р., м.Київ.
 33. Змановский Ю.Ф. Авторская программа «Здоровый дошкольник» // Обруч. — 1996. — № 3. — С. 4—5.
 34. Змановский Ю.Ф. Воспитательно-оздоровительная работа в дошкольных учреждениях // Дошкольное воспитание. — 1993. — № 9. — С. 23—25.
 35. Ильин Е.П. Психомоторная организация человека: Учебник для вузов / Е.П. Ильин. — СПб.: Питер, 2003. — 384 с.
 36. Истоки: Базисная программа развития ребёнка-дошкольника / Т.И. Антонов, Е.П. Арнаутова и др., науч. Ред. Л.А. Парамонова, А.Н. Давидчук, К.В. Тарасова и др. — М: КАРАПУЗ, 1997. — 288 с.
 37. Касьян А.В. Закономірності навчання точнісним рухам дітей 4—6 років / Касьян А.В. // Теорія та методика фізичного виховання. — 2002. — № 2. — С. 31—38.
 38. Киселев В.П. Возрастные изменения двигательной чувствительности у мальчиков школьного возраста / Киселев В.П. // Проблемы юношеского спорта и физического развития школьников: Материалы к Горьковской научно-методической конференции. — Горький, 1966. — С. 57—58.
 39. Ковальчук Н.М. Фізичне виховання дошкільнят в системі «Батьки—діти» в умовах дитячого садка / Ковальчук Н.М., Васильева С.М. // Теорія та методика фізичного виховання. — 2002. — № 2. — С. 27—31.
 40. Кенеман А.В. Теория и методика физического воспитания детей дошкольного возраста: Учебное пособие. / А.В. Кенеман, Д.В. Хухлаева. — Изд. 2-е, испр. и доп. — М.: Просвещение, 1978. — 272 с.
 41. Когут И.А. Оценка физической подготовленности первоклассников, обучающихся в разнотипных учебных заведениях // Педагогика, психология та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. під ред. Єрмакова. С.С. — Харків: ХХІІІ. — 2004. — № 16. — С. 63-67.
 42. Кожухова Н. Некоторые аспекты физического воспитания дошкольников / Кожухова Н. // Дошкольное воспитание. — 2000. — № 3. — С. 52—54.
 43. Козібрда Л. Порівняльна характеристика показників фізичного розвитку дітей 5—6 річного віку // Молода спортивна наука України: Зб. наук. статей в галузі фіз. культури та спорту. — Вип. 8. — Л., 2004. — Т.2. — С.182—188.
 44. Козібрда Л. Комплексная профилактически-корректирующая программа физической подготовленности детей с отклонениями в состоянии здоровья // Физическое воспитание студентов творческих специальностей. — Х., 2004. — №4. — С. 42—48.
 45. Королева Т.П. Особенности психомоторного развития дошкольников, живущих в городской и сельской местности / Королева Т.П. // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. — 2002. — № 4. — С. 54—55.
 46. Кравчук А.И. Исследование способности мальчиков 10—14 лет дифференцировать движения в пространстве при обучении гимнастическим упражнениям. Автореф. дис. канд. пед. наук. / Кравчук А.И. — М.: 1968. — 23 с.
 47. Круцевич Т.Ю. Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания: Учеб. пособие / Круцевич Т.Ю.. — Киев: Олимпийская лит., 1999. — 232 с.
 48. Кудрявцев В.Т. Развивающая педагогика оздоровления (дошкольный возраст): Программно-методическое пособие / Кудрявцев В.Т., Егоров Б.Б. — М.: ЛИНКА-ПРЕСС, 2000. — 296 с.
 49. Кудрявцев В.Т. Инновационное дошкольное образование: опыт, проблемы и стратегия развития / Кудрявцев В.Т. // Дошкольное воспитание. — 1999. — № 3. — С. 66.
 50. Лагутин А.Б. Физическое воспитание ребёнка в дошкольном учреждении / Лагутин А.Б. // Теория и практика физической культуры. — 1994. — № 7. — С. 8—11.
 51. Леонова Л.А. Развитие двигательной функции. // Физиология развития ребенка / Леонова Л.А., Васильева О.Н. — М.: Педагогика, 1983. — С. 62—88.
 52. Леонтьев А. Н. Психологические основы дошкольной игры. // Дошкольное воспитание / Леонтьев А. Н. — 1997. — № 9.
 53. Линец М.М. Основы методики розвитку рухових якостей. — Львів:Штабар, 1997. — 208 с.
 54. Любомирский Л.Е. Управление движениями у детей и подростков / Любомирский Л.Е. — М.: Педагогика, 1974. — 232 с.
 55. Макарова Т.Н. О корреляции некоторых показателей функционального состояния центральной нервной системы юных гимнастов / Макарова Т.Н., Федоров Е.Н. // Материалы X Всесоюзной конференции по физиологии, биомеханике и биохимии мышечной деятельности. Тезисы докладов. — М., 1968. — Т. II. — С. 122—123.
 56. Маліченко О. Удосконалення фізичних якостей дітей 6-7 років як фактор адаптабельності до навчальних навантажень / Маліченко О., Бондаренко С. // Молода спортивна наука України: Зб. наукових праць з галузі фізичної культури та спорту. Вип. 10: У 4-х томах. — Львів: НВФ «Українські технології», 2006. — Том 1. — С. 20—24.
 57. Малайко. Програма виховання дітей дошкільного віку. — Київ: Науково-дослідний інститут педагогіки України, 1991. — 199 с.
 58. Маркосян А.А. Основы морфологии и физиологии организма детей и подростков. — М.: Медицина, 1969. — 571 с.
 59. Мугинова Е.Л. Гимнастика с детьми до 7 лет. — Изд. 2-е, дополненное и переработанное. — Ленинград: Медицина, 1978. — 168 с.
 60. Нидершарт Ю.М. К периодизации развития функций двигательного аппарата у детей и подростков / Нидершарт Ю.М., Нидершарт Б.М. // Основные закономерности роста и развития детей и критерии периодизации. Материалы докладов симпозиума. — Одесса, 1975. — С. 198—201.
 61. Николаенко А.В. Развитие точности движений у младших школьников в процессе физического воспитания. Автореф. дис. канд. пед. наук. / Николаенко А.В. — М., 1967. — 24 с.
 62. Опыт-экспериментальная работа в дошкольных образовательных учреждениях Санкт-Петербурга / Под ред. Т.А. Павловой. — СПб.: Центр педагогической информации, 1995. — 74 с.
 63. Пангелова Н. Формування оптимальної рухової активності дітей 5—6 років у процесі проведення фізкультурних занять у природному середовищі / Пангелова Н. // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. — 2002. — № 2—3. — С. 144—145.
 64. Панасюк Т. В. Телосложение и процессы роста детей дошкольного возраста при различных двигательных режимах. Автореф. дис... канд. биол. наук. — М: 1984. — 18 с.
 65. Пензулаева Л.И. Физкультурные занятия с детьми 5—6 лет: Пособие для воспитателя детского сада / Пензулаева Л.И.. — М.: Просвещение, 1988. — 143 с.
 66. Перминова Т.А. Психофизиологическая характеристика зрительно-моторных реакций у детей дошкольного возраста / Перминова Т.А. // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. — 2002. — № 4. — С. 56—58.
 67. Петренко І. Особливості рухової обдарованості дітей дошкільного віку // Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Вип. 3. — Л.: Українські технології, 1999. — Т.1. — С.125—127.
 68. Пивовар А. А. Поєднаний розвиток фізичних і пізнавальних здібностей дітей 5 і 6 років у процесі фізичного виховання: Автореферат дисертації на здобуття наукового

- ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту. — Львів: ЛДІФК, 2005. — 22 с.
69. Попов Г.Г. Зависимость эффективности физкультурной деятельности дошкольников от уровня ее интенсивности / Попов Г.Г. // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. — 2004. — № 4. — С. 55—57.
 70. Программа «Преимственность», подготовка к школе / Сост. Н.А. Федосова. — 6-е изд., перераб. и доп. — М.: АП-КиПРО, 1999. — 64 с.
 71. Программа дошкольных образовательных учреждений: Методические рекомендации для работников дошкольных образовательных учреждений / Сост. О. А. Соломенникова. — М.: АРКТИ, 2000. — 48 с.
 72. Радуга: Программа и методическое руководство по воспитанию, развитию и образованию детей 6—7 лет в детском саду / Сост. Т.Н. Доронова. — М.: Просвещение, 1997.
 73. Решетилова Ю. Обґрунтування методики використання засобів фізичної культури в адаптації дітей 6 років до навчальної діяльності / Решетилова Ю. // Молода спортивна
 74. Степаненкова Э.Я. Теория и методика физического воспитания и развития ребенка / Степаненкова Э.Я. — М.: Издательский центр «АКАДЕМИЯ», 2001. — 368 с.
 75. Сергієнко Л.П. Практикум з теорії і методики фізичного виховання: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту / Сергієнко Л.П. — Харків: «ОВС», 2007. — 271 с.
 76. Стрельцов В.П., Банникова Т.А. Спортивно-оздоровительная тренировка старших дошкольников: проблемы и решения / Стрельцов В.П., Банникова Т.А. // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. — 2003. — № 3. — С. 46—48.
 77. Ужви В.Г. Основные статистические величины соотношений частей тела детей дошкольного возраста г. Москвы (1965—1970) // Материалы по физическому развитию детей и подростков городов и сельских местностей СССР. — М.: 1977. — С. 86—87.
 78. Фарбер Д.А., Семенова Л.К., Корниенко И.К., Сирота Г.И. Обоснование готовности детей к обучению в общеобразовательной школе с шестилетнего возраста. // Проведение занятий по физической культуре в первых классах общеобразовательной школы: Методические рекомендации. под ред. проф. А.М. Шлемина. — М.: АПН СССР, НИИФ-ДиП, 1985. — 161 с.
 79. Филиппова С.О. Физическая культура дошкольников Санкт-Петербурга: проблемы и перспективы / Филиппова С.О. // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. — 2000. — № 3. — С. 57—63.
 80. Фирилева Ж.Е. «СА-ФИ-ДАНСЕ». Танцевально-игровая гимнастика для детей: Учеб.-метод. пособие для педагогических детских и школьных учреждений / Фирилева Ж.Е., Сайкина Е.Г. — СПб.: ДЕТСТВО-ПРЕСС, 2000. — 352 с.
 81. Хрипкова А.Г. Возрастная физиология и школьная гигиена / А.Г. Хрипкова, М.В. Антропова, Д.А. Фарбер. — М.: Просвещение, 1990. — 319 с.
 82. Хрущев С. В. Двигательная активность детей и оздоровительная роль физкультуры / Хрущев С. В. // Вопр. охраны материнства и детства. — 1978. — № 2. — С. 62-66.
 83. Худoley О.Н. Моделирование процесса подготовки юных гимнастов: Монография. — Харьков: ОВС, 2005. — 336 с.
 84. Худолій О.М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання: Навч. посібник. — 2-е вид., випр. — Харків: ОВС, 2008. — 406 с.
 85. Цвек С.Ф. Физическая культура школьников 1-3 классов. — Киев: Здоров'я, 1979. — с 8-20
 86. Чернышенко Ю. К. Научно-педагогические основания инновационных направлений в системе физического воспитания детей дошкольного возраста: Автореф. докт. дис. / Чернышенко Ю. К. — Краснодар, 1998. — 50 с.
 87. Чернышенко Ю.К. Взрослым о физическом воспитании детей дошкольного возраста. / Чернышенко Ю.К., Дворкин Л.С. — Краснодар, 1997. — 162 с.
 88. Чуйко Ю. Ефективність попередньої підготовки дітей 6-8 років до систематичних занять спортом // Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Вип. 7. — Л.: Українські технології, 2003. — Т.2. — С.21—24.
 89. Шарманова С.Б. Инновационные подходы в физическом воспитании детей дошкольного возраста / Шарманова С.Б., Федоров А.И. // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. — 2004. — № 4. — С. 51—54.
 90. Шарманова С.Б. Круговая тренировка в физическом воспитании детей старшего дошкольного возраста / Шарманова С.Б., Федоров А.И., Черепов Е.А. // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. — 2002. — № 2. — С. 60—63.
 91. Щербаков В.П. Программа по физической культуре от 3 до 17 лет / Отв. ред. Л.Б. Кофман. — 2-е изд., доп. и перераб. — М.: Центр инноваций в педагогике, 1998. — 112 с.
 92. Щербаков В.П. Программа по физической культуре от 3 до 17 лет: Программа и методические рекомендации непрерывного физкультурно-образовательного образования. — М.: Центр инноваций в педагогике, 1996. — 208 с.
 93. Шлемин А.М. Исследование процесса формирования двигательной функции у детей и подростков (на материале гимнастики). Автореф. дис. доктора пед. наук. / Шлемин А.М. — М.: ГЦОЛИФК, 1968. — 48 с.
 94. Юр'єва Л. О. Особливості фізичного розвитку дітей 6-8 років в умовах сімейно-суспільного виховання: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту. / Юр'єва Л. О. — Рівне: Рівенський державний гуманітарний університет, 2001. — 16 с.
 95. Юр'єва Л.О. Деякі проблеми фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку // Науковий вісник ВДУ. — 1999. № 7. — С.161—164.
 187. Юр'єва Л.О. Ефективність засобів та методів виховання рухових якостей у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку // Збірник наукових праць «Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві». — Луцьк: Медіа, 1999. — С.563—566.
 188. Юр'єва Л.О. Основні аспекти фізичної підготовки дітей старшого дошкільного віку // Науковий вісник ВДУ. — 2000. — № 4. — С.84—88.

Поступила в редакцію 10.06.2010 г.

Таблиця 1.

Показники тестування дзюдоїстів високого класу (n=22)

Показники	Хср.	σ
Вік, років	19,00	1,87
Маса, кг	78,79	15,99
Зріст, см	175,78	6,34
Сила кисті, кг	51,22	9,02
Станова сила, кг	147,22	29,06
Час реакції на звук Хср., с	0,24	0,04
Час реакції вибору Хср., с	0,43	0,04
Кількість натиснень з секунду в теплінг-тесті, 1/с	6,88	0,47
Помилка відтворення інтервалів часу 1с	-0,19	0,09
Помилка відтворення інтервалів часу 5с	-0,69	0,56
Помилка відтворення інтервалів часу 10с	-0,18	0,74
Висота стрибка, см	37,09	5,45
Коефф. варіац. у серцевому ритмі (%)	8,11	3,30
ЧССвідновл. через 30 с, уд/хв	121,11	26,55
ЧССпри оберт. на кріслі Барані, уд/хв	66,7	2,43
ЧССпісля оберт.на кріслі Барані, уд/хв	68,4	3,25

роботи (А). Проте індивідуальні схильності до прояву і розвитку різних рухових здібностей зберігаються при будь-якому рівні енергопотенціалу.

Тепер розглянемо можливості практичного застосування даної моделі при визначенні індивідуальних типів спортсменів і, відповідно, можливостей індивідуального планування тренувального процесу.

Згідно вище викладеним основним фізичним закономірностям і отриманим раніше нами даних, визначимо приналежність спортсменів до позначених вище груп і застосуємо цю формулу до завдань спортивного тренування.

У *єдиноборствах «силовики»* — це явна перевага показника сили (F) і силової витривалості (F*t); *«темповики»* — перевага швидкості (V) і швидкісної витривалості (V*t); *«технарі»* або *«ігровики»* — перевага координаційних здібностей, тобто здатності нервової системи до регуляції оптимальних співвідношень показників у формулі (F*V*t).

На наступному етапі дослідження визначені фізичні закономірності були застосовані для пояснення індивідуальних розходжень спортсменів в єдиноборствах, визначених за допомогою методів математичної статистики.

Для цього була визначена загальна і індивідуальна факторна структура підготовленості дзюдоїстів високого класу, а також визначені їх індивідуальні стилі ведення поєдинку шляхом кластерного аналізу [6, 7].

Для цього були проаналізовані показники комплексного тестування дзюдоїстів, що включало дані функціональної підготовленості, психофізіологічних можливостей, фізичного розвитку і фізичної підготовленості. При проведенні факторного аналізу були виключені показники, що свідомо корелюють між собою (всього для факторного аналізу було відібрано 17 показників) (табл. 1).

За допомогою факторного аналізу, проведеного методом головних компонент, було виділено 4 основних фактора методом «кам'янистого осипу» Кеттела.

До першого фактора (28,6% від загальної сумарної дисперсії) (табл. 2) увійшли наступні показники: ЧСС на 2 с при обертанні на кріслі Барані (r=0,95), ЧСС на 90 с відновлення після виконання стандартного навантаження на третбані (r=0,94), ЧСС відразу після закінчення обертання на кріслі Барані (r=0,93), показник середнього значення ЧСС в серцевому ритмі (r=0,95), ЧСС через 10 с після закінчення обертання на кріслі Барані (r=0,88), ЧСС спокою (r=0,68).

Слід зазначити, що до першого фактора увійшли показники, що відображають рівень регуляції вегетативного балансу з боку ЦНС.

Таке швидке включення механізмів енергозабезпечення, швидкий прихід в стан «бойової готовності» навіть при тестуванні в стані спокою свідчить про адекватну регуляцію вегетативного балансу з боку ЦНС і про високу реактивність симпатичного відділу вегетативної нервової системи. Виходячи з вищевикладеного, перший фактор був названий «Симпатикотонія» (табл. 2).

До другого фактора (28,5% від загальної сумарної дисперсії) увійшли такі показники, як вік (r=-0,92), маса (r=0,85), сила кисті (r=0,81), станова сила (r=0,72), зріст (r=0,68) (табл. 1). Неважко відмітити, що показники, що увійшли до другого фактора переважно відображають рівень розвитку силових здібностей, абсолютної сили. Виняток становить показник віку, що увійшов до другого фактора з негативним коефіцієнтом взаємозв'язку, проте це можна пояснити тим, що в нашому дослідженні молодші спортсмени виявилися сильнішими. Виходячи з отриманих даних, другий фактор був названий «Сила» (рис. 1).

До третього фактору (9,4% від загальної сумарної дисперсії) увійшли такі показники, як середнє значення часу реакції на звук (r=0,94), кваліфікація (r=0,80), висота стрибка (r=-0,75), відтворення інтервалів часу 1 с (r=0,74) (табл.1). До третього фактора увійшли показники, що характеризують швидкість реакції і вибухову силу. Проте всі ці

Таблиця 2

Повернена матриця компонентів показників тестування дзюдоїстів високого класу (n=22)

Назва показників	№ фактора, внесок в загальну дисперсію			
	симпатикотонія 28,6%	сила 28,5%	Швидкісна витривалість 9,4%	Парасимпатикотонія 9,2%
ЧСС при оберт. на кріслі Барані, уд/хв	0,95			
ЧСС відновл. через 30 с після навантаження, уд/хв	0,94			
ЧСС після оберт. на кріслі Барані, уд/хв	0,93			
Хср.в серц.ритмі, уд/хв	0,89			
ЧСС після оберт. на кріслі Барані через 10с	0,88			
ЧСС спокою, уд/хв	0,68			
Вік, років		-0,92		
Маса, кг		0,85		
сила кисті, кг		0,81		
становая сила, кг		0,72		
Зріст, см		0,68		
Час реакції на звук Хср., с			0,94	
висота стрибка, см			-0,75	
Помилка відтворення інтервалів часу 1 с			0,74	
Коеф.варіац. у серц.ритмі, (%)				0,96
Час реакції вибору Хср., с				0,64

показники увійшли до фактора із знаком, протилежним позитивній характеристиці даних якостей. У зв'язку з цим ми охарактеризували цей фактор як протилежний розвитку вибухової сили і швидкості реакції. Такою якістю є витривалість, а в боротьбі — спеціальна витривалість або швидкісна витривалість. Тому третій фактор і був названий «Швидкісна витривалість».

До четвертого фактора (9,2% від загальної сумарної дисперсії) увійшли всього два показники: коефіцієнт варіацій в серцевому ритмі ($r = 0,96$) і середнє значення часу реакції вибору ($r = 0,64$). З отриманих даних виходить, що з підвищенням активності парасимпатичного відділу вегетативної нервової системи сповільнюється швидкість реакції вибору, що є природним віддзеркаленням здібності до загальної релаксації організму. У зв'язку з цим четвертий фактор був названий «Парасимпатикотонія» (табл. 2).

Як видно з таблиці 2, найбільший внесок в сумарну дисперсію вносять перший і другий фактор, з чого логічно укласти, що найбільш значущими в структурі підготовленості дзюдоїстів високого класу є показники реактивності нервової системи, що відбиваються в симпатикотонії і показники розвитку силових здібностей. Менш значущими, хоча і достатньо важливими, є показники швидкісної витривалості і вміння розслаблятися, що виражається в парасимпатикотонії.

Далі була виявлена індивідуальна факторна структура підготовленості спортсменів, для чого були визначені процентні значення вираженості кожного фактора у кожного спортсмена.

Для визначення індивідуальних стилів ведення поєдинку був проведений кластерний аналіз показників тестування спортсменів, результати якого були зіставлені з індивідуальними факторними значеннями.

Кластерний аналіз показників тестування дзюдоїстів показав, що всі випробовувані розподіляються на 3 групи (кластера) (рис. 1, 2). Кластери визначалися по ступеню «схожості» спортсменів згідно показникам комплексного тестування (рис. 2).

До першого кластера увійшли спортсмени №№ 1 і 7, до другого кластера увійшли спортсмени №№ 2, 3, 6, і до третього кластера увійшли спортсмени №№ 5, 6, 9, 4, 1.

Для характеристики спортсменів кожної групи, що утворилися, були проаналізовані індивідуальні факторні моделі спортсменів (табл. 2). Було виявлено, що у спортсменів першого кластера (Д-а і С-в) найбільш виражений перший фактор, тобто у них висока реактивність нервової системи, особливо симпатичного відділу вегетативної нервової системи.

Для характеристики спортсменів кожної групи, що утворилися, були проаналізовані індивідуальні факторні моделі спортсменів (табл. 2). Було виявлено, що у спортсменів першого кластера (Д-а і С-в) найбільш виражений перший фактор, тобто у них висока реактивність нервової системи, особливо симпатичного відділу вегетативної нервової системи.

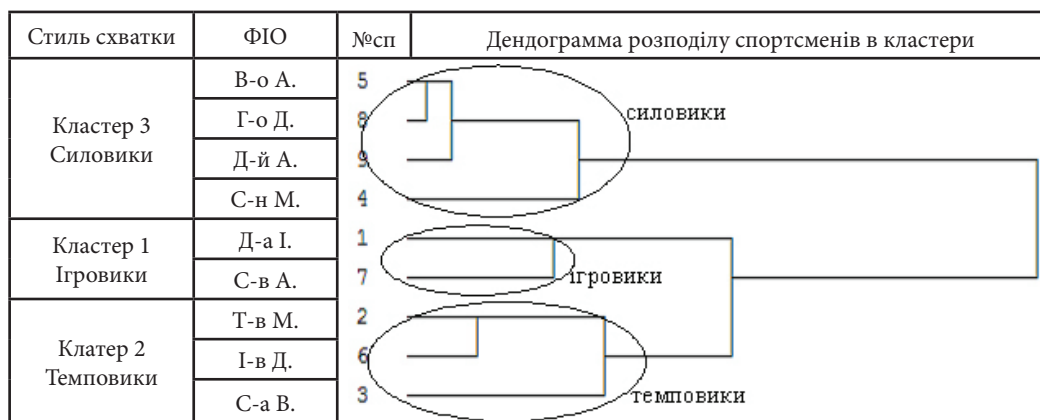

Рис. 1. Дендограма розподілу дзюдоїстів в кластери (для приклади показано 9 спортсменів)

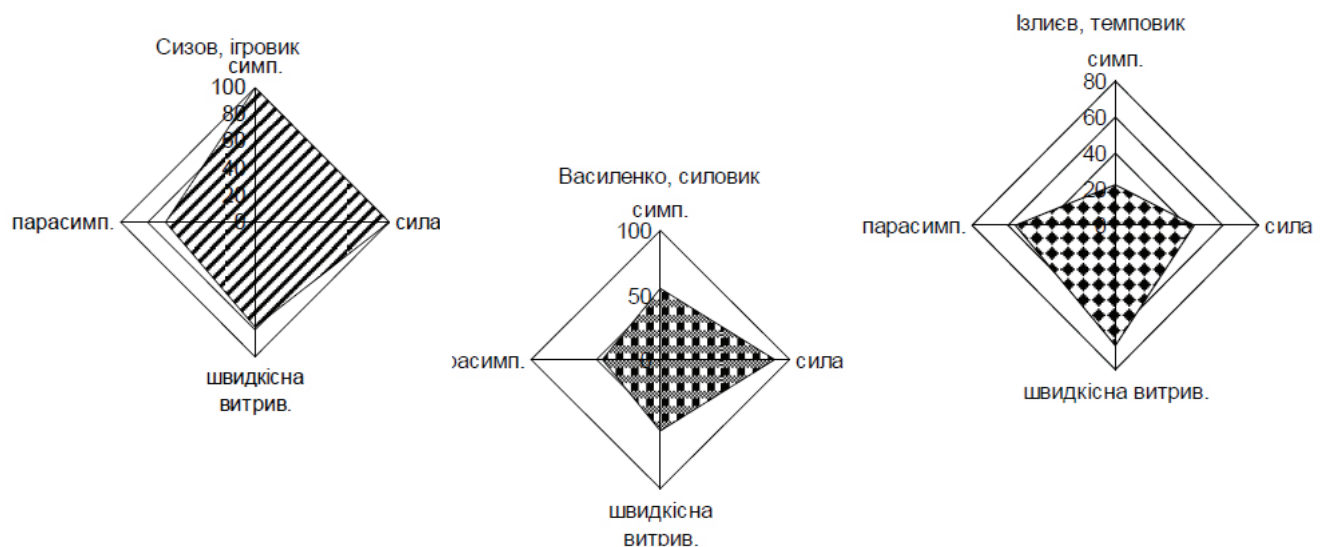

Рис. 2. Приклади індивідуальної вираженості факторів у дзюдоїстів з різними тактичними манерами ведення сутички

тивної нервової системи і помірно виражений другий фактор (рис. 1, 2).

У спортсменів другого кластера найсильніше виражений третій фактор, що характеризує розвиток спеціальної (швидкісної) витривалості (рис. 1,2) у поєднанні з активністю парасимпатичного відділу вегетативної нервової системи, тобто з четвертим фактором (рис. 2).

У спортсменів третього кластера переважає розвиток другого фактора («сила») у поєднанні з розвитком третього або четвертого факторів (рис. 6). Згідно переважаючим факторам у спортсменів кожного кластера, групи дзюдоїстів, що утворилися, були охарактеризовані як «ігровики» (1-й кластер), «темповики» (2-й кластер), «силовики» (3-й кластер).

Висновки:

1. Отримані результати свідчать про ефективність застосування методів математичного моделювання, факторного та кластерного аналізу для визначення індивідуальних манер ведення сутички у дзюдоїстів високого класу.

2. В практичній роботі тренерів дзюдо варто застосовувати принципи математичного моделювання для виявлення індивідуальних манер ведення поєдинку та розробляти методики індивідуальної підготовки дзюдоїстів.

В перспективі подальших досліджень планується розширення застосування методів математичного моделювання в дзюдо та інших видах спорту.

Список літератури

1. *Ананченко К.В., Гринь Л.В.* Анализ соревновательной и тренировочной деятельности дзюдоистов высокой квалификации на этапе специализированной базовой подготовки // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. — 2006. — № 9. — С. 8—13.
2. *Дмитриев А.В.* Факторы, определяющие индивидуальную манеру в боксе: Автореф. канд. дис. — М., 1980. — 22 с.
3. *Ермаков С.С.* Совершенствование техники движений высококвалифицированных спортсменов с позиций обеспечения безопасности их жизнедеятельности и инженерной психологии // Физическое воспитание студентов творческих специальностей: сб.научн.трудов под ред.проф. Ермакова С.С. — Харьков: ХДАДИ (ХХПИ), 2001. — № 4. С. 16—23.
4. *Ермаков С.С.* Инженерная психология в совершенствовании техники движений высококвалифицированных спортсменов с позиций обеспечения безопасности их жизнедеятельности // Физическое воспитание студентов творческих специальностей: сб.научн.трудов под ред.проф. Ермакова С.С. — Харьков: ХДАДИ (ХХПИ), 2001. — № 5. С. 15—29.
5. *Исегуменов В.М., Шиян В.В.* Проблема планирования предсоревновательной подготовки в спортивной борьбе: Теория и практика физической культуры, 1999, № 5, С. 61.
6. *Козина Ж.Л.* Научно-методические пути индивидуализации учебно-тренировочного процесса в спортивных играх // Проблемы и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях // Сборник статей под ред. Ермакова С.С. / электронная научная конференция, г. Харьков, 15 января 2005 года. — Харьков: ХГАДИ, 2005. — С. 188.
7. *Козина Ж.Л., Перецьолкін Р.П.* Індивідуалізація навчально-тренувального процесу баскетболістів 1 розряду на основі факторних моделей // Теорія та методика фізичного виховання. Науково-методичний журнал. — Харків: ОВС, 2005. — №2. — С. 31—37.
8. *Козина Ж.Л.* Математическое моделирование индивидуальных особенностей спортсменов // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за редакцією проф. Ермакова С.С. — Харків: ХДАДМ (ХХПІ), 2008. — №4. — С. 56-59.
9. *Коробейніков Г.В., Дуднік О.К.* Діагностика психо-емоційних станів у спортсменів // Спорт. медицина. — 2006. — № 1. — С. 33—36.

Надійшла до редакції 02.06.2010 р.

Козина Ж., Демура И. Результаты применения методов математического моделирования для определения индивидуальных тактических манер ведения поединка у квалифицированных дзюдоистов.

В работе была определена наиболее универсальная модель, на основе которой можно определять индивидуальные особенности спортсменов. С помощью факторного анализа было выделено 4 основных фактора комплексной подготовленности дзюдоистов. Кластерный анализ показателей тестирования дзюдоистов показал, что все испытуемые распределяются на 3 группы (кластера). Согласно преобладающим факторам у спортсменов каждого кластера, образовавшиеся группы дзюдоистов были охарактеризованные как «игровики», «темповики», «силовики». В результате применения разработанной методики дзюдоисты экспериментальной группы достоверно повысили свою соревновательную эффективность, в то время как соревновательную эффективность спортсменов контрольной группы осталась практически без изменений.

Ключевые слова: дзюдо, стиль, схватка, игровики, темповики, силовики, математическая модель, индивидуальная манера.

Kozina Zh., Demura I. Rezul'taty applications of methods of mathematical design for determination of individual tactical manners of conduct of duel for skilled judoists.

The most universal model on the basis of which it is possible to determine the individual features of sportsmen was in-process certain. By a factor analysis it was selected 4 basic factor of complex preparedness of judoists. Klasterniy the analysis of indexes of testing of judoists rotined that all of examinee was distributed on 3 groups (cluster). In obedience to prevailing factors for the sportsmen of every cluster, appearing groups of judoists were described as «players», «strong men», «rapid». As a result of application of the developed method the judoists of experimental group for certain promoted the competition efficiency, while competition efficiency of sportsmen of control group remained practically without changes.

Keywords: judo, style, fight, «players», «strong men», «rapid». mathematical model, individual manner.

ОСНОВИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФІЗИЧНИМ ВПРАВАМ

ВПЛИВ МЕТОДИКИ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ПОКАЗНИКИ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТОК-ГІМНАСТОК

Бондаренко Т.В.

Харківська національна академія міського господарства

У роботі представлені цифрові дані, які свідчать про позитивний вплив занять масовою художньою гімнастикою на більшість показників фізичного розвитку студенток 1—2 курсів технічного вишу.

Ключові слова. Фізичне виховання, студентки, художня гімнастика, фізичний розвиток, диференційоване навчання.

Вступ. Рациональна побудова процесу фізичного виховання (ФВ), точна регламентація тренувальних і змагальних навантажень неможливі без урахування індивідуальних особливостей фізичного розвитку (ФР) і фізичної підготовленості (ФП) студентів-спортсменів [7, 9, 18]. На практиці рівень ФР зазвичай визначається за кількісними і якісними показниками та індексами. Анатомо-антропометричні дослідження свідчать, що для постановки реальної мети і завдань фізичної і технічної підготовки необхідно враховувати такі показники ФР, як маса тіла, тип статури, тотальні розміри тіла та інші, що впливають на результат навчання [6, 8, 14, 17].

Експериментально встановлено, що особи однієї статі й віку, що відносяться до однієї медичної групи, мають значні відмінності як у показниках ФР, так і ФП [4, 7]. На думку Г.М. Куколевського, об'єднання в одну групу для занять, а тим більше для змагань, спортсменів, що мають різний вік, ФР і ФП, не тільки знижує ефективність занять, але й може виявитися небезпечним для здоров'я [6].

Мета дослідження: виявити динаміку фізичного розвитку студенток під впливом занять масовою художньою гімнастикою.

Методи дослідження. Використовувалися інструментальні методи при суворому дотриманні загальноприйнятої методики [10, 11, 15]. Визначалися показники, які помітно змінюються під впливом навчально-тренувального процесу, перенесених захворювань, перевтоми. Ми визначали довжину і масу тіла, об'єм грудної клітки й талії, товщину підшкірно-жирової складки на спині й животі, динамометрію правої та лівої кисті, життєву ємність легенів (ЖЄЛ). Використовуючи метод індексів, за відповідними формулами обчислювали вагово-

зростовий індекс Кетле і життєвий індекс (ЖІ). Перше тестування здійснювалося на початку першого курсу, друге — по тих самих тестах проводилося в кінці першого курсу, третє і четверте — на початку і в кінці другого курсу відповідно. Результати обстеження студенток представлені у табл. 1—5.

Результати дослідження та їхнє обговорення.

Значна частина дослідників відзначає, що на ефективність фізичної підготовки також впливають такі фізіологічні особливості організму, як реакція серцево-судинної системи на навантаження, здатність адаптації до повторних навантажень, стан дихальної функції та обміну речовин тощо. Ефективність тренувального процесу значно залежить від особливостей вищої нервової діяльності, типологічних особливостей нервової системи [1, 12, 16].

Головним компонентом, що характеризує рівень ФП, є рівень розвитку основних фізичних якостей [3, 5, 13]. Встановлено, що рівень ФР не завжди відповідає рівню ФП [2]. Припускають, що це пов'язано з тим, що останній залежить як від самого рівня ФР, який багато в чому генетично обумовлений, так і від інших чинників. В їхньому числі такі: природно-кліматичні особливості регіону, соціально-економічні чинники, умови життя (місто, село), попереднього рухового досвіду, учбових і позаучбових закладів, в яких здійснювалася попередня тренувальна діяльність, а також від рівня освіти людини.

Традиційна система фізичного виховання у виші, при якій навчальні заняття проводяться з академічними групами студентів, не диференційованих за рівнем фізичної підготовленості, має істотні недоліки. За цих умов викладач вимушений орієнтуватися на абстрактного «середнього» учня. На такий же «середній» рівень розраховані й вимоги державної базової програми вишів, що діє. Однак відомо, що значна частка студенток 1—2 курсів має

Таблиця 1.

Динаміка вагово-зростових показників у студенток-гімнасток

№ п/п	Назва групи	Статист. показники	Маса тіла, кг				Довжина тіла, см				Індекс Кетле, грам/см			
			1 тест.	2 тест.	3 тест.	4 тест.	1 тест.	2 тест.	3 тест.	4 тест.	1 тест.	2 тест.	3 тест.	4 тест.
1	Норма	M	54,8	54,4	54,7	54,2	162,7	162,8	163,1	163,2	337,2	334,1	335,2	332,1
		m	1,58	1,57	1,56	1,58	1,00	1,02	0,95	0,96	10,21	9,46	9,27	9,39
		n	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
2	Контрольна	M	54,6	54,1	54,2	53,6	162,9	163,1	163,4	163,4	334,4	330,9	331,0	326,6
		m	1,79	1,78	1,81	1,98	1,46	1,47	1,41	1,44	8,54	8,44	8,65	9,54
		n	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
		t ₁₋₂	0,084	0,126	0,209	0,237	0,113	0,168	0,176	0,231	0,210	0,252	0,331	0,411
		P ₁₋₂	> 0,9	> 0,9	< 0,9	< 0,9	> 0,9	< 0,9	< 0,9	< 0,9	< 0,9	< 0,9	< 0,8	< 0,7
3	Експериментальна	M	55,0	54,0	54,1	53,0	163,0	163,3	163,4	163,8	337,3	330,7	331,0	323,8
		m	0,70	0,77	0,77	0,69	0,79	0,75	0,76	0,75	4,12	4,41	4,35	3,90
		n	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
		t ₁₋₃	0,116	0,229	0,345	0,696	0,235	0,395	0,246	0,492	0,009	0,326	0,410	0,816
		P ₁₋₃	> 0,9	< 0,9	< 0,8	< 0,5	< 0,9	< 0,7	< 0,9	< 0,7	> 0,9	< 0,8	< 0,7	< 0,5
		t ₂₋₃	0,208	0,052	0,051	0,286	0,060	0,121	0	0,123	0,306	0,021	0	0,272
		P ₂₋₃	< 0,9	> 0,9	> 0,9	< 0,8	> 0,9	> 0,9	= 1,0	> 0,9	< 0,8	> 0,9	= 1,0	< 0,8

Примітка: М — середньоарифметичний показник групи; m — помилка середньої арифметичної;
n — кількість обстежених студентів; t — критерій Стюдента; P — достовірність

Таблиця 2.

Динаміка обхватних розмірів тіла у студенток-гімнасток

№ п/п	Назва групи	Статист. показники	Екскурсія грудної клітки, см				Об'єм грудей, см				Об'єм талії, см			
			1 тест.	2 тест.	3 тест.	4 тест.	1 тест.	2 тест.	3 тест.	4 тест.	1 тест.	2 тест.	3 тест.	4 тест.
1	Норма	M	7,1	8,0	7,8	8,2	84,5	85,0	84,8	85,5	67,6	66,9	67,3	66,6
		m	0,48	0,47	0,44	0,42	1,54	1,47	1,41	1,46	1,29	1,23	1,36	1,22
		n	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
2	Контрольна	M	7,2	8,9	8,5	9,42	84,8	85,7	85,4	86,4	67,9	67,0	67,3	66,1
		m	0,49	0,43	0,45	0,37	1,47	1,39	1,37	1,40	1,25	1,25	1,27	1,31
		n	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
		t ₁₋₂	0,146	1,413	1,112	2,144	0,141	0,346	0,305	0,445	0,167	0,057	0	0,279
		P ₁₋₂	< 0,9	< 0,2	< 0,3	< 0,05	> 0,9	< 0,8	< 0,8	< 0,7	< 0,9	> 0,9	= 1,0	< 0,8
3	Експериментальна	M	7,0	9,0	8,6	10,4	84,7	85,8	85,5	86,7	67,8	66,6	66,8	65,6
		m	0,28	0,22	0,25	0,26	0,63	0,58	0,61	0,61	0,66	0,68	0,63	0,66
		n	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
		t ₁₋₃	0,180	1,927	1,581	4,454	0,120	0,506	0,456	0,758	0,138	0,213	0,334	0,721
		P ₁₋₃	< 0,9	< 0,1	< 0,2	< 0,001	> 0,9	< 0,7	< 0,7	< 0,5	< 0,9	< 0,9	< 0,8	< 0,5
		t ₂₋₃	0,354	0,207	0,194	2,211	0,062	0,066	0,067	0,196	0,071	0,281	0,353	0,341
		P ₂₋₃	< 0,8	< 0,9	< 0,9	< 0,05	> 0,9	> 0,9	> 0,9	< 0,9	> 0,9	< 0,8	< 0,8	< 0,8

Таблиця 3.

Динаміка розмірів підшкірно-жирової складки у студенток-гімнасток

№ п/п	Назва групи	Статист. показ- ники	Товщина жирової складки на животі, см				Товщина жирової складки на спині, см			
			1 тест.	2 тест.	3 тест.	4 тест.	1 тест.	2 тест.	3 тест.	4 тест.
1	Норма	M	2,2	2,1	2,2	2,1	1,8	1,6	1,7	1,5
		m	0,18	0,16	0,20	0,20	0,14	0,14	0,13	0,11
		n	10	10	10	10	10	10	10	10
2	Контрольна	M	2,1	2,0	2,1	1,9	1,8	1,5	1,7	1,4
		m	0,13	0,16	0,15	0,18	0,12	0,09	0,09	0,08
		n	10	10	10	10	10	10	10	10
		t ₁₋₂	0,450	0,442	0,400	0,743	0	0,601	0	0,735
		P ₁₋₂	< 0,7	< 0,7	< 0,7	< 0,5	= 1,0	< 0,6	= 1,0	< 0,5
3	Експеримен- тальна	M	2,3	1,9	2,0	1,5	1,9	1,5	1,6	1,2
		m	0,09	0,09	0,09	0,07	0,08	0,07	0,06	0,05
		n	40	40	40	40	40	40	40	40
		t ₁₋₃	0,497	1,089	0,912	2,832	0,620	0,639	0,698	2,483
		P ₁₋₃	< 0,7	< 0,3	< 0,4	< 0,01	< 0,6	< 0,6	< 0,5	< 0,02
		t ₂₋₃	1,265	0,545	0,572	2,071	0,693	0	0,924	2,120
		P ₂₋₃	< 0,3	< 0,6	< 0,6	< 0,05	< 0,5	= 1,0	< 0,4	< 0,05

Таблиця 4.

Динаміка кистьової динамометрії у студенток-гімнасток

№ п/п	Назва групи	Статист. показни- ки	Динамометрія правої руки, кг				Динамометрія лівої руки, кг			
			1 тест.	2 тест.	3 тест.	4 тест.	1 тест.	2 тест.	3 тест.	4 тест.
1	Норма	M	25,8	26,6	26,3	27,0	23,3	23,8	23,5	24,2
		m	1,39	1,31	1,21	1,19	1,06	1,01	0,97	1,07
		n	10	10	10	10	10	10	10	10
2	Контрольна	M	25,9	26,7	26,6	27,3	23,7	24,3	24,0	24,8
		m	1,61	1,56	1,34	1,26	1,26	1,39	1,27	1,23
		n	10	10	10	10	10	10	10	10
		t ₁₋₂	0,047	0,049	0,166	0,173	0,243	0,291	0,313	0,368
		P ₁₋₂	> 0,9	> 0,9	< 0,9	< 0,9	< 0,9	< 0,8	< 0,8	< 0,8
3	Експеримен- тальна	M	25,8	27,5	27,3	30,1	23,6	25,6	25,5	27,6
		m	0,59	0,52	0,51	0,50	0,58	0,50	0,49	0,47
		n	40	40	40	40	40	40	40	40
		t ₁₋₃	0	0,638	0,762	2,402	0,248	1,597	1,840	2,909
		P ₁₋₃	= 1	< 0,6	< 0,5	< 0,05	< 0,9	< 0,2	< 0,1	< 0,01
		t ₂₋₃	0,058	0,486	0,488	2,066	0,072	0,880	1,102	2,126
		P ₂₋₃	> 0,9	< 0,7	< 0,7	< 0,05	> 0,9	< 0,4	< 0,3	< 0,05

Таблиця 5.

Динаміка функції дихальної системи у студенток-гімнасток

№ п/п	Назва групи	Статист. показники	Життєва ємність легенів, л				Життєвий індекс, мл/кг			
			1 тест.	2 тест.	3 тест.	4 тест.	1 тест.	2 тест.	3 тест.	4 тест.
1	Норма	M	2,4	2,6	2,4	2,6	43,1	47,3	44,1	47,8
		m	0,06	0,07	0,07	0,07	1,42	1,57	1,57	1,47
		n	10	10	10	10	10	10	10	10
2	Контрольна	M	2,3	2,6	2,5	2,7	43,0	47,8	45,7	50,1
		m	0,08	0,09	0,10	0,08	1,00	1,10	1,42	1,06
		n	10	10	10	10	10	10	10	10
		t_{1-2}	1,000	0	0,819	0,941	0,058	0,261	0,756	1,269
		P_{1-2}	< 0,4	= 1,0	< 0,5	< 0,4	> 0,9	< 0,9	< 0,5	< 0,3
3	Експериментальна	M	2,4	2,7	2,6	2,9	44,3	50,4	48,4	54,1
		m	0,04	0,04	0,05	0,04	0,75	0,77	0,81	0,71
		n	40	40	40	40	40	40	40	40
		t_{1-3}	0	1,240	2,325	3,721	0,747	1,773	2,434	3,859
		P_{1-3}	= 1,0	< 0,3	< 0,05	< 0,001	< 0,5	< 0,1	< 0,02	< 0,001
		t_{2-3}	1,118	1,015	0,894	2,236	1,040	1,936	1,652	3,135
		P_{2-3}	< 0,3	< 0,4	< 0,4	< 0,05	< 0,4	< 0,1	< 0,2	< 0,01

не середній, а низький рівень ФП і рухової активності. Тому поставлені перед ними завдання часто виявляються практично недосяжними, а вимоги державної програми не виконаними [13]. Система додаткових і домашніх завдань, яка пропонується рядом авторів, на практиці не знаходить підтримки у «слабких» студентів, зокрема тому, що рівень їхніх фізкультурно-спортивних інтересів як правило є низький. Не у кращому стані перебувають і підготовлені («сильні») студентки. При науково обґрунтованій організації навчального процесу вони, маючи високий початковий рівень ФП, на старших курсах могли б поповнити групи спортивного удосконалення. Проте на практиці найчастіше відбувається інакше [10].

Аналіз отриманих нами результатів показав, що від 1-го до 4-го тестувань достовірних відмінностей вагово-зростових показників у студенток-гімнасток, які входять у групи, що умовно названі «норма», «контрольна» і «експериментальна», не спостерігається. Є тенденція до зниження маси тіла та індексу Кетле, трохи збільшилася довжина тіла дівчат. У кінці навчання (4 тестування) ЕГК достовірно покращилася у студенток контрольної й експериментальної груп по відношенню до «норми» ($P_{1-2} < 0,05$; $P_{1-3} < 0,001$), а також вищими є результати в експериментальній групі по відношенню до контрольної ($P_{2-3} < 0,05$). Об'єм талії у процесі занять художньою гімнастикою зменшився, а грудної клітки трохи збільшився, але відмінності є недостовірні. Достовірно зменшилася товщина жирової

складки на животі ($P_{1-3} < 0,01$; $P_{2-3} < 0,05$) і на спині ($P_{1-3} < 0,02$; $P_{2-3} < 0,05$). На початку експерименту у всіх групах ці показники недостовірно відрізняються і є трохи вищими за норму (норма — 1,5—2,0 см). У кінці кожного семестру вони зменшуються.

У кінці експерименту динамометрія правої і лівої кисті достовірно покращилася (права — $P_{1-3} < 0,05$, $P_{2-3} < 0,05$; ліва — $P_{1-3} < 0,01$, $P_{2-3} < 0,05$). ЖЄЛ у студенток експериментальної групи у порівнянні з нормою достовірно покращилася вже на початку 2-го курсу ($P_{1-3} < 0,05$) і продовжувала поліпшуватися до кінця 2-го курсу ($P_{1-3} < 0,001$). У порівнянні з контрольною групою цей показник у студенток, що займаються по методиці диференційованого навчання, також достовірно покращився ($P_{2-3} < 0,05$). Аналогічні зміни були і в ЖІ ($P_{1-3} < 0,02$; $P_{1-3} < 0,001$; $P_{2-3} < 0,01$ відповідно).

Висновок

Під впливом занять за розробленою програмою диференційованого навчання у студенток, що займаються фізичним вихованням у групах основного відділення з орієнтацією на художню гімнастику, спостерігається достовірна позитивна динаміка більшості показників фізичного розвитку. Це дозволяє рекомендувати нашу програму для використання у вишах, а також у спортивних клубах, які прагнуть за міжнародною програмою «Спорт для усіх».

Список литературы

1. Запорожанов В.А. Комплексный контроль в современном спорте / В.А. Запорожанов // Теория и практика физической культуры. — 1982. — № 2. — С. 41—43.
2. Ишмухаметов М.Г. Динамика физического развития и физической подготовленности студентов факультета физического воспитания ПГПИ / М.Г. Ишмухаметов // Совершенствование процесса обучения будущих учителей физического воспитания: тез. докл. — Пермь: ПГПИ, 1983. — С. 57—60.
3. Карпман В.Л. Тестирование в спортивной медицине / В.Л. Карпман, З.Б. Белоцерковский, И.А. Гудков. — М.: ФиС, 1988. — 208 с.
4. Кораблева Е.Н. Методика дифференцированного планирования оздоровительных занятий с использованием тренажеров / Е.Н. Кораблева // Теория и практика физической культуры. — 1983. — № 7. — С. 37—38.
5. Кудрявцев В.В. Оценка пути физического совершенствования населения / В.В. Кудрявцев, Ю.И. Сбруев, А.А. Коробова // Теория и практика физической культуры. — 1986. — № 11. — С. 5—7.
6. Куколевский Г.М. Врачебные наблюдения за спортсменами / Г.М. Куколевский. — М.: ФиС, 1975. — 335 с.
7. Купчинов Р.И. Физическое воспитание: учеб. пособие / Р.И. Купчинов. — Минск: Тетра-Система, 2006. — 352 с.
8. Нестерова Т. Совершенствование системы многолетней подготовки спортсменок в художественной гимнастике / Т. Нестерова // Наука в олимпийском спорте. — 2007. — № 1. — С. 66—79.
9. Платонов В.Н. Сохранение и укрепление здоровья людей — приоритетное направление современного здравоохранения / В.Н. Платонов // Спортивная медицина. — 2006. — № 2. — С. 3—14.
10. Практические аспекты применения тестирования в системе дифференцированного обучения на кафедрах физического воспитания вузов / В.П. Зайцев, Т.В. Бондаренко, В.Б. Евсютина [и др.] // Современные процессы развития физической культуры, спорта и туризма, состояние и перспективы формирования здорового образа жизни: сб. матер. междунар. симпозиума / Сибир. гос. аэрокосм. ун-т. — Красноярск: РИО СФУ, 2008. — Ч. 1. — С. 275—278.
11. Сняжков А.Ф. Самоконтроль физкультурника / А.Ф. Сняжков. — М.: Знание, 1987. — 96 с.
12. Смирнов Ю.И. Взаимосвязь показателей физической подготовленности, антропометрических данных и соревновательных достижений в художественной гимнастике / Ю.И. Смирнов, Е.Б. Соловьева // Теория и практика физической культуры. — 1972. — № 2. — С. 16—21.
13. Снастин Э.М. Эффективность физического воспитания студентов подготовительного отделения в зависимости от соотношения материала учебной программы: дисс. ... канд. пед. наук / Э.М. Снастин. — К.: ГИФК, 1984. — 183 с.
14. Спортивна морфологія: навч. посібник / [В.Г. Савка, М.М. Радько, О.О. Воробйов та ін.]. — Чернівці: Книги XXI, 2007. — 196 с.
15. Спортивная медицина / [под общ. ред. А.Г. Дембо]. — М.: ФиС, 1975. — 366 с.
16. Спортивная медицина: учеб. пособие / [под ред. В.А. Епифанова]. — М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. — С. 46—66.
17. Тарнопольская Р.И. Педагогический контроль в тренировочном процессе по художественной гимнастике / Р.И. Тарнопольская // Матер. IV Всесоюз. науч. конф. — Львов: ЛДИФК, 1987. — С. 66 — 68.
18. Теория и методика физического воспитания [в 2 т.]: учебник // [под ред. Т. Ю. Круцевич]. — К.: Олимпийская литература, 2003. — Т. 1. — 424 с. Т. 2. — 392 с.

Надійшла до редакції 08.06.2010 р.

Бондаренко Т. В. Влияние методики дифференцированного обучения на показатели физического развития студенток-гимнасток.

Результаты исследования свидетельствуют о позитивном влиянии занятий массовой художественной гимнастикой на большинство показателей физического развития студенток 1—2 курсов технического вуза.

Ключевые слова. Физическое воспитание, студентки, художественная гимнастика, физическое развитие, дифференцированное обучение.

Bondarenko T.V. Influence of differentiated studies method on the students-gymnasts physical development indexes.

Research results show to positive influence of mass artistic gymnastics on the most physical development indexes for the students of 1—2 courses of higher technical institute.

Keywords. Physical education, students, artistic gymnastics, physical development, differentiated teaching.

ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ АБІТУРІЕНТІВ ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ МНС УКРАЇНИ ЗА РІЗНИМИ НАПРЯМАМИ ПІДГОТОВКИ

Ковальчук А.М., Антошків Ю.М., Сорохан Ю.Р.,

Львовский государственный университет безопасности жизнедеятельности МНС Украины,

Львовский государственный университет физической культуры

У статті здійснено порівняльний аналіз рівня фізичної підготовленості абітурієнтів ЛДУБЖД МНС України за різними напрямками підготовки для подальшої корекції навчально-тренувальних занять упродовж першого семестру навчання. Проведено математично-статистичну оцінку результатів тестувань.

Ключові слова: рівень фізичної підготовленості, корекція навчально-тренувальних занять, математично-статистична оцінка результатів тестувань.

Постановка проблеми та її актуальність. Обов'язковою умовою зарахування абітурієнта до навчання у Львівського державного університету безпеки життєдіяльності МНС України (ЛДУ БЖД) є тестування з фізичної підготовки згідно правил прийому до МНС України, відповідно до наказу МНС України від 09.03.2006 № 126 «Про затвердження Умов прийому та порядку відбору на навчання до вищих навчальних закладів МНС України» (з змінами та доповненнями) та Статуту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності [1, 2, 3].

Курсанти, які зараховані і навчаються у ЛДУ БЖД, складають особливий контингент за рядом фізичних, психічних, функціональних показників. Не вирішеними на сьогоднішній день залишилися проблеми фізичного виховання курсантів, які вчаться за різними напрямками підготовки. Тому виникає необхідність у порівняльному аналізі рівня фізичної підготовленості абітурієнтів за різними напрямками підготовки для подальшої корекції навчально-тренувальних занять упродовж першого року навчання.

Мета дослідження: здійснити порівняльний аналіз рівня фізичної підготовленості абітурієнтів ЛДУ БЖД за різними напрямками підготовки для подальшого підвищення ефективності навчально-тренувального процесу упродовж першого року навчання.

Завдання дослідження: здійснити порівняльний аналіз рівня фізичної підготовленості абітурієнтів ЛДУ БЖД за різними напрямками підготовки.

Методи дослідження: аналіз і узагальнення результатів тестових вправ, метод реєстрації просторових, часових параметрів тестових вправ, методи математичної статистики, офісні комп'ютерні технології (Excel).

Результати дослідження та їхнє обговорення.

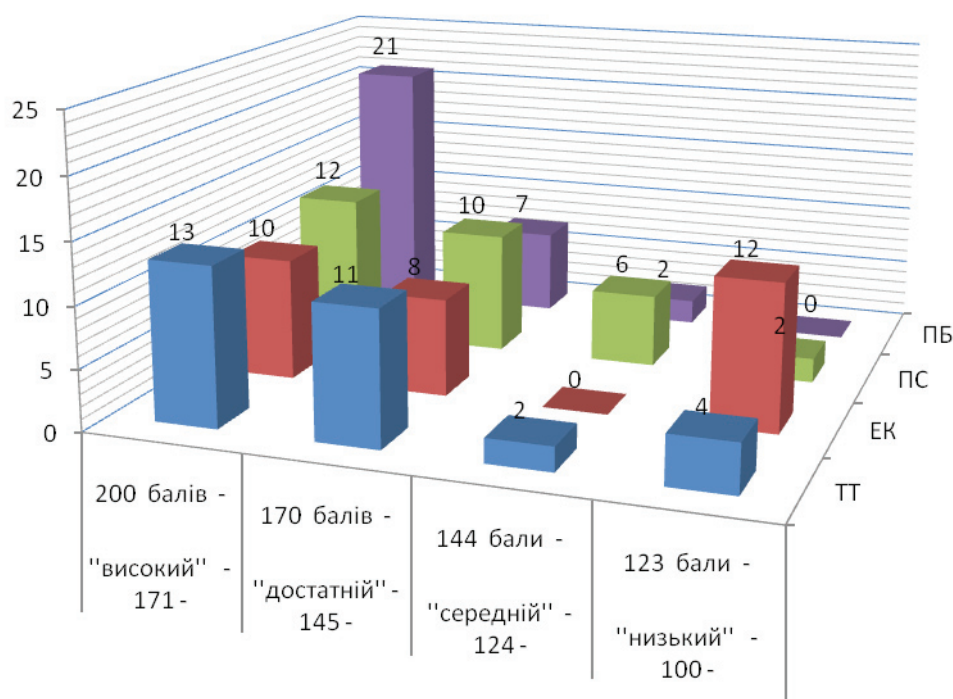
Тестування рівня фізичної підготовленості абітурієнтів ЛДУ БЖД за різними напрямками підготовки здійснено на навчально-спортивній базі університету. Протестовано 120 осіб чоловічої статі, віком від 18 до 21 року. Експериментальні групи налічували по 30 осіб.

Оцінювання рівня фізичної підготовленості абітурієнтів за різними напрямками підготовки на вступних випробуваннях у ЛДУ БЖД здійснювалась за 200 — бальною шкалою оцінювання [1, 2].

Визначення загальної оцінки результатів виконання фізичних вправ розраховувалось за 200 бальною шкалою — як середній бал, одержаний за три вправи. Середній бал обчислюється як середнє арифметичне число. Якщо це число має десяті частки, то кінцеве значення обчислюється шляхом округлення з точністю до цілої.

При цьому до 0,50 бала округлюється до нижчого боку, а 0,51 — до вищого.

Результати та кількість балів з кожного виду вправ, а також загальний бал, одержаний під час випробування з оцінки рівня фізичної підготовки, заносяться до відомості та екзаменаційного листа. До випробування з оцінки рівня фізичної підготовленості допускаються абітурієнти тільки після остаточного висновку тимчасово діючої військово-лікарської комісії Університету щодо придатності до навчання [1, 2].

Примітка:

ТТ — транспортні технології; ЕК — екологія навколишнього середовища;
ПС — практична психологія; ПБ — пожежна безпека.

Рис. 1. Співвідношення рівня фізичної підготовленості абітурієнтів ЛДУ БЖД за різними напрямками підготовки

Якщо хоча б за одну вправу отримано 123 бали і менше за 200-бальною шкалою оцінювання, то випробування з оцінки рівня фізичної підготовки вважається не складеним. Отже після проведеного аналізу тестування з фізичної підготовки абітурієнти склали іспит за різним рівнем підготовки (рис. 1).

На підставі проведення математично-статистичного опрацювання результатів тестування абітурієнтів визначено наступні показники, які представлені на рис. 1, рис. 2.

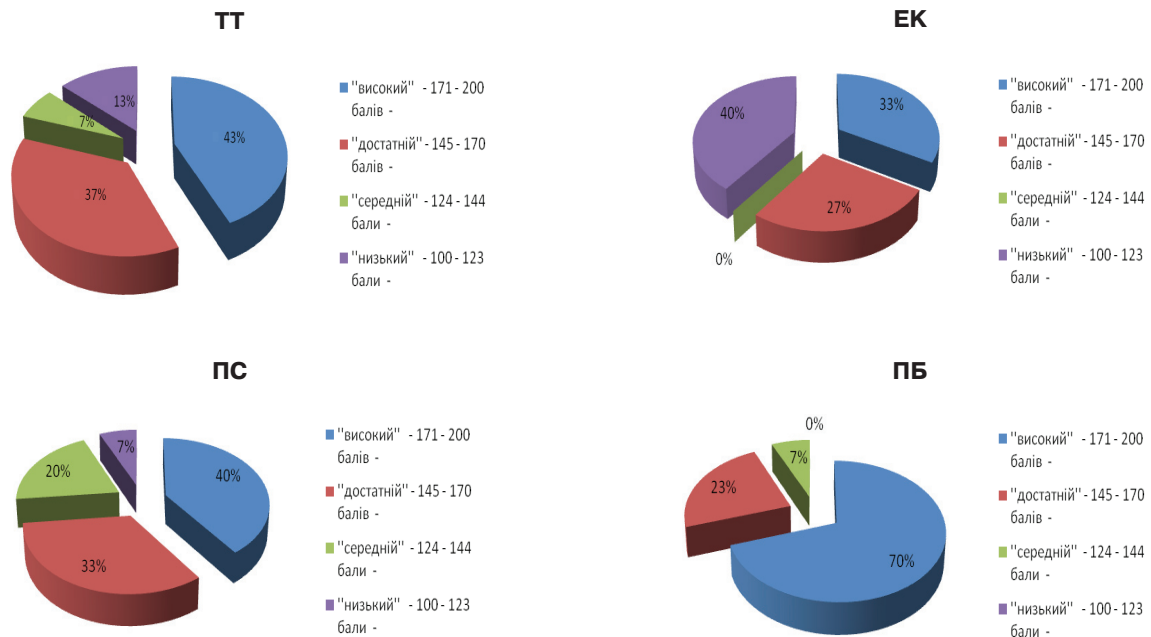
Аналізуючи отримані результати тестових вправ з фізичної підготовки абітурієнтів ЛДУ БЖД за різними напрямками підготовки зазначимо, що «низький» рівень фізичної підготовленості показало 18 осіб (15%) від загальної кількості протестованих (120 осіб), за напрямками підготовки: ТТ — 4 особи (13%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб), ЕК — 12 осіб (40%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб), ПС — 2 особи (6%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб), ПБ — 0 осіб (0%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб).

«Середній» рівень фізичної підготовленості показало 10 осіб (8%) від загальної кількості про-

тестованих (120 осіб), за напрямками підготовки: ТТ — 2 особи (6%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб), ЕК — 0 осіб (0%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб), ПС — 6 осіб (20%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб), ПБ — 2 особи (6%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб).

«Достатній» рівень фізичної підготовленості показало 56 осіб (30%) від загальної кількості протестованих (120 осіб), за напрямками підготовки: ТТ — 11 осіб (37%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб), ЕК — 8 осіб (27%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб), ПС — 12 осіб (40%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб), ПБ — 7 осіб (23%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб).

«Високий» рівень фізичної підготовленості показало 36 осіб (47%) від загальної кількості протестованих (120 осіб), за напрямками підготовки: ТТ — 13 осіб (43%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб), ЕК — 10 осіб (33%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб), ПС — 10 осіб (33%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб), ПБ — 21 особа (70%) від кількості абітурієнтів у групі (30 осіб).

Примітка:

ТТ — транспортні технології; ЕК — екологія навколишнього середовища;
 ПС — практична психологія; ПБ — пожежна безпека.

Рис. 2. Процентне співвідношення рівня фізичної підготовленості абітурієнтів ЛДУ БЖД за різними напрямами підготовки

Проведений порівняльний аналіз рівня фізичної підготовленості абітурієнтів ЛДУ БЖД за різними напрями підготовки, опрацюванні результати тестувань характеризують: кількісний та якісний стан фізичної підготовки курсантів.

Висновки. Проаналізований протокольний матеріал надає можливість здійснювати правильний педагогічний підхід у підготовці курсантів першого курсу навчання за різними напрямами підготовки та певної корекції у підборі засобів фізичного виховання для підвищення рівня загально-фізичної підготовки курсантів.

Список літератури

1. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.12.2007 №1172 «Про затвердження Умов прийому до вищих навчальних закладів України».
2. Наказ МНС України від 09.03.2006 № 126 «Про затвердження Умов прийому та порядку відбору на навчання до вищих навчальних закладів МНС України» (з змінами та доповненнями) та Статуту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
3. Наказ МНС України від 05.08.2004 № 10 «Настанова з фізичної підготовки особового складу МНС України».

Надійшла до редакції 10.06.2010 р.

Ковальчук А.Н., Антошків Ю.М., Сорохан Ю.Р. Сравнительный анализ уровня физической подготовки абитуриентов Львовского государственного университета безопасности жизнедеятельности МЧС Украины в разных направлениях подготовки

В статье произведено сравнительный анализ уровня физической подготовки абитуриентов ЛГУВБЖД МЧС Украины в разных направлениях подготовки для последующей коррекции учебно-тренировочных занятий на протяжении первого семестра учебы. Проведено математически-статистическую оценку результатов тестирования.

Ключевые слова: уровень физической подготовки, коррекция учебно-тренировочных занятий, математически-статистическая оценка результатов тестирования.

Kovalchuk A. M., Antoshkiv Y. M., Sorohan Y. R. Compare analyses of level physical potency abiturients of the Lwiv State University of Vital Activity Safety

Annotation. In this article was made an analysis of level physical potency of entrance LSUVAS MNS Ukraine in different types, for future correct study-training employment during first semester of study. Was made mathematic and statistical appreciation of tests results.

Key Words: level physical potency, correct study-training employment, mathematic and statistical appreciation of tests results.

СПОРТИВНИЙ СТИЛЬ ЖИТТЯ — ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Забора А.В.

Харківський національний університет внутрішніх справ

В статті визначена ступінь впливу багаторічної спортивної підготовки на адаптацію курсантів до нових умов життя та професійну підготовку до оперативно-службової діяльності в органах внутрішніх справ.

Ключові слова: спортивна підготовка, стиль життя, курсант, професійна підготовка.

Вступ. В даний час в умовах перехідного суспільства, лібералізації соціального життя, бурхливо прогресуючого економічного простору ринкових відносин, збільшення і посилювання конкуренції в багатьох сферах життєдіяльності людей істотно змінилася ціннісна орієнтація молоді, що вчиться.

У ряді публікацій наголошується, що щорічно збільшується число курців і що вживають алкогольні напої серед студентства [2, 5, 11], а серед випускників середніх шкіл практично здорових складає 10—15 %, а в окремих школах — ще менше [6, 7]. І як наслідок — у Вузах число студентів що займаються в спеціальних медичних групах коливається від 30 до 50% і більш [1, 5]. Така динаміка зміни в стані здоров'я, фізичного розвитку і фізичної підготовленості абітурієнтів і курсантів наголошується і у ВНЗ МВС України [3, 9].

У сучасних умовах істотно зросли вимоги, пов'язані з інтенсифікацією професійної підготовки курсантів. Нові методи, засоби, форми і принципи навчання пред'являють до інтелектуальної діяльності, емоційної сфери і здоров'я курсантів, що навчаються, все більш жорсткі вимоги.

Таким чином, в процесі навчання і в цілому життєдіяльності перед молодістю людиною постійно виникають проблеми вибору конкретних дій, мети, засобів і методів її досягнення. У зв'язку з цим, зовнішні умови детермінують поведінку, але не абсолютно, оскільки його внутрішній світ обумовлює заломлення зовнішнього впливу і різноманіття поведінки особи в однакових умовах. Специфіка індивідуального прояву життєдіяльності, вибору того або іншого способу досягнення мети залежить багато в чому від стилю життя даної особи.

Стиль життя є соціально-психологічною категорією і виконує комплексну функцію. Дозволяє ефективно пристосуватися до умов соціального середовища, є цілісною системою стійких ознак

життєдіяльності, що дозволяє в житті реалізувати цілі і плани особи. Таким чином, стиль життя — це спосіб і форма життя [1, 8].

У такому контексті фізкультурно-спортивна діяльність завдяки своїй специфіці дає молодій людині великі і унікальні можливості для самовиховання і самопідготовки до жорстких умов сучасного життя.

Спортивний стиль життя є впорядкованою організацією діяльності людини, що базується на здоровому способі життя, направлену на зміцнення здоров'я, на фізичне, функціональне, психічне вдосконалення індивіда, професійне вдосконалення, досягнень суспільно значущих і особистих результатів в професійній діяльності і на розвиток здібностей до подолання різних стресових ситуацій і труднощів.

В даний час спорт став важливим компонентом соціального життя суспільства. Часто спорт розглядається як модель суспільства, що відображають існуючі реальні зв'язки, відносини і суперечності — конкуренцію і боротьбу, перемоги і поразки, співпрацю і суперництво, прагнення до досконалості, досягненню високих результатів у вибраному виді діяльності, задоволення творчих, престижних і інших інтересів індивідуума [4, 10].

Зв'язок роботи з науковими дослідженнями та практичними завданнями. Робота виконана згідно «Пріоритетними напрямками наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на 2006—2010 рр.» і у відповідність з темою науково-дослідницької роботи кафедри спеціальної фізичної підготовки з теми «Вдосконалення фізичної підготовки майбутніх працівників ОВС України».

Мета і методи дослідження. У зв'язку з викладеним, з метою визначення ступеня впливу спортивного стилю життя на здоров'я, фізичні, функціональні і інтелектуальні можливості курсантів першого курсу були обстежені: 17 курсантів тих,

що не займаються спортом і 13 курсантів, що мають досвід спортивної підготовки із стажем від 3 до 7 років. Кваліфікаційний рівень спортсменів був наступним: КМС — 4 людини; I-й розряд — 7 чоловік; II-й розряд — 2 курсанти. По видах спорту розподілилися таким чином: 4 курсант займалися спортивним єдиноборством, 4 — легкою атлетикою (3 — бігові види і стрибки в довжину), 3 людини займалися футболом, 2 — волейболом.

У роботі використовувалися наступні методи дослідження: анкетування, антропометрія, пульсометрія, вимірювання артеріального тиску, спидометрії, рухові тести (підтягання, під'їм тулуби з положення лежачи руки за голову за 1 хвилину, швидкість рухової реакції, визначуваної по методиці лову падаючою 40 див. дерев'яної лінійки, біг на 100 і 3000 метрів). Цифровий матеріал оброблений методом математичної статистики.

Результати дослідження і їх обговорення.

Анкетний опит показав, що в групі спортсменів рухова активність в тиждень коливається від 4 до 8—10 годин, курінням захоплюються 2 курсанти (15,3%), успішність в другому семестрі склала — $79,8 \pm 0,84$ балу, командирами відділень і старостами груп призначено 10 курсантів (77%) з 13 опитуваних.

З опитаних 17 чоловік, що не займалися спортом тільки 3 курсанти (17,6%) підключилися до тренувальних занять, в цій групі палять 9 курсантів (52,9%), літню сесію здали на Д — $74,3 \pm 1,28$ балу, що достовірно нижче в порівнянні з оцінками курсантів спортсменів ($P < 0,01$; $t = 3,59$), командирами відділень стали лише 3 курсанти (17,6%).

Порівняльний аналіз морфофункціональних показників досліджуваних курсантів свідчить, що вагово-ростовий показник (ВРП) відрізняється недостовірно. Так в групі тих, що займалися спортом ВРП склав $384 \pm 3,8$ г.см-1, а в загальній декілька вище ($391,4 \pm 5,1$ г.см-1) ($P > 0,05$; $t = 0,78$). Життєвий індекс (ЖІ) і частота серцевих скорочень, вимірюваною у спокої достовірно відрізнялися. У курсантів, що займалися спортом, відповідно ці показники склали: $68,7 \pm 0,76$ мл. кг-1; $70,7 \pm 0,89$ уд. мин-1; а в групі, що не займалися спортом: $65,1 \pm 1,15$ мл.кг-1; $73,8 \pm 1,05$ уд.мин-1 ($P < 0,05$; $t = 2,2$). Артеріальний тиск в групі спортсменів мав тенденцію до зниження ($P > 0,05$ і дорівнювало в середньому $120,3/73,8$ проти $126,5/79,7$ мм. рт. ст у тих, що не займалися фізичними вправами.

Аналіз результатів здачі контрольних нормативів по фізичній підготовці і тестування рухової реакції в кінці першого року навчання дозволяє відзначити, що курсанти, що займаються різними видами спорту у всіх нормативах, окрім бігу на 100 метрів, досягли достовірно кращих показників.

Так, в підтяганні на щабліні їх результат був кращий на 12,38% ($12,7 \pm 0,24$ разу проти $11,3 \pm 0,31$; $P < 0,01$; $t = 3,33$); у підйомі тулуба з положення лежачи — на 6% ($51,2 \pm 0,44$ разу проти $48,3 \pm 0,63$; $P < 0,05$; $t = 2,47$); у бігу на 3000 метрів — на 2,6% ($730,1 \pm 4,17$ проти $749,3 \pm 5,71$ сік; $P < 0,05$; $t = 2,71$); рухова реакція краще на 9,7 % ($13,3 \pm 0,45$ див. проти $14,3 \pm 0,34$ см; $P < 0,05$; $t = 2,25$). При цьому результат в бігу на 100 метрів у спортсменів був дещо краще, але не достовірно, а саме: 14,16 с. Проти 14,65 з ($P < 0,05$; $t = 1,88$) у курсантів, що не тренуються.

Досягнутий вищий рівень рухової підготовленості курсантів-спортсменів істотно позначився на можливостях освоєння прийомів рукопашного бою. Так, їх оцінка ступеня освоєння прийомів рукопашного бою в середньому склала $4,78 \pm 0,11$ балу, а у не спортсменів — $3,61 \pm 0,34$ балу ($P < 0,01$; $t = 3,27$).

Таким чином, реалізація спортивного стилю життя дозволила курсантам:

- укріпити і зберегти здоров'я, високі функціональні можливості дихальної і серцево-судинної систем;
- полегшити і прискорити соціальну адаптацію до нових умов життя, службової діяльності і навчання в університеті внутрішніх справ;
- істотно підвищити загально-фізичну і спеціальну фізичну підготовленість;
- добитися більш високої успішності по теоретичних дисциплінам;

Висновки. Виходячи з результатів даної роботи можна укласти, що спортивний стиль життя багато в чому сприяє професійній підготовці курсантів до оперативно-службової діяльності в органах внутрішніх справ. Це добре є видимим під час здачі контрольних нормативів по фізичній підготовці і тестування рухової реакції.

Через рік досліджувані курсанти, що займаються різними видами спорту у всіх нормативах, окрім бігу на 100 метрів, досягли достовірно кращих показників:

- у підтяганні на щабліні їх результат був кращий на 12,38%;
- у підйомі тулуба з положення лежачи — на 6%;
- у бігу на 3000 метрів — на 2,6%;
- рухова реакція краще на 9,7%;

Рівень рухової підготовленості курсантів-спортсменів істотно позначився на можливостях освоєння прийомів рукопашного бою.

Перспективи подальших досліджень в даному напрямі. Отримані дані будуть покладені в основу пошуку і розробки найбільш ефективних засобів і методів підвищення професійної підготовленості курсантів старших курсів.

Список літератури

1. Головченко Г.Т. Образ жизни и нравственное здоровье / Г.Т. Головченко, Т.В. Бондаренко, Е.К. Камаева // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я: зб. наук. Праць ВДУ. — Луцьк: Вид-во «Волинська обласна друкарня», 2002. — т. 2. — с. 107—109.
2. Здоровье и физические упражнения: сб. ст. Междунар. науч.-практ. конф. (Тюмень, 19—20/X 2000 г.) / Тюмен. Гос. Ун-т. — Тюмень: Изд. ТГУ, 2000. — 264 с.
3. Камаев О.И. Динамика общефизической подготовленности курсантов в процессе обучения в Национальном университете внутренних дел / О.И. Камаев, О.А. Ярещенко, П.И. Филипенко // Слобожанский научно-спортивный вестник. — 2004. — № 7. — с. 66—69.
4. Келлер В.С. Система спортивных соревнований и соревновательная деятельность спортсмена // Вип. Теория спорта. — К.: Вища школа, 1987. — с. 66-100.
5. Ключко В.М. Фізичне і психічне здоров'я студентів в умовах переходу на Болонську систему освіти / В.М. Ключко, Т.В. Бондаренко // Сучасні аспекти виховання студентської молоді: матер. наук.-практ. конф. — Харків: ХНАМГ, 2007. — с. 45-50.
6. Леонова В.А. Социально-психологический портрет учащейся молодежи Украины и ее здоровье / В.А. Леонова, А.С. Кус // Здоровье и физические упражнения: сб. ст. — Тюмень: ТГУ, 2000. — с. 108—112.
7. Лубышева Л.И. Социально-педагогические аспекты нововведений в организации и содержания физического воспитания учащейся молодежи / Л.И. Лубышева // Здоровье и физические упражнения: сб. статей. — Тюмень: ТГУ, 2000. — с. 113—119.
8. Марков В.В. Основы здорового образа жизни и профилактики болезней / В.В. Марков. — М.: Изд. Центр «Академия», 2001. — 320с.
9. Сергієнко Л.П. Теоретико-методичні аспекти організації формування фізичних якостей в процесі спеціальної підготовки курсантів навчальних закладів силових структур / Л.П. Сергієнко // Педагогіка, психологія та методико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наукових праць за ред. Єрмакова С.С. — Харків: ХДАДМ (ХХПУ), 2002. — № 5. — с. 21—26.
10. Суслов Ф.П. Теория и методика спорт / Ф.П. Суслов; Ж.К. Холодов. — М., 1997. — 416с.
11. Физическая культура в алгоритме здравоформирующих технологий (теоретические и педагогические взгляды): коллективная монография / Н.А. Олейник, Т.В. Бондаренко, В.П. Зайцев, С.И. Крамской. — Харьков: ХГАФК, 2008. — 180с.

Надійшла до редакції 21.06.2010 р.

Забора А.В. Спортивный стиль жизни — основа профессиональной подготовленности будущих сотрудников органов внутренних дел

В статье установлена степень влияния многолетней спортивной подготовки на адаптацию курсантов к новым условиям жизни и профессиональную подготовку к оперативно-служебной деятельности в органах внутренних дел.

Ключевые слова: Спортивная подготовка, стиль жизни, курсант, профессиональная подготовка.

Zabora A.V. Sports lifestyle — the basis of professional training of future police officers

In the article is established a degree of influencing of perennial sports training on acclimatization of the cadets to new living conditions and vocational training to operative — service activity in law-enforcement bodies.

Keywords: sporting opening-up, style of life, cadet, vocational training.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди, кафедра ТМФВ, редакція журналу «Теорія та методика фізичного виховання» мають честь запросити представників Вашої організації до участі в конференції

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ

п'ята електронна Всеукраїнська наукова конференція (22 квітня 2010 року)

Програма конференції передбачає роботу таких секцій:

- 01 — досвід впровадження ECTS в Україні;
- 02 — проблеми викладання теорії і методики фізичного виховання та спортивно-педагогічних дисциплін у спеціалізованому навчальному закладі;
- 03 — проблеми фізкультурної освіти в середній школі;
- 04 — проблеми фізкультурної освіти у вищій школі;
- 05 — інформаційні і комп'ютерні технології у фізкультурній освіті.

Робоча мова конференції: українська.

Для включення у програму конференції необхідно до **20 березня 2010 року** надіслати **тези доповіді** в обсязі 3 сторінок і **матеріали доповіді** (стаття) — 6—12 сторінок на електронну пошту e-mail: **public@tmfv.com.ua** з поміткою «матеріали конференції».

Вимоги до матеріалів:

1. Тези і стаття надсилаються на електронну пошту e-mail: **public@tmfv.com.ua** з поміткою «матеріали конференції».
2. Статті (тези) подаються у форматі **Microsoft Word 6,0/98 або *.rtf**. Ім'я файла (латинськими буквами) відповідає **прізвищу першого автора+номер секції** (наприклад: **ermakov_06.doc**).
3. Текст статті (тез) повинен бути набраним через 1,5 інтервали, шрифт «Times New Roman Cyr», кегль 14; поля: верхнє, нижнє, ліве — 2,5 см, праве 1,5 см (30 рядків по 60—64 символів). Малюнки підготовлені у форматі ***.tif** чи **Corel Draw 4,0/8,0**. Таблиці повинні мати вертикальну орієнтацію і побудовані за допомогою майстра таблиць редактора Word. Формули підготовлені в редакторі формул MS Equation2.0.
4. Статті пишуться за схемою: назва статті, автори (ім'я, по батькові, прізвище), ... університет (інститут, академія), вступ (постановка проблеми, аналіз публікацій, зв'язок роботи з науковими програмами), мета дослідження, методика дослідження, результати дослідження та їх обговорення, висновки, література (не більше 6). Тексти анотацій трьома мовами (українською, російською і англійською) повинні містити: прізвище та ім'я автора (ів), назву роботи, назву установи, текст до 100 слів і ключові слова.
5. Реферат статті (**українською, російською і англійською** мовами) за схемою: мета дослідження, методи дослідження, головні результати дослідження. Обсяг — 1 сторінка. Реферати будуть надруковані в електронному варіанті журналу «Теорія та методика фізичного виховання».
6. Разом зі статтею подаються **авторська довідка** (тема виступу, прізвище, ім'я, по-батькові, назва навчального закладу, посада, науковий ступінь, звання, точна адреса, телефон, **електронна адреса**).
7. Матеріали конференції (тези) будуть надруковані у збірнику наукових праць до початку роботи конференції, матеріали доповіді (статті) — у поточних номерах фахового журналу «Теорія та методика фізичного виховання» по мірі надходження.
8. **Матеріали разом з копією квитанції на грошовий переказ надсилати на адресу e-mail: public@tmfv.com.ua з поміткою «матеріали конференції».**

Основні дати:

Час подачі матеріалів	до 20 березня 2010 р.
Засідання, семінар, круглий стіл (тільки для учасників з ВНЗ м. Харкова)	22 квітня о 14:00, м. Харків, вул. Блюхера, 2, ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, кафедра ТМФВ
Розсилання збірника авторам	до 22 квітня 2010 р.
Обговорення, дискусія, збірник конференції	http://www.ovc.kharkov.ua — доступні електронні версії попередніх конференцій.

Вартість участі у конференції — 45 грн. (за один матеріал).

Оплата за публікації для учасників конференції з України: **поштовий переказ** на адресу: **61174 Харків, а/с 8692. Худолію Олегу Миколайовичу.**

Адреса оргкомітету: 61174, а/с 8692. Оргкомітет конференції. Худолій Олег Миколайович, зав. кафедри ТМФВ, голова оргкомітету. Телефон для довідок: **057-756-73-38.**

Оргкомітет конференції

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди, кафедра ТМФВ, редакція журналу «Теорія та методика фізичного виховання» мають честь запросити представників Вашої організації до участі в конференції

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

VI Всеукраїнська наукова конференція (25.11.2010 року)

Програма конференції передбачає роботу таких секцій:

- 01 — проблеми фізкультурної освіти в Україні;
- 02 — проблеми тренування і навчання в спортивних видах гімнастики;
- 03 — проблеми тренування і навчання в спортивних іграх і одноборствах;
- 04 — проблеми тренування і навчання в циклічних видах спорту;
- 05 — проблеми фізичного виховання школярів;
- 06 — інформаційні і комп'ютерні технології у фізичному вихованні і спорті;
- 07 — рекреація і спорт для всіх.

Робочі мови конференції: українська і російська.

Для включення у програму конференції необхідно до 10 жовтня 2010 року надіслати тези доповіді в обсязі 3 сторінок і матеріали доповіді (стаття, **українською мовою**) — 6—12 сторінок, а також дискету з набраним текстом.

Вимоги до матеріалів:

1. Тези і стаття подаються в **двох** роздрукованих примірниках і **на дискеті** у вигляді текстового файлу.
2. Рукопис підписується всіма авторами.
3. Статті (тези) подаються у форматі **Microsoft Word 6,0/98 або *.rtf**. Ім'я файла (**латинськими буквами**) відповідає **прізвищу першого автора+номер секції** (наприклад: **ermakov_06.doc**).
4. Текст статті (тез) повинен бути набраним через 1,5 інтервали, шрифт «Times New Roman Cyr», кегль 14; поля: верхнє, нижнє, ліве — 2,5 см, праве 1,5 см (30 рядків по 60—64 символів). Малюнки підготовлені у форматі ***.tif** чи **Corel Draw 4,0/8,0**. Таблиці повинні мати вертикальну орієнтацію і побудовані за допомогою майстра таблиць редактора Word. Формули підготовлені в редакторі формул MS Equation2.0.
5. Статті пишуться за схемою: назва статті, автори (ім'я, по батькові, прізвище), ... університет (інститут, академія), вступ (постановка проблеми, аналіз публікацій, зв'язок роботи з науковими програмами), мета дослідження, методика дослідження, результати дослідження та їх обговорення, висновки, література (не більше 6). Тексти анотацій трьома мовами (українською, російською і англійською) повинні містити: прізвище та ім'я автора (ів), назву роботи, назву установи, текст до 100 слів і ключові слова.
6. Реферат статті (**українською, російською і англійською** мовами) за схемою: мета дослідження, методи дослідження, головні результати дослідження. Обсяг — 1 сторінка. Реферати будуть надруковані в електронному варіанті журналу «Теорія та методика фізичного виховання»
7. Разом зі статтею подаються **авторська довідка** (тема виступу, прізвище, ім'я, по-батькові, назва навчального закладу, посада, науковий ступінь, звання, точна адреса, телефон, електронна адреса) і **конверт з маркою зі зворотньою адресою**.
8. Матеріали конференції (тези) будуть надруковані у збірнику наукових праць до початку роботи конференції, матеріали доповіді (статті) — у поточних номерах фахового журналу «Теорія та методика фізичного виховання» у міру надходження, позачергою друкуються статті які мають посилання на матеріали опубліковані в журналі.
9. **Матеріали разом з копією квитанції на грошовий переказ надсилати на адресу: 61174 Харків, а/с 8692. Оргкомітет конференції. Худолію Олегу Миколайовичу, або електронною поштою e-mail: public@tmfv.com.ua з поміткою «матеріали конференції».**

Основні дати:

Час подачі матеріалів	до 10 жовтня 2010 р.
Засідання, семінар, круглий стіл	25 листопада 2010 р за програмою конференції, яка буде оприлюднена 15 листопада 2010 р. на сайті www.tmf.com.ua
Розсилання збірника авторам	до 25 листопада 2010 р.
Обговорення, дискусія, збірник конференції	http://www.ovc.kharkov.ua — доступні електронні версії попередніх конференцій.

Всі витрати за рахунок організацій, що відряджають.

Вартість участі у конференції — 80 грн. (за один матеріал). Оплата за публікації для учасників конференції з України: **поштовий переказ** на адресу: **61174 Харків, а/с 8692. Худолію Олегу Миколайовичу.**

Адреса оргкомітету: 61174 Харків, а/с 8692. Худолій Олег Миколайович, зав. кафедри ТМФВ, голова оргкомітету. Телефон для довідок: **057-756-73-38.**

Оргкомітет конференції

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

У журналі друкуються статті наступної спрямованості

- теорія та методика навчання рухам;
- фізичне виховання дітей та підлітків;
- спортивне тренування дітей та молоді;
- фізична культура в школі;
- фізична культура в профілактиці і лікуванні захворювань у дітей та підлітків;
- теорія і методика професійної підготовки учителя фізичної культури;
- правові основи фізичної культури в Україні.

Вимоги до оформлення статей

1. Приймаються до друку оригінальні і оглядові статті з різних проблем навчання і виховання.
2. Обсяг оригінальної статті — 6—8 стр. тексту, оглядових — 12—24 стр., коротких повідомлень — до 3 стр.
3. Стаття подається в двох роздрукованих примірниках і в електронному вигляді.
4. Рукопис підписується всіма авторами.
5. Статті подаються у форматі Microsoft Word 6,0/98 або *.rtf. Ім'я файлу (латинськими буквами) повинно відповідати прізвищу першого автора. Увесь матеріал статті повинен міститися в одному файлі.
6. Текст статті повинен бути набраним через 1,5 інтервали, шрифт «Times New Roman Cyr», кегль 14; поля: верхнє, нижнє, ліве — 2,5 см, праве 1,5 см (30 рядків по 60—64 символів).
7. Малюнки підготовлені у форматі *.tif чи Corel Draw 4,0/8,0.
8. Таблиці повинні мати вертикальну орієнтацію і побудовані за допомогою майстра таблиць редактора Word. Формули підготовлені в редакторі формул MS Equation2.0
9. Оригінальні статті пишуться за схемою:
 - назва статті;
 - автор (ім'я, по батькові, прізвище);
 - університет (інститут, академія);
 - вступ (постановка проблеми, аналіз публікацій, зв'язок роботи з науковими програмами);
 - мета дослідження;
 - методика;
 - результати дослідження;
 - обговорення;
 - висновки (останнім повинен бути висновок про перспективи подальших розвідок);
 - список літератури;
 - тексти анотацій трьома мовами (українською, російською і англійською) повинні містити: прізвище та ім'я автора (ів), назву роботи, назву установи, текст до 100 слів і ключові слова;
 - реферат статті (**українською, російською і англійською** мовою) за схемою: мета дослідження, методи дослідження, головні результати дослідження. Обсяг — 1 сторінка. Реферати будуть надруковані в електронному варіанті журналу «Теорія та методика фізичного виховання».
10. Стаття повинна бути написана українською мовою і вчитана авторами.

Додатково авторам необхідно подати такі відомості: повне прізвище, ім'я та по батькові, місце роботи, посаду, науковий ступінь, тему виконаної наукової роботи, домашню адресу, **e-mail** і контактний телефон, **кількість примірників журналу**, яка буде надсилатися наложенним платежем.

Статті надсилати електронною поштою з поміткою «Стаття в журнал «ТМФВ».

E-mail: **public@tmfv.com.ua**. Телефон для довідок: **057-756-73-38**.

Інше

1. Один примірник журналу, у якому опублікована стаття, висилається на адресу автора наложенним платежем після виходу його у світ.
2. Більшу кількість примірників необхідно замовляти завчасно.